

Totalförsvaret

6

Förslag till statsbudget för 1999

Totalförsvaret

Innehållsförteckning

1 Förslag till riksdagsbeslut	5
2 Utgiftsområde 6 Totalförsvaret	9
2.1 Omfattning.....	9
2.2 Utgiftsutvecklingen	10
2.3 Resultatbedömning	11
2.3.1 Tillståndet och utvecklingen inom området	11
2.3.2 De viktigaste insatserna inom området	12
2.3.3 Effekter av insatserna.....	12
2.3.4 Regeringens slutsatser.....	13
2.4 Styrning och uppföljning av det militära försvaret	16
2.5 Beredskapskredit för totalförsvaret	16
2.6 Statlig kreditgaranti för Stiftelsen Gällöfsta Kurscentrum	17
3 Det militära försvaret	19
3.1 Omfattning.....	19
3.2 Utgiftsutvecklingen	19
3.3 Resultatbedömning	21
3.3.1 Resultatbedömning av verksamheten i programmen	21
3.3.2 Verksamheten i grundorganisationen.....	28
3.3.3 Tillståndet i krigsorganisationen.....	28
3.3.4 Bedömning av Försvarsmaktens förmågor i olika avseenden	28
3.4 Revisionens iakttagelser.....	29
3.5 Inriktning av Försvarsmaktens förmågor i olika avseenden	31
3.6 Anslag	31
A1 Förbandsverksamhet och beredskap m.m.....	31
A2 Fredsfrämjande truppinsatser	33
A3 Utveckling och investeringar	35
4 Vissa funktioner inom det civila försvaret	39
4.1 Omfattning.....	39
4.2 Utgiftsutvecklingen	39
4.3 Resultatbedömning och slutsatser	40
4.3.1 Angrepp i nuvarande omvärldsläge.....	41
4.3.2 Angrepp i ett förändrat omvärldsläge.....	41
4.3.3 Övrig resultatinformation	42

4.3.4 Förändringar av den ekonomiska planeringsramen	42
4.3.5 Prioriteringar.....	42
4.4 Revisionens iakttagelser	43
4.5 Anslag.....	43
B1 Funktionen Civil ledning	43
B2 Funktionen Försörjning med industrivaror	45
B3 Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst	47
B4 Funktionen Psykologiskt försvar.....	50
B5 Funktionen Ordning och säkerhet.....	51
B6 Funktionen Hälso- och sjukvård m.m.	52
B7 Funktionen Telekommunikationer m.m.	53
B8 Funktionen Postbefordran	56
B9 Funktionen Transporter.....	57
B10 Funktionen Energiförsörjning.....	59
5 Kustbevakningen och nämnder m.m.	63
5.1 Omfattning	63
5.2 Anslag.....	63
C1 Kustbevakningen.....	63
C2 Nämnder m.m.	65
C3 Statens räddningsverk: Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor.....	66
C4 Ersättning för verksamhet vid räddningstjänst m.m.	67
C5 Statens räddningsverk: Samhällets skydd mot olyckor	67
6 Stödverksamhet.....	69
6.1 Omfattning	69
6.2 Utgiftsutvecklingen.....	69
6.3 Resultatbedömning.....	69
6.4 Revisionens iakttagelser	69
6.5 Icke anslagsfinansierade myndigheter.....	69
Fortifikationsverket	69
Försvarets materielverk.....	72
6.6 Anslagsfinansierade myndigheter m.m.	74
D1 Totalförsvarets pliktverk	74
D2 Försvvarshögskolan	76
D3 Försvarets radioanstalt.....	78
D4 Försvarets forskningsanstalt	78
D5 Flygtekniska försöksanstalten	80
D6 Stöd till frivilliga försvarsorganisationer inom totalförsvaret.....	82

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. bemyndigar regeringen att utnyttja en kredit i Riksgäldskontoret om 40 000 000 000 kronor för år 1999 om krig, krigsfara eller andra utomordentliga förhållanden föreligger (avsnitt 2.5),
2. bemyndigar regeringen att låta Riksgäldskontoret ställa ut en kreditgaranti för investeringar i Stiftelsen Gällöfsta Kurscentrums anläggning och byggnader under femårsperioden 1999-2003, upp till en nivå av högst 24 000 000 kronor (avsnitt 2.6),
3. godkänner förslaget till inriktning av Försvarsmaktens förmåga i olika avseenden (avsnitt 3.5),
4. godkänner förslaget till inriktning för Förbandsverksamhet (avsnitt 3.6),
5. godkänner förslaget till inriktning för Incidentinsatser (avsnitt 3.6),
6. godkänner förslaget till inriktning för Stöd till samhället (avsnitt 3.6),
7. godkänner förslaget till inriktning för Beredskap (avsnitt 3.6),
8. godkänner förslaget till inriktning för Fredsfrämjande truppinsatser (avsnitt 3.6),
9. godkänner förslaget till inriktning för Utveckling och investeringar (avsnitt 3.6),
10. godkänner förslaget till investeringsplan m.m. för Försvarsmakten för perioden 1999-2001 (avsnitt 3.6),
11. bemyndigar regeringen att i fråga om ramanslaget A3 Utveckling och investeringar medge beställningar av materiel m.m. och utvecklingsarbete så att behovet av anslagsmedel efter budgetåret 1999 för denna materiel m.m. och utvecklingsarbete och tidigare beställningar tillsammans uppgår till högst 90 051 400 000 kronor (avsnitt 3.6),
12. godkänner förslaget till investeringsplan för Överstyrelsen för civil beredskap, såvitt avser funktionen Civil ledning för perioden 1999-2001 (avsnitt 4.5),
13. bemyndigar regeringen att under år 1999, i fråga om ramanslaget B1 Funktionen Civil ledning beställa lednings- och signalskyddssystem samt kommunaltekniska anläggningar så att behovet av anslagsmedel efter år 1999 för dessa och tidigare beställningar tillsammans uppgår till högst 124 000 000 kronor (avsnitt 4.5),
14. bemyndigar regeringen att under år 1999, i fråga om ramanslaget B2 Funktionen Försörjning med industrivaror godkänna avtal om nya beredskapsåtgärder så att behovet av anslagsmedel efter år 1999 för dessa och tidigare beställningar tillsammans uppgår till högst 69 000 000 kronor (avsnitt 4.5),
15. bemyndigar regeringen att för budgetåret 1999 låta Överstyrelsen för civil beredskap ta upp lån i Riksgäldskontoret för beredskapsinvesteringar intill ett sammanlagt belopp om 535 000 000 kronor (avsnitt 4.5),

16. bemyndigar regeringen att under år 1999, i fråga om ramanslaget B3 Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst medge beställningar av skyddsrum och ledningsplatser m.m. så att behovet av anslagsmedel efter år 1999 för dessa och tidigare beställningar tillsammans uppgår till högst 540 000 000 kronor (avsnitt 4.5),
17. bemyndigar regeringen att för budgetåret 1999 låta Statens räddningsverk ta upp lån i Riksgäldskontoret för beredskapsinvesteringar intill ett sammanlagt belopp om 1 177 000 000 kronor (avsnitt 4.5),
18. bemyndigar regeringen att under år 1999, i fråga om ramanslaget B6 Funktionen Hälso- och sjukvård m.m. godkänna avtal och beställningar, såvitt avser beredskapsåtgärder så att behovet av anslagsmedel efter år 1999 för dessa och tidigare avtal och beställningar tillsammans uppgår till högst 25 000 000 kronor (avsnitt 4.5),
19. bemyndigar regeringen att för budgetåret 1999 låta Socialstyrelsen ta upp lån i Riksgäldskontoret för beredskapsinvesteringar intill ett sammanlagt belopp om 556 000 000 kronor (avsnitt 4.5),
20. fastställer ett avgiftsuttag för teleberedskapsavgiften, såvitt avser funktionen Telekommunikationer till sammanlagt 100 000 000 kronor under budgetåret 1999 (avsnitt 4.5),
21. godkänner förslaget till investeringsplan för Post- och telestyrelsen, såvitt avser funktionen Telekommunikationer m.m. för perioden 1999-2001 (avsnitt 4.5),
22. bemyndigar regeringen att under år 1999, i fråga om ramanslaget B7 Funktionen Telekommunikationer m.m. godkänna avtal och beställningar, såvitt avser tjänster, utrustningar och anläggningar för beredskapsåtgärder så att behovet av anslagsmedel efter år 1999 för dessa och tidigare avtal och beställningar tillsammans uppgår till högst 130 000 000 kronor (avsnitt 4.5),
23. bemyndigar regeringen att under år 1999, i fråga om ramanslaget B8 Funktionen Postbefordran godkänna avtal och beställningar, såvitt avser tjänster, utrustningar och anläggningar för beredskapsåtgärder så att behovet av anslagsmedel efter år 1999 för dessa och tidigare avtal och beställningar tillsammans uppgår till högst 2 000 000 kronor (avsnitt 4.5),
24. bemyndigar regeringen att under år 1999, i fråga om ramanslaget B9 Funktionen Transporter godkänna avtal och beställningar, såvitt avser tjänster, utrustningar och anläggningar för beredskapsåtgärder så att behovet av anslagsmedel efter år 1999 för dessa och tidigare avtal och beställningar tillsammans uppgår till högst 115 000 000 kronor (avsnitt 4.5),
25. fastställer ett avgiftsuttag för elberedskapsavgiften såvitt avser funktionen Energiförsörjning till ett belopp om sammanlagt 200 000 000 kronor under år 1999 (avsnitt 4.5),
26. godkänner förslaget till investeringsplan för Kustbevakningen för perioden 1999-2002 (avsnitt 5.2),
27. bemyndigar regeringen att för budgetåret 1999 låta Fortifikationsverket ta upp lån i Riksgäldskontoret för investeringar i mark, anläggningar och lokaler intill ett sammanlagt belopp om 3 460 000 000 kronor (avsnitt 6.5),
28. godkänner förslaget till investeringsplan för Fortifikationsverket för perioden 1999-2001 (avsnitt 6.5),
29. bemyndigar regeringen att tillgodose Försvarets materielverks behov av rörelsekapital intill ett sammanlagt belopp om högst 30 000 000 000 kronor för budgetåret 1999 genom en kredit i Riksgäldskontoret (avsnitt 6.5),
30. godkänner förslaget till investeringsplan för Försvarets materielverk för perioden 1999-2001 (avsnitt 6.5),
31. för budgetåret 1999 anvisar anslagen under utgiftsområde 6 *Totalförsvaret* enligt följande uppställning:

Anslagsbelopp*Tusental kronor*

Anslag		Anslagstyp	Anslagsbelopp
A1	Förbandsverksamhet och beredskap m.m.	ramanslag	19 384 738
A2	Fredsfrämjande truppinsatser	ramanslag	392 376
A3	Utveckling och investeringar	ramanslag	20 052 000
B1	Funktionen Civil ledning	ramanslag	491 020
B2	Funktionen Försörjning med industrivaror	ramanslag	108 795
B3	Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst	ramanslag	1 053 531
B4	Funktionen Psykologiskt försvar	ramanslag	19 317
B5	Funktionen Ordning och säkerhet	ramanslag	31 517
B6	Funktionen Hälso- och sjukvård m.m.	ramanslag	132 165
B7	Funktionen Telekommunikationer m.m.	ramanslag	197 606
B8	Funktionen Postbefordran	ramanslag	18 239
B9	Funktioner Transporter	ramanslag	208 714
B10	Funktionen Energiförsörjning	ramanslag	228 232
C1	Kustbevakningen	ramanslag	438 070
C2	Nämnder m.m.	ramanslag	12 020
C3	Statens räddningsverk: Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor m.m.	ramanslag	25 000
C4	Ersättning för verksamhet vid räddningstjänst m.m.	ramanslag	20 000
C5	Statens räddningsverk: Samhällets skydd mot olyckor	ramanslag	328 213
D1	Totalförsvarets pliktverk	ramanslag	235 900
D2	Försvarshögskolan	ramanslag	26 357
D3	Försvarets radioanstalt	ramanslag	434 640
D4	Försvarets forskningsanstalt	ramanslag	129 352
D5	Flygtekniska försöksanstalten	ramanslag	37 367
D6	Stöd till frivilliga försvarsorganisationer inom totalförsvaret	obetecknat anslag	102 396
Summa			44 107 565

2 Utgiftsområde 6 Totalförsvaret

2.1 Omfattning

Totalförsvaret är verksamhet som behövs för att förbereda Sverige för krig. Under högsta beredskap är totalförsvaret all samhällsverksamhet som då skall bedrivas.

Totalförsvaret består av militär verksamhet (militärt försvar) och civil verksamhet (civilt försvar). Totalförsvaret avser en verksamhet och inte en organisation.

Totalförsvarets resurser skall utformas så att de även kan användas vid internationella fredsfrämjande och humanitära insatser och stärka samhällets förmåga att förebygga och hantera svåra fredstida påfrestningar på samhället. Med totalförsvarets resurser avses alla de resurser som finns inom totalförsvarets verksamhet.

I utgiftsområdet ingår, förutom totalförsvaret, också verksamhet som bedrivs av Kustbevakningen, Statens räddningsverk vad avser freds räddningstjänst, vissa nämnder samt stödverksamhet till militärt och civilt försvar.

Till grund för den verksamhet som skall bedrivas inom totalförsvaret under perioden 1997-2001 ligger 1996 års totalförsvarsbeslut (prop. 1996/97:4, bet. 1996/97:FöU1, rskr. 1996/97:36). Sedan beslutet fattades har regeringen lämnat en rad förslag som rör utgiftsområdet. Förslag om den närmare inriktningen av verksamheten för respektive budgetår lämnar regeringen årligen i budgetpropositionen och den ekonomiska vårpropositionen. Bland övriga förslag som riksdagen beslutat att godkänna kan nämnas

- inriktningen av arbetet med att förebygga och hantera svåra påfrestningar på samhället i fred samt ett system för hur beredskapen mot sådana påfrestningar skall utformas

(prop. 1996/97:11, bet. 1996/97:FöU5, rskr. 1996/97:203),

- nya regler för ansvaret för den planering och de åtgärder som behövs för att tillgodose elförsörjningen vid höjd beredskap (prop. 1996/97:86, bet. 1996/97:FöU6, rskr. 1996/97:204),
- inrättande av två nya centrum i Försvarsmakten: ett marincentrum i Haninge (Berga) och ett flygvapencentrum i Uppsala (prop. 1997/98:72, bet. 1997/98:FöU6, rskr. 1997/98:193),
- senareläggning av den säkerhetspolitiska kontrollstationen till år 1999 och förändring av styrningen av Försvarsmakten till att programstyrningen ersätts med en styrning i förmågor och verksamhetsområden (prop. 1997/98:83, bet. 1997/98:FöU10, rskr. 1997/98:269),
- att Försvarsmakten skall ha en beredskap som medger att utvalda delar av Försvarsmaktens organisation inom ett år efter beslut har uppnått full krigsduglighet (prop. 1997/98:84, bet. 1997/98:FöU11, rskr. 1997/98:268).

Regeringen beslutade den 25 september 1997 om direktiv till en utredning om översyn av totalförsvarets pliktens tillämpning och andra pliktfrågor. Regeringen beslutade vidare om tilläggsdirektiv till utredningen den 17 juni 1998.

De myndigheter som verkar inom utgiftsområdet är Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk, Försvarets radioanstalt, Överstyrelsen för civil beredskap, civilbefälhavarna, Statens räddningsverk, Styrelsen för psykologiskt försvar, Kustbevakningen, Försvarets forskningsanstalt, Försvarets högskolan,

Flygtekniska försöksanstalten, Totalförsvarets pliktverk, Överklagandenämnden för totalförsvaret, Totalförsvarets chefsnämnd samt vissa mindre nämnder. Vidare finansieras inom utgiftsområdet viss civil försvarsverksamhet hos myndigheter som i övrigt finansieras inom andra utgiftsområden.

Som en förberedelse för 1999 års kontrollstation har regeringen gett myndigheterna i uppdrag att inkomma med ett fördjupat underlag avseende bl.a. modifierad planering, prioritering av internationell verksamhet, förändrat beredskapssystem, försörjning med materiel och anläggningar, anställd och frivillig personal, behov av totalförsvarspliktiga, militär utveckling i omvärlden och vissa försörjningsberedskapsfrågor.

Uppdragen skall redovisas för regeringen i oktober och november 1998. Redovisningarna kommer att utgöra en grund för Regeringskansliets beredningsarbete med kontrollstationen.

2.2 Utgiftsutvecklingen

Tabell 2.1 Utgiftsutvecklingen

Miljoner kronor (löpande priser)

Utfall 1997	Anslag 1998 ¹	Utgifts- prognos 1998 ²	Förslag anslag 1999	Beräknat anslag 2000	Beräknat anslag 2001
40 978	41 344	42 973	44 108	45 441	45 227

¹ Inklusive beslut till följd av förslag till tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1998 i samband med den ekonomiska vårpropositionen.

² I utgiftsprognosen ingår 3,1 miljoner kronor från s.k. äldre anslag.

Verksamhetsutfall och ekonomiskt utfall

Under både år 1997 och 1998 har allvarliga problem i Försvarsmaktens planering avseende ekonomi och verksamhet uppstått. Trots de brister som dessa problem har medfört bedömer regeringen att Försvarsmakten, mot bakgrund av att det nuvarande omvärldsläget tillåter en viss sänkning av beredskapen, har förmåga att lösa sina uppgifter.

Under budgetåret 1997 blev utgifterna under utgiftsområdet 1 394 miljoner kronor lägre än vad som anvisats. De lägre utgifterna är i huvudsak hänförliga till anslaget Försvarsmakten och beror på ett planerat anslagssparande för att klara kommande års behov. Inom det civila försvaret har förskjutningar i investeringar och av utbetal-

ningar avseende tidigare gjorda investeringar medfört ett anslagssparande.

Utgiftsprognosen för år 1998 för utgiftsområdet visar att utgifterna kommer att överstiga anvisat belopp med ca 1 629 miljoner kronor. Detta belopp beräknas bli täckt av anslagssparande, reservationer och tilldelade anslagskrediter.

Förändringar

Som en följd av 1996 års totalförsvarsbeslut har flera myndigheter inom totalförsvaret påbörjat och genomfört omfattande organisationsförändringar under åren 1997 och 1998.

Riksdagen har i enlighet med regeringens förslag beslutat att Försvarsmakten skall ha en beredskap som medger att utvalda delar av Försvarsmaktens organisation inom ett år efter beslut har uppnått full krigsduglighet.

Regeringen har vidare beslutat om krav på reduceringsåtgärder inom Försvarsmakten som främst berör materielanskaffningen och pliktjänstgöringen.

I samband med behandlingen av proposition 1997/98:83 Förändrad styrning av Försvarsmakten m.m. beslutade riksdagen i enlighet med regeringens förslag att senarelägga den säkerhetspolitiska kontrollstationen till år 1999. Riksdagen beslutade samtidigt att styrningen av Försvarsmakten skall förändras. Styrning i program ersätts med en styrning i förmågor och verksamhetsområden enligt de principer som regeringen och försvarsutskottet redovisat.

Mål

Målen för verksamheterna inom utgiftsområdet är att:

Försvarsmakten

- i fred förbereda för att i krig försvara riket mot väpnade angrepp som hotar dess frihet och oberoende. Angrepp skall kunna mötas var det än kommer ifrån och hela landet skall kunna försvaras,
- kontinuerligt i fred och under kriser kunna övervaka och hävda rikets territoriella integritet i luften, till sjöss och på marken,

- kunna ställa kvalificerade förband och andra resurser till förfogande för internationella fredsfrämjande och humanitära insatser,
- kunna stödja samhället vid svåra påfrestningar i fred,
- ha en beredskap som medger att utvalda delar av Försvarsmaktens organisation inom ett år efter beslut har uppnått full krigsduglighet. Beredskap, organisation och planläggning skall vidare medge att Försvarsmaktens förmåga långsiktigt anpassas, dvs. utökas eller förändras för att motsvara framtida krav och behov,

Det civila försvaret ...

- värna civilbefolkningen, trygga en livsnödvändig försörjning, säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna samt bidra till Försvarsmaktens förmåga vid ett väpnat angrepp och vid krig i vår omvärld,

och annan användning av dess resurser

- kunna genomföra internationella fredsfrämjande och humanitära insatser,
- stärka samhällets samlade förmåga att möta svåra påfrestningar i fred,

Övrig verksamhet

- verka för att förebygga olyckor i samhället och begränsa skador vid sådana olyckor genom bl.a. information, utbildning, övning, uppföljning och tillsyn (Statens räddningsverk: Samhällets skydd mot olyckor),
- bedriva sjöövervakning (kontroll- och tillsynsverksamhet) och miljöräddningstjänst i syfte att begränsa brottsligheten och öka säkerheten till sjöss samt ha en hög beredskap för sjöräddningstjänst (Kustbevakningen).

Prioriteringar

Budgetåret 1999 skall arbetet påbörjas med att genomföra eventuella åtgärder till följd av den säkerhetspolitiska kontrollstationen.

Åtgärder som syftar till att skapa balans i Försvarsmaktens ekonomi och planering skall prioriteras även i fortsättningen. Samtidigt

kommer arbetet med att införa den förändrade styrningen av Försvarsmakten att fortsätta.

Internationella fredsfrämjande och humanitära insatser och övrig internationell verksamhet, t.ex. inom ramen för Partnerskap för fred (PFF), skall även under budgetåret 1999 ges hög prioritet.

Inom det civila försvaret skall åtgärder för att minska sårbarheten i infrastrukturen samt för att höja datasäkerheten prioriteras.

Arbetet med att anpassa myndigheternas datorsystem inför år 2000 måste prioriteras och bedrivs med fortsatt hög ambitionsnivå även under år 1999.

2.3 Resultatbedömning

2.3.1 Tillståndet och utvecklingen inom området

Under både åren 1997 och 1998 har allvarliga problem i Försvarsmaktens ekonomi och planering kunnat konstateras. Med anledning av detta har en rad åtgärder vidtagits från regeringens sida.

Regeringen har i regleringsbrevet för Försvarsmakten för år 1998 föreskrivit att myndigheten skall iaktta stor restriktivitet med kostnadsdrivande åtgärder. Vidare har regeringen föreskrivit att Försvarsmakten skall genomföra vissa reduceringsåtgärder. Dessa åtgärder berör främst pliktjänstgöringen och materielanskaffningen. Även hemvärns- och frivilligverksamheten berörs av åtgärderna, men i begränsad omfattning.

Som en ytterligare åtgärd för att bringa Försvarsmaktens ekonomi i balans föreslog regeringen i proposition 1997/98:84 Försvarsmaktens ekonomi och verksamhet år 1998 m.m. en ändring av målet för Försvarsmaktens beredskap. Förslaget lades fram mot bakgrund av att den säkerhetspolitiska utvecklingen har inneburit att angreppshot mot Sverige bedöms som avlägsna. Ändringen innebär att Försvarsmaktens beredskap skall medge att utvalda delar av organisationen, i stället för organisationens huvuddel, inom ett år efter beslut skall ha uppnått full krigsduglighet. Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag.

Ett omfattande utvecklingsarbete har genomförts vad avser styrningen av Försvars-

makten, vilket har redovisats till riksdagen i proposition 1997/98:83 Förändrad styrning av Försvarsmakten m.m. Framgent kommer Försvarsmaktens långsiktiga inriktning att styras genom huvuduppgifter och krav på operativa förmågor. Den årliga verksamheten i grundorganisationen kommer att styras genom förmågor och verksamhetsområden i stället för program. Inriktningen av verksamheten för Försvarsmakten för budgetåret 1999 är angiven i enlighet med detta.

Regeringen beslutade den 18 december 1997 om att införa en ny organisation för Försvarsmaktens högkvarter. Den nya högkvarterorganisationen gäller fr.o.m. den 1 juli 1998 och innebär bl.a. att ansvarsförhållandena för Försvarsmaktens ledning av krigsorganisationen och grundorganisationen blivit tydligare. Vidare förstärks högkvarterets planeringsfunktion för inriktning och prioritering. Därigenom skapas förutsättningar för att bl.a. säkerheten i planeringen och det ekonomiska underlaget förbättras.

Vad gäller det civila försvaret har regeringen i regleringsbrev för år 1998 uppdragit åt samtliga funktionsansvariga myndigheter att under år 1998 inkomma med planer över vilka åtgärder som bör genomföras inom respektive funktion för att förmågan skall vara godtagbar vid utgången av försvarsbeslutsperioden.

I syfte att renodla den civila ekonomiska planeringsramen föreslår regeringen (se avsnitt 4.5) att det nuvarande anslaget B3 Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst fr.o.m. budgetåret 1999 delas i två anslag, ett som avser verksamhet inom funktionen och ett som avser ren freds räddningstjänst.

2.3.2 De viktigaste insatserna inom området

Under år 1997 och hittills under år 1998 har Försvarsmakten tillförts ett flertal materiel-system, bl.a. stridsvagnar, stridsfordon, pansarbandvagnar och luftvärnsrobotsystem. Vidare har leverans av delserie 2 av JAS 39 Gripen påbörjats.

Sverige har deltagit i internationella fredsfrämjande insatser, bl.a. truppinsatser inom ramen för SFOR och Unpredep i forna Jugoslavien samt Minurso i Västsahara. Det svenska engagemanget inom Partnerskap för fred (PFF)

har utvecklats. Stödet till den baltiska fredsbevarande bataljonen, Baltbat, har också fortsatt.

För de tio funktioner för civilt försvar som ligger inom utgiftsområde 6 har verksamheten under år 1997 främst inriktats mot att vidareutveckla ett tekniskt ledningssystem, förstärka ledningsplatser samt förstärka sårbar infrastruktur, t.ex. genom mobila GSM-basstationer.

Kustbevakningen har till följd av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen ökat antalet yttre gränskontroller och fiskekontroller under år 1997 och hittills under år 1998.

Statens räddningsverk har genomfört omfattande internationella hjälpinsatser i det forna Jugoslavien (återuppbyggnadsarbete) samt i Polen (provisoriska bostäder till översvämningsdrabbade).

2.3.3 Effekter av insatserna

Regeringens bedömning av det samlade resultatet av den militära verksamheten är att landet kan försvaras mot ett väpnat angrepp. Kravet på full krigsduglighet inom en tolv månadersperiod (kortsiktig anpassning) för militärt försvar uppfylls av de delar av krigsorganisationen som omfattas av detta krav.

Regeringen bedömer däremot att det finns brister vad avser Försvarsmaktens förmåga till långsiktig anpassning till ett förändrat omvärldsläge. Den främsta orsaken är de minskningar som har genomförts i förbandsverksamheten.

Försvarsmakten kan upprätthålla den territoriella integriteten och beredskapen för incidentinsatser är god. Internationella insatser kan genomföras med hög kvalitet, även om vissa brister finns vad gäller interoperabilitet. Förmågan att stödja samhället vid svåra påfrestningar är omfattande och god.

Regeringen bedömer att i nuvarande omvärldsläge kan civilbefolkningen värnas och en livsnödvändig försörjning tryggas genom det civila försvaret. Samtliga funktioner inom civilt försvar är emellertid i hög grad beroende av elförsörjning och telekommunikationer. Här finns vissa allvarliga svagheter, bl.a. kan inte samtliga funktioner inom totalförsvaret garanteras en säker elförsörjning och det finns brister vad avser skydd av vital teleutrustning samt skydd mot informationskrigföring.

Den sjöövervakning och miljöräddningstjänst som Kustbevakningen bedriver är ett av statens

viktigaste verktyg för att begränsa brottsligheten och öka säkerheten till sjöss. Regeringen bedömer att Kustbevakningens verksamhet väl motsvarar de krav som ställts på den i detta avseende.

Verksamheten vid Statens räddningsverk för samhällets skydd mot olyckor är ett av statens viktigaste verktyg för att på central nivå förebygga olyckor i samhället och begränsa skadorna när sådana olyckor ändå inträffar. Regeringen bedömer att verksamheten vid Räddningsverket väl motsvarar de krav som ställts på den i detta avseende.

2.3.4 Regeringens slutsatser

Den fortsatta inriktningen av verksamheten inom utgiftsområdet påverkas av de ställningstaganden som kommer att göras i samband med den säkerhetspolitiska kontrollstationen år 1999.

Åtgärder som syftar till att skapa balans i Försvarsmaktens ekonomi och planering skall prioriteras även i fortsättningen. Samtidigt kommer arbetet med att införa den förändrade styrningen av Försvarsmakten att fortsätta.

Internationella fredsfrämjande och humanitära insatser och övrig internationell verksamhet, t.ex. inom ramen för Partnerskap för fred (PFF), skall även under budgetåret 1999 ges hög prioritet.

Under budgetåret 1999 skall åtgärder vidtas inom det civila försvaret för att förbättra beredskapen vad avser elförsörjning och telekommunikationer.

Inom Regeringskansliet har under år 1998 pågått en beredning av konsekvenserna av övergången till full tillämpning av anslagsförordningen. Regeringen konstaterar att utgångspunkten för omläggningen till full tillämpning av anslagsförordningen är att den skulle ske på ett verksamhetsneutralt och statsfinansiellt neutralt sätt. Flera olika faktorer, t.ex. hanteringen av förskott samt erhållen räntekompensation, måste vägas in när man slutligt bedömer frågan om anslagsförordningens konsekvenser. Regeringens slutsats av den beredning som pågått är att en samlad bedömning och värdering av dessa olika faktorer inte kan göras förrän efter försvarsbeslutsperiodens utgång, dvs. år 2002. Eventuella variationer i anslagsbelastning mellan åren får hanteras inom ramen för det ekonomiadministrativa regelverket.

Riksdagen beslutade i maj 1997 om beredskapen mot svåra påfrestningar på samhället i

fred. Beslutet innebär bl.a. att regeringen varje år i budgetpropositionen skall lämna en redogörelse för läget när det gäller olika slag av påfrestningar. Regeringen har valt att i år, liksom förra året, lämna redovisningen i en skrivelse till riksdagen. Skrivelsen kommer att lämnas i början av december 1998.

Översyn av IT-system inför år 2000

Problemen med IT-system vid övergången från år 1999 till år 2000 väntas beröra hela samhället. Regeringen har därför krävt att alla myndigheter skall vidta erforderliga åtgärder för att minimera konsekvenserna av tänkbara fel.

Från och med den 15 februari 1997 gäller förordningen (1997:30) om översyn av statliga myndigheters informationssystem inför år 2000. Enligt förordningen skall Statskontoret varje halvår lämna en samlad bedömning till regeringen om hur anpassningsarbetet fortskrider.

Regeringen beslutade den 4 december 1997 att tolv myndigheter inom Försvarsdepartementets verksamhetsområde kvartalsvis för år 1998 skall redovisa arbetet med att anpassa sina informationssystem.

Försvarsmakten är den myndighet inom utgiftsområdet som till följd av såväl storlek som verksamhetens innehåll står inför det i särklass största anpassningsarbetet. Parallellt med de generella kraven på återrapportering har regeringen därför den 14 maj 1998, och därefter Försvarsdepartementet den 3 juli 1998, anmodat Försvarsmakten att lämna fördjupade redovisningar av anpassningsarbetet. Försvarsmakten skall vidare redovisa eventuella konsekvenser för allmänheten och för försvarsförmågan i händelse av utebliven anpassning. Den 2 juli 1998 har Försvarsmakten beslutat att anpassningsarbetet skall ha högsta prioritet inom myndigheten.

Försvarsmakten har redovisat inom vilka områden konsekvenser av utebliven anpassning kan innebära fara för allmänheten. Det kan t.ex. gälla flyg-, sjö- och trafiksäkerheten samt vapenområdet. Försvarsmakten har dock i hittills genomfört arbete bedömt att några sådana risker inte föreligger. Försvarsmakten bedömer att några sådana risker inte heller kommer att föreligga före eller efter årsskiftet 1999/2000.

Försvarsmakten räknar med att erforderliga anpassningsåtgärder kan ske före år 2000 i de verksamhetskritiska informationssystemen. Försvarsmakten kommer däremot inte att hinna

åtgärda alla inbäddade och tekniska system före år 2000. Arbetet inriktas mot att prioritera och 2000-säkra systemen så att Försvarsmakten kan upprätthålla erforderlig förmåga. Målet är att verksamhetskritiska informationssystem skall vara åtgärdade den 31 december 1998 och att prioriterade tekniska och inbäddade system skall vara åtgärdade den 1 juli 1999. De system som Försvarsmakten kommer att använda efter år 2000 skall vara testade och säkra. Ett nyttjandeförbud kommer att utfärdas för de system som inte uppfyller detta krav. En slutlig bedömning av nyttjandeförbudens konsekvenser och därmed den samlade försvarsförmågan kommer Försvarsmakten att kunna redovisa under senare delen av år 1999.

Av övriga myndigheter inom utgiftsområdet kan nämnas Överstyrelsen för civil beredskap som, i likhet med andra centrala myndigheter, i regeringsbeslut den 25 juni 1998 fick i uppdrag att bedöma risker och överväga behov av åtgärder för att säkerställa viktiga samhällsfunktioner i samband med omställningen av informationssystem inför år 2000. Överstyrelsen fick även i uppdrag att stödja områdesansvariga myndigheter i arbetet med att förbereda hanteringen av konsekvenser som kan uppstå i informationssystem.

Vidare kan nämnas att Kustbevakningen bedömer att det inte föreligger några problem vad gäller myndighetens informations- och ledningssystem. Säkerheten hos plattformarna för dessa system är dock inte färdiginventerad och analyserad. Inventering och analys av de tekniska systemen har påbörjats och beräknas vara klar i mitten av oktober 1998.

Regeringen kan konstatera att arbetet med att anpassa myndigheternas IT-system inför år 2000 på sina håll har kommit i gång för sent. Detta arbete måste prioriteras och bedrivs med hög ambitionsnivå. Det är därför tillfredsställande att anpassningsarbetet numera har högsta prioritet inom Försvarsmakten. Målet för samtliga

myndigheter måste vara att helt eliminera allvarliga konsekvenser för allmänheten. Från försvarssynpunkt är det samtidigt av stor vikt att krigsdugligheten och beredskapen inte påverkas negativt.

Kommentarer till utgiftsutvecklingen

En jämförelse mellan anvisade anslag för år 1998 och beräknat utfall för år 1998 visar att utgifterna beräknas överstiga tilldelade anslag med 1 626 miljoner kronor. I utgiftsprognosen ingår dock utnyttjande av anslagssparande från tidigare budgetår. Utgiftsområdet har på tilläggsbudget i samband med behandlingen av den ekonomiska vårpropositionen för år 1998 tillförts 100 miljoner kronor för internationella fredsfrämjande truppinsatser (prop. 1997/98:150, bet. 1997/98:FiU27, rskr. 1997/98:317). Vidare omfördelades 50 miljoner kronor inom utgiftsområdet för samma ändamål.

Anvisade anslag för år 1998 och beräknat anslag för år 1999 skiljer sig åt såtillvida att anslagen för år 1999 är beräknade i 1999 års prisläge i enlighet med den gängse pris- och löneomräkningsmodellen. Riksdagen beslöt våren 1996 (prop. 1995/96:150, bet. 1995/96:FiU10, rskr. 1995/96:304) om en engångsvis neddragning av anslaget A1 Försvarsmakten för år 1998. Neddragningen av anslaget avsåg anslagsmedel för materielinvesteringar, och beloppet återförs till anslaget åren 2000 och 2001. Vidare har det för vissa av anslagen gjorts en teknisk justering vid anslagsberäkningarna med anledning av att en korrigerande justering har gjorts av den justering som genomfördes av anslagen för år 1998 med anledning av att sättet att finansiera avtalsförsäkringar på det statliga området förändrades.

Tabell 2.2 Utgiftsutvecklingen per verksamhetsområde

Miljoner kronor

	Utfall 1997	Anslag 1998 ¹	Utgifts- prognos 1998	Förslag anslag 1999	Beräknat anslag 2000	Beräknat anslag 2001
A Det militära försvaret	37 475	37 354	39 058	39 829	41 124	40 773
B Vissa funktioner inom civilt försvar	2 153	2 539	2 517	2 489	2 512	2 620
C Kustbevakningen och nämnder m.m.	419	484	418	823	827	847
D Stödverksamhet	932	968	977	966	978	988
Totalt för utgiftsområde 6	40 978	41 344	42 970	44 108	45 441	45 227

¹ Inklusive beslut till följd av förslag till tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1998 i samband med den ekonomiska vårpropositionen.**Tabell 2.3 Större förändringar av anslag inom utgiftsområdet mellan budgetåren 1998 och 1999**

Miljoner kronor

	Teknisk justering	LKP ¹	Omföring inom utgiftsområdet	Omföring till/från utgiftsområdet	Förslag anslag år 1999
Anslag A1 Förbandsverksamhet och beredskap m.m.	280 ²	3	-20 052 ³	-213 ⁴	19 385
Anslag A3 Utveckling och investeringar			20 052 ³		20 052
Ersättning för kroppsskador till utgiftsområde 10				-62 ⁵	
Summa	280	3	0	-275	-
Anslag B1 Funktionen Civil ledning			20		491
Anslag B2 Funktionen Försörjning med industrivaror			-28	-3 ⁷	109
Anslag B3 Funktionen Befolkningsskydd		1	-266	32 ⁸	1 054
Anslag B6 Funktionen Hälso- och sjukvård			-66	80 ⁸	132
Anslag B8 Funktionen Postbefordran			3		18
Anslag B9 Funktionen Transporter			20		209
Summa		1	-317⁶	109	-
Anslag C1 Kustbevakningen	-7				438
Anslag C5 Fredsräddningstjänsten			328 ¹⁰		328
Summa	-7⁹		328		-
Anslag D2 Försvarshögskolan			-10 ¹¹		26
Anslag D5 Flygtekniska försöksanstalten				5	37
Summa			-10	5	-
Summa för utgiftsområdet	273	4	1¹²	-161	-

¹ Justering med anledning av sättet att finansiera avtalsförsäkringar på det statliga området.² Kompensation till Försvarsmakten för räntekostnader p.g.a. Försvarets materielverks upplåning av rörelsekapital.³ Beloppet beräknas fr.o.m. budgetåret 1999 under anslaget A3 Utveckling och investeringar.⁴ Specialattachéer beräknas fr.o.m. budgetåret 1999 under anslaget U01C1 Regeringskansliet m.m. samt rationalisering vad avser förmåner m.m.⁵ Utgifterna för Ersättning för kroppsskador beräknas fr.o.m. budgetåret 1999 under U010

Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp.

⁶ Omfördelning inom den civila ekonomiska planeringsramen.⁷ Omföring till U024.⁸ Kompensation för räntor och amorteringar till följd av övergång till lånefinansiering.⁹ Ny budgeteringsprincip för anslaget Kustbevakningen.¹⁰ Utgifterna beräknas fr.o.m. budgetåret 1999 under eget anslag.¹¹ Minskat anslag till följd av att delar av verksamheten avgiftsfinansieras fr.o.m. budgetåret 1999.¹² Summerar ej till 0 kr p.g.a. avrundning av beloppen.

Till och med innevarande budgetår har utgifterna för det militära försvaret beräknats under anslaget A1 Försvarsmakten och A2 Fredsfrämjande truppinsatser. I enlighet med vad regeringen redovisat i prop. 1997/98:84 Förändrad styrning av Försvarsmakten kommer utgifterna för verksamheten fr.o.m. budgetåret 1999 i stället att beräknas under anslagen A1 Förbands-

verksamhet m.m., A2 Fredsfrämjande truppinsatser och A3 Utveckling och investeringar.

Budgetåret 1997 var utfallet för anslaget A1 Försvarsmakten ca 36 964 miljoner kronor, vilket innebär att det vid utgången av budgetåret 1997 fanns ett anslagssparande om ca 3 406 miljoner kronor. Anvisat belopp för budgetåret

1998 för anslaget är drygt 36 757 miljoner kronor. Regeringen föreslår på tilläggsbudget till statsbudgeten för år 1998 att ca 207 miljoner kronor i stället beräknas under anslaget A2 Fredsfrämjande truppinsatser. Utgiftsprognosen för budgetåret 1998 för anslaget A1 Försvarsmakten är ca 38 500 miljoner kronor. Detta innebär att utgifterna under anslaget kommer att överstiga anvisat belopp, inklusive vad regeringen föreslår på tilläggsbudget, med ca 1 950 miljoner kronor, vilket även får genomslag på utgiftsområdesnivå. Det överstigande beloppet kommer att täckas av anslagssparande och tilldelad anslagskredit. I utgiftsprognosen har regeringen tagit hänsyn till åtgärder som vidtagits för att inte riskera att utgiftstaket överskrids. Således har regeringen den 8 oktober 1998 gett Försvarsmakten och Försvarets materielverk i uppdrag att vidta erforderliga åtgärder för att begränsa utgifterna, främst genom förskjutningar av materielleveranser.

Till och med innevarande budgetår har anslaget Ersättning för kroppsskador beräknats under utgiftsområdet. Från och med budgetåret 1999 beräknas utgifterna i stället under utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp.

De statliga ålderspensionsavgifterna innebär att utgifterna för utgiftsområdet ökar med 3,2 miljoner kronor år 1999, 3,3 miljoner kronor år 2000 samt 3,4 miljoner kronor år 2001 (se bilaga 5, volym 1).

Till och med innevarande budgetår har utgifterna för försvarsattachéerna i Bryssel beräknats under anslaget Försvarsmakten. Fyra attachéer kommer fr.o.m. den 1 januari 1999 att förordnas som specialattachéer med Regeringskansliet (Försvarsdepartementet) som huvudman. Utgifterna beräknas därför fr.o.m. budgetåret 1999 i stället under utgiftsområde 1 Rikets styrelse, anslaget Regeringskansliet m.m.

2.4 Styrning och uppföljning av det militära försvaret

Vad gäller styrning och uppföljning av det militära försvaret vill regeringen framhålla följande principer.

Det militära försvaret styrs genom de huvuduppgifter som riksdagen bestämmer. Utifrån dessa huvuduppgifter formuleras krav på operativa förmågor, vilka över en

försvarsbeslutsperiod uttrycks som långsiktiga målsättningar.

För att uppnå de önskade operativa förmågorna krävs en viss krigsorganisation. Skillnaden mellan den befintliga krigsorganisationen och den som krävs vid periodens slut utgör den utveckling av krigsorganisationen som behövs under perioden. Den verksamhet som årligen bedrivs inom grundorganisationen (främst inom verksamheterna förbandsverksamhet, beredskap samt investeringar och utveckling) syftar till att vidmakthålla och utveckla krigsorganisationen.

Riksdagen beslutar inför varje ny försvarsbeslutsperiod om:

- vilka huvuduppgifter som skall lösas med det militära försvaret,
- de operativa förmågor som det militära försvaret måste ha för att kunna lösa huvuduppgifterna,
- den utveckling av krigsorganisationen (och därmed den verksamhet i grundorganisationen) som är nödvändig för att kraven på operativa förmågor skall kunna uppfyllas vid försvarsbeslutsperiodens slut.

I budgetpropositionen informerar regeringen varje år riksdagen om verksamheten i grundorganisationen och därmed hur utvecklingen av krigsorganisationen fortskrider. På grundval av denna information beslutar riksdagen om inriktning av verksamheten i grundorganisationen det kommande året.

2.5 Beredskapskredit för totalförsvaret

Regeringens förslag: Att riksdagen för år 1999 bemyndigar regeringen att utnyttja en kredit om 40 miljarder kronor i Riksgäldskontoret. Krediten skall kunna utnyttjas om krig, krigsfara eller andra utomordentliga förhållanden föreligger.

Skälen för regeringens förslag: Riksdagen bemyndigade regeringen att utnyttja en kredit i Riksgäldskontoret om 40 000 miljoner kronor för budgetåret 1998 om krig, krigsfara eller andra utomordentliga förhållanden föreligger (prop. 1997/98:1, bet. 1997/98:FöU1, rskr. 1997/98:82). Regeringen anser att ett

motsvarande bemyndigande om samma belopp bör lämnas för budgetåret 1999.

Beredskapskrediten skall säkerställa att en nödvändig beredskapshöjning inte förhindras eller fördröjs p.g.a. att regeringen inte disponerar erforderliga betalningsmedel. Krediten är beräknad att täcka de utgifter som motsvarar en månads beredskapshöjande verksamhet. Krediten är beräknad att utnyttjas i ungefär lika delar mellan militärt och civilt försvar.

Om beredskapskrediten utnyttjas, avser regeringen att återkomma med redovisning av behovet av medel för den fortsatta verksamheten.

2.6 Statlig kreditgaranti för Stiftelsen Gällöfsta Kurscentrum

Regeringens förslag: Att riksdagen bemyndigar regeringen att låta Riksgäldskontoret ställa ut en kreditgaranti för investeringar i Stiftelsen Gällöfsta Kurscentrums anläggning och byggnader under femårsperioden 1999-2003, upp till en nivå av högst 24 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Stiftelsen Gällöfsta Kurscentrum har till regeringen hemställt om en statlig kreditgaranti genom Riksgäldskontoret för att möjliggöra långsiktiga investeringar som behövs i och omkring byggnaderna för att säkra driften av anläggningen och minska driftkostnaderna. Arbetena är tänkta att genomföras successivt under en längre period vid sådana tider på året då beläggningen av anläggningen är låg.

För att möjliggöra banklån till sådana långsiktiga investeringar som Stiftelsen Gällöfsta Kurscentrum planerar, bör staten ställa ut en kreditgaranti upp till en nivå av 24 miljoner kronor under en femårsperiod. Regeringen förutsätter därvid att stiftelsens styrelse beslutar i varje fråga om kommande investeringar och budgeterar för kostnaderna hänförliga till lånen så att betalning av räntor, amorteringar och Riksgäldskontorets avgifter säkerställs.

3 Det militära försvaret

3.1 Omfattning

I verksamhetsområdet ingår anslagen A1 Förbandsverksamhet och beredskap m.m., A2 Fredsfrämjande truppinsatser samt A3 Utveckling och investeringar.

Regeringen har i inledningen till utgiftsområdet (avsnitt 2.2) redogjort för de övergripande mål som skall gälla för Försvarmakten och därmed för det militära försvaret.

3.2 Utgiftsutvecklingen

Tabell 3.1 Utgiftsutvecklingen

Miljoner kronor (löpande priser)

Utfall 1997	Anslag 1998 ¹	Utgifts- prognos 1998	Förslag anslag 1999	Beräknat anslag 2000	Beräknat anslag 2001
37 475	37 354	39 058	39 829	41 124	40 773

¹ Inklusive beslut till följd av förslag på tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1998 i samband med den ekonomiska vårpropositionen.

Verksamhetsutfall och ekonomiskt utfall

Regeringen bedömer sammanfattningsvis att Försvarmaktens förmåga att lösa sina huvuduppgifter under år 1997 var godtagbar. Förmågan har inte förändrats i nämnvärd utsträckning jämfört med budgetåret 1995/96. De brister i beredskap och försvarsförmåga som finns kan accepteras med hänsyn till rådande omvärldsläge.

Trenden när det gäller yrkesofficerarnas allt lägre kompetens har inte brutits under år 1997. Regeringen har dock med tanke på den ekonomiska obalansen tvingats acceptera att det

tidigare uppdraget som lämnats till Försvarmakten att höja kompetensen har senarelagts till år 2001 och att en prioritering måste ske så att kompetensen kan ökas främst för den grupp av befäl som är mest betydelsefull för den långsiktiga anpassningsförmågan.

Försvarmakten har enligt regeringens bedömning med nedan angivna undantag genomfört verksamheten under år 1997 i enlighet med riksdagens beslut.

Driftskostnaderna inom förbandsverksamheten har tagit i anspråk större resurser än vad som beräknats av Försvarmakten. Detta har lett till inskränkningar i övningsverksamheten vilket i sin tur har fått negativa konsekvenser för krigsförbandens status och befälens kompetens.

Krigsdugligheten i vissa förband har sjunkit, vilket enligt regeringens uppfattning dock kan accepteras mot bakgrund av riksdagens beslut våren 1998 att Försvarmaktens beredskap skall medge att utvalda delar av organisationen inom ett år efter beslut har uppnått full krigsduglighet.

En närmare redovisning av verksamhetens resultat lämnas under avsnitt 3.3 nedan.

Följande större övningar har genomförts:

- Den försvarsmaktsgemensamma övningen Polstjärnan.
- Krigsförbandsövning för basbataljon med deltagande av JAS 39 Gripendivision.
- Sam-Marin 97 (Nordvart).
- Internationell övningsverksamhet inom ramen för PFF, bl.a. Cooperative Banners.

Försvarmakten har deltagit med en bataljon inom Stabilization Force (SFOR) i Bosnien och i FN:s fredsbevarande mission i Makedonien (Unpredep) med 42 personer, vilken genom ett regeringsbeslut den 13 augusti 1998 utökades till 112 personer. Vidare har Försvarmakten deltagit

med ett minröjningskompani om 75 personer i FN:s mission för folkomröstning i Västsahara. Därutöver har ett femtiotal militära observatörsbefattningar ingått i ett tiotal olika missioner.

Försvarsmakten har fortsatt med stödet till Baltikum bl.a. vad avser stöd till den baltiska fredsbevarande bataljonen Baltbat. De frivilliga försvarsorganisationernas verksamhet för att stödja uppbyggnaden av ett demokratiskt försvar har fortsatt under år 1997. Försvarsmakten har även utfört fyra minröjningsföretag i baltiska vatten.

Av de materielsystem som tillförts Försvarsmakten eller är under leverans kan följande nämnas:

- stridsvagn 121 och 122 (pågående)
- stridsfordon 90 (pågående)
- pansarbandsvagn 401 och 501 (avslutat)
- RBS 90 till luftvärnsförbanden (avslutat)
- fältuniform m/90 till hemvärnsförbanden (avslutat)
- ubåt typ Gotland (pågående)
- båtar till amfibiebataljon (pågående)
- JAS 39 Gripen delserie 2 (pågående)
- bombkapsel till AJS 37 och JAS 39 Gripen (avslutat)
- flygburet spaningsradarsystem FSR-890 (pågående)
- motorbyte och modifiering av flygplan SK 60 (pågående)

Försvarsmaktens omstrukturering har gått snabbare än planerat vad avser takten i vilken kasernområden lämnats. När det gäller anställd personal bedömer regeringen att avvecklingsmålet t.o.m. år 1998 kan nås.

Förändringar

År 1997 var första året i försvarsbeslutsperioden. Verksamheten präglades av de förändringar i krigs- och grundorganisationen som detta beslut medförde.

Under åren 1997 och 1998 redovisade Försvarsmakten problem med sin ekonomi och planering för resterande del av försvarsbeslutsperioden. Dessa problem samt regeringens och Försvarsmaktens åtgärder med anledning av dem redovisades för riksdagen under våren 1998.

Riksdagen har på regeringens förslag beslutat att ändra det övergripande målet för Försvarsmaktens beredskap till att medge att utvalda delar av organisationen inom ett år efter beslut har uppnått full krigsduglighet. Tidigare gällde kravet huvuddelen av organisationen. Beslutet fattades som ett led i arbetet med att bringa ordning i Försvarsmaktens ekonomi och mot bakgrund av att det nuvarande omvärldsläget tillåter en viss sänkning av beredskapen.

Regeringen har den 27 augusti 1998 beslutat om en ändring i förordningen (1995:238) om totalförsvarsplikt som innebär att den kortaste grundutbildningstiden för den som fullgör värnplikt skall vara 80 dagar. Beslutet har tillkommit efter en framställning från Försvarsmakten. Som ett led i ett fortsatt utvecklingsarbete kommer nu Försvarsmakten att kunna påbörja vissa försök med kortare grundutbildning. Försöken påbörjas år 1999 och kommer att utvärderas löpande. Pliktutredningen kommer att kunna följa försöken och utvärderingen.

Förändrad styrning av Försvarsmakten

Med den förändrade styrmodellen för Försvarsmakten som riksdagen har beslutat våren 1998 kommer regeringen varje år att till riksdagen på ett bättre sätt än hittills kunna återrapportera vilket tillskott till de operativa förmågorna som årets verksamhet inom förbandsverksamhet och investeringar i materiel m.m. medfört. Utifrån bedömningen av tillståndet i krigsorganisationen kommer riksdagen även att få information om vad detta innebär för måluppfyllnaden inom de olika operativa förmågorna.

Med utgångspunkt från de resultat som uppnåtts och dessas betydelse för måluppfyllnaden kan riksdagen därefter fatta beslut om verksamhetens inriktning för det kommande året.

I och med att verksamhetsåren 1997 och 1998 styrs och återrapporteras i nu rådande programstruktur är det inte möjligt att genomföra en återrapportering till fullo i förmåge-, krigsorganisations- och verksamhetstermer. I det följande har regeringen valt att återrapportera verksamhetens resultat i programtermer. Därutöver redovisas i enlighet med den förändrade styrmodellen tillståndet i krigsorganisationen. Det senare kopplas till en måluppfyllnad inom förmågorna.

Prioriteringar

Försvarsmakten skall under år 1999 prioritera åtgärder för att uppnå balans i sin ekonomi och för att förbättra sin planering. Försvarsmakten skall beakta behovet av förbättringar i fråga om utveckling och anskaffning av informations-system.

Försvarsmakten skall vidare prioritera åtgärder för att förbättra den långsiktiga anpassningsförmågan. Detta innebär bl.a. att kompetensnivån bland befälen skall ökas främst för den grupp av befäl som är mest betydelsefull för den långsiktiga anpassningsförmågan. Försvarsmaktens förmåga att kunna delta i internationella fredsfrämjande och humanitära insatser skall även under år 1999 ges hög prioritet. Vidare skall materielanskaffningen inriktas så att, i enlighet med vad riksdagen beslutat, viktiga kompetenser inom svensk försvarsindustri kan bibehållas fram till kontrollstationen. I kontrollstationen kommer en förnyad prövning att göras av vilka prioriterade kompetenser som bör bibehållas inom landet.

har i övrigt skett med vissa begränsningar. Detta har bl.a. inneburit att den planerade övningen med det krigsorganiserade högkvarteret ånyo ställts in. Den utveckling av förbanden som regeringen föreskrivit har således inte uppfyllts av Försvarsmakten i alla avseenden. Regeringen kommer att ta upp denna fråga i regleringsbrevet för år 1999.

Försvarsmaktens utveckling av nya IT-system har i några fall varit föremål för regeringens uppmärksamhet och åtgärder. Den 20 november 1997 avbröt regeringen Försvarsmaktens utveckling och anskaffning av resursledningssystemet Sirius. Regeringen ansåg att det saknades flera grundläggande förutsättningar för systemutvecklingen, bl.a. en samlad strategi för Försvarsmaktens alla ledningssystem. Vidare var styrningen och uppföljningen av projektet undermålig, vilket bl.a. lett till att driftsättning av Sirius ej kunnat ske enligt gällande tidsplaner. Detta riskerade i sin tur att leda till ytterligare kostnadsökningar i projektet. Samtidigt konstaterade regeringen att omfattningen av nödvändiga anpassningsåtgärder inför år 2000 av Försvarsmaktens IT-system inte var klarlagd. Mot denna bakgrund beslutade regeringen att Försvarsmakten framdeles skall inrikta sitt arbete inom IT-området med att anpassa sina system till år 2000 samt att färdigställa en ny plan för ledningssystemutvecklingen. I enlighet med regeringens beslut redovisade Försvarsmakten under våren 1998 en reviderad plan för ledningssystemutvecklingen. Planen var dock inte genomanalyserad i alla avseenden. Försvarsmakten har därför ålagts att komplettera denna.

Ett annat IT-projekt med allvarliga problem är det nya operativa ledningssystemet Orion. Driftsättningen har skjutits upp ett flertal gånger. På regeringens och Försvarsdepartementets begäran har Försvarsmakten lämnat redovisningar om arbetsläget och om de problem som måste lösas innan systemet kan sättas i drift. Under hösten 1998 skall Försvarsmakten redovisa ytterligare uppgifter om Orionsystemets kostnader. Regeringen kommer även i fortsättningen att följa Försvarsmaktens handläggning av Orionärendet.

Under de senaste åren har Försvarsmakten på regeringens uppdrag vidtagit omfattande åtgärder för att minska antalet vapenförluster. Bland åtgärderna kan nämnas centraliserad förvaring av de vapen som tidigare förvarats i spridda mobiliseringsförråd samt säkrare förvaring av de vapen som används i utbildningsverksamheten. Omfattningen av vapenförluster har under de

3.3 Resultatbedömning

3.3.1 Resultatbedömning av verksamheten i programmen

Program 1. Operativa lednings- och underhållsförband

Programmets innehåll

Programmet innehåller förband med uppgift att utöva eller möjliggöra operativ ledning och operativ underhållstjänst.

I programmet ingår bl.a. högkvarteret, tre militärområdesstaber med stabs- och sambandsförband m.m., tre underhållsregementen, sex markteleunderhållsbataljoner och sex militärområdestransportbataljoner. Programmet omfattar även den militära underrättelse- och säkerhets-tjänstens verksamhet.

Resultatbedömning

Under år 1997 har övningen Polstjärnan genomförts, varvid betydelsefulla erfarenheter kunnat dras om Försvarsmaktens ledningssystem. Utbildnings- och övningsverksamheten

senaste åren varit stadigt nedåtgående, vilket i flera avseenden torde kunna förklaras av de vidtagna åtgärderna. Regeringen noterar dock betydelsen av att ytterligare åtgärder vidtas, bl.a. mot bakgrund av stölden i Strängnäs i slutet av september 1998.

Program 2. Fördelningsförband

Programmets innehåll

Programmet innehåller förband med huvudsaklig uppgift att leda och understödja armébrigadernas strid.

I programmet ingår 3 fördelningsstaber med betjäningförband, 4 artilleriregimentsstaber med fördelningsartilleribataljoner samt ca 60 fristående bataljoner och ca 115 fristående kompanier innefattande bl.a. jägarförband, luftvärnsförband och fältsjukhus.

Resultatbedömning

Fortsättningsutbildning har genomförts på en låg nivå. Huvudsakligen har ledningsträningsovningar, kaderövningar och fältövningar bedrivits för att bibehålla kompetensen inom befälskadrarna.

Inom materielområdet har utvecklingen av den måldetekterande artillerigranaten Bonus, luftvärnsrobotsystem 23 Bamse och krigsbro 6 fortsatt. Dessutom fortsätter utveckling och anskaffning av artillerilokaliseringsradarn Arthur. Regeringen konstaterar att materielleveranserna har varit av relativt liten omfattning.

Program 3. Försvarsområdesförband

Programmets innehåll

Programmet innehåller förband med huvudsaklig uppgift att leda territoriell verksamhet, skydda för totalförsvaret viktiga resurser, försvara vissa infallsportar samt leda mobilisering och transporter.

I programmet ingår 13 försvarsområdesstaber, förband för stads- och gränsstrid, luftvärns- och ingenjörsförband m.m. Sammanlagt omfattar programmet ca 242 000 personer, varav ca 86 000 i hemvärdet.

Resultatbedömning

Hemvärns- och frivilligutbildningen har genomförts i samma omfattning som tidigare år. Försöksverksamhet med tre månaders plikt-

utbildning för frivillig rekrytering till hemvärdet har genomförts. De utbildade har utgjort ett välbehövligt tillskott till organisationen. Försvarsmakten har vidare till regeringen redovisat hur man avser gå till väga för att öka rekryteringen. Hemvärdets materiella status har ökat under året. Bland annat har fältuniform 90 slutlevererats och utrustning för mörkerstrid och samband har tillförts.

Huvuddelen av försvarsområdesluftvärnskompanier med direktriktningssikten har organiserats, resterande delar avses organiseras under år 1998.

Program 4. Armébrigadförband

Programmets innehåll

Programmet innehåller förband med huvudsaklig uppgift att föra anfallsstrid. Armébrigaderna är allsidigt sammansatta, har hög rörlighet, gott skydd och stor eldkraft.

I programmet ingår fyra infanteribrigader, tre norrlandsbrigader och sex mekaniserade brigader.

Resultatbedömning

Fortsättningsutbildningen har genomförts på en låg nivå. Detta har inverkat negativt på framför allt reservofficerarnas förmåga att föra förband i fält. Fortsättningsutbildningen har främst omfattat särskilda övningar för befäl, ledningsträningsovningar, funktionsövningar och krigsförbandskurser.

Förband med stridsvagn 121 har främst p.g.a. brist på reservdelar och övningsammunition inte nått uppsatta mål. Samma brist rådde under åren 1995 och 1996. Regeringen konstaterar att Försvarsmakten inte heller under år 1997 kommit till rätta med denna brist. Regeringen avser att i regleringsbrev för år 1999 för Försvarsmakten ta upp detta förhållande. Regeringen bedömer dock att problemen ännu inte påverkar krigsorganisationens duglighet.

Krigsorganiseringen av nya stridsfordonsförband påbörjas under år 1999. Verksamheten inriktas därför nu främst till att på stor bredd bibringa brigadförbanden kompetens och förmåga att genomföra denna förnyelse av krigsorganisationen. Tillförsel av ny materiel är härvid viktig. Under året har armébrigadernas mekanisering fortsatt med tillförsel av stridsvagn 121, stridsvagn 122, stridsfordon 90 och pansarbandvagn 401.

Program 5. Marina lednings- och underhållsförband

Programmets innehåll

Programmet innehåller förband med uppgift att leda och understödja de marina krigsförbanden.

I programmet ingår bl.a. fyra marin-kommandon, ett marindistrikt, en rörlig marin ledningsgrupp och åtta underhållsbataljoner.

Resultatbedömning

Öresunds marindistrikt har inordnats i Väst-kustens marinkommando. Avvecklingen av underrättelseförband har genomförts under år 1997 och avvecklingen av underhållsförband skall påbörjas år 1998.

HMS Orion har under år 1997 inte kunnat bemannas med två besättningar. Detta görs fr.o.m. år 1998, varvid antalet företag och gångtiden kommer att utökas.

Marinens telesystem (MTS) har fullt ut tagits i drift. Utvecklingen av marinens ledningssystem (Matak) fortsätter varvid informationsutvecklingen görs samordnat inom Försvarsmakten. Tillförseln av ledningssystem har avsevärt förbättrat stabernas förmåga till stabsarbete och kortat ledtider.

Under den samordnade marina slutövningen Nordvart har rörlig underhållstjänst övats i större omfattning för första gången. Övningen har medfört att underhållsorganisationen utvecklat sin förmåga att bedriva marin underhållstjänst utanför ordinarie baser.

Marinkommando Syd har genomfört en räddningsövning med hemvärnspersonal. Vid Marinkommando Ost har förberedelser för en kemvapeninspektion med internationellt deltagande genomförts.

Övningsförberedelse- och krigsförberedelseverksamhetens omfattning har bidragit till att vidmakthålla och utveckla personalens kompetens.

Verksamheten vid Marinens taktiska centrum har överförs till det nybildade Marincentrums organisation.

Program 6. Försvarsmaktens helikopterförband

Programmets innehåll

Programmet inrättades den 1 januari 1998. Programmet innehåller förband för bl.a. pansarvärn, ubåtsjakt och spaning mot ytmål, flygräddning samt transporter.

I programmet ingår bl.a. en arméflygbataljon, tre marina helikopterdivisioner och sex flygräddningsgrupper. Den tidigare beslutade reduktionen av de marina helikopterdivisionerna till två genomförs under innevarande budgetår.

Resultatbedömning

Helikopterverksamheten har under budgetåret 1997 bedrivits under program 2. Fördelningsförband, program 6. Marina flyg- och helikopterförband och program 12. Transportflygförband. Under budgetåret har förberedelser för samordningen till det gemensamma helikopterprogrammet och införandet av den gemensamma helikopterflottiljen fortsatt.

Regeringen vill erinra om att ett av syftena med att inrätta det gemensamma helikopterprogrammet är att uppnå samordningsvinster i fråga om produktionsledning, utbildning, materielanskaffning och beredskap.

Förbandsutbildningen inom arméflygbataljonen har fortsatt, men bataljonen uppfyller inte ställda krav. Detta beror på den pågående omorganisationen och en fortsatt brist på flygförare. Inom den marina helikopterverksamheten är behovet av förbandsvisa övningar i rörlig bastjänst fortfarande stort. Materiel har anskaffats för bl.a. basorganisationen. Antalet insatser för stöd till samhället, främst räddningstjänst och sjuktransporter, har ökat avsevärt. Detta har förbättrat förbandens förmåga när det gäller samverkan med och stöd till samhället. Sammantaget uppnås dock inte ställda krigsduglighetskrav, beroende främst på den låga flygtidsproduktionen och brister inom den rörliga bastjänsten. Flygtidsproduktionen för helikoptrarna för flygräddningstjänst (helikopter 10) har blivit mindre än planerat. Detta beror bl.a. på brist på förare. I budgetunderlaget för år 1999 har Försvarsmakten redovisat åtgärder för att komma till rätta med de angivna bristerna. En översyn av grunderna för rekrytering och utbildning av helikopterförare har påbörjats. Vidare skall omprioriteringar göras för att åtgärda bristerna hos de marina helikopterdivisionerna. Under innevarande budgetår har utbildningen av personal för helikopter 10 intensifierats.

Regeringen konstaterar att det föreligger brister inom programmet. Samtidigt kan regeringen konstatera att Försvarsmakten redan har börjat vidta åtgärder för att komma till rätta med problemen. Regeringen kommer även i fortsättningen att noga följa utvecklingen och

förutsätter att Försvarmakten fullföljer påbörjade och planerade åtgärder.

Avslutningsvis vill regeringen informera riksdagen om att Sjöfartsverket och Försvarmakten i december 1997 träffade ett nytt avtal om helikopter i beredskap. Avtalet innebär att helikopter i beredskap finns även fortsättningsvis i Säve, Kallinge, Visby och Berga. Avtalet innebär också att helikopter i beredskap finns i Sundsvall sedan juni 1998. Därmed har räddningsberedskapen i norra Sverige och utmed Norrlandskusten förbättrats avsevärt.

Program 7. Stridsfartygsförband

Programmets innehåll

Programmet innehåller förband med huvudsaklig uppgift att övervaka och bekämpa mål på och under havsytan.

I programmet ingår bl.a. två ytstridsflottiljer med sex korvetter, sex robotbåtar och tolv patrullbåtar, tre minkrigsavdelningar med bl.a. sju minröjningsfartyg typ Landsort, fyra minröjningsfartyg typ Styrso och två minfartyg samt en ubåtsflottilj med nio ubåtar, varav två i materielberedskap, och ett ubåtsräddningsfartyg.

Resultatbedömning

Halvtidsmoderniseringen av patrullbåtar har fortsatt. Anskaffningen av minröjningsfartyg typ Styrso har avslutats. Anskaffningen av ubåt typ Gotland har fortsatt men på grund av leveransförseeningar har ännu inte någon Gotlandsubåt kunnat tillföras krigsorganisationen. Detta beräknas ske senast år 1999. Utvecklingen av fyra korvetter typ Visby har fortsatt. Fem robotbåtar, en ubåt typ Näcken och tre ubåtar typ Sjöormen har utvecklats.

Under år 1997 har de taktiska långtidsövningarna för förbanden reducerats i tid vilket, tillsammans med en generell gångtidsreducering, innebär att kvalitetsmålen inte har uppnåtts. Inom programmet är det främst ytstridsförmågan som har nedgått på grund av den reducerade verksamheten.

Minröjningsförbanden har genomfört fyra större minröjningsföretag i Baltikum, vilket har höjt de deltagande förbandens förmåga. Vidare har ubåtsräddningssystemet utvecklats bl.a. genom samarbete med Norge, Danmark och Storbritannien.

Program 8. Kustförsvarsförband

Programmets innehåll

Programmet innehåller förband med huvudsaklig uppgift att försvara infallsportar, marina basområden och skärgårdsområden.

I programmet ingår bl.a. en rörlig kustartilleribrigadledning, tolv kustförsvarsbataljoner, sex amfibiebataljoner, tre kustartilleribataljoner och ett tungt kustrobotbatteri.

Resultatbedömning

Materielbeställningar till rörlig brigadledning har fortsatt. En kustartilleribrigad har påbörjat omorganisering från fast till rörlig organisation. Samtliga sex amfibiebataljoner har organiserats. Leverans av stridsbåtar och lätta trossbåtar till den fjärde amfibiebataljonen har fortsatt. Överföring av luftvärnsrobotsystem 70 från armén har fortsatt. Sex kustförsvarsbataljoner har vidmakthållits och sex kustförsvarsbataljoner, som utgått ur organisationen, har förberetts för avveckling.

Verksamheten under år 1997 har medfört att krigsförbandens förmåga att klara ställda krav, med undantag av vissa områdesbundna förband, har vidmakthållits jämfört med budgetåret 1995/96. Anpassningstiden för förband som nedgått i krigsduglighet har ökat från fyra till tolv månader. Utbildningen under året har medfört att krigsförbandens personella kompetens vidmakthållits på en godtagbar nivå. Krigsorganisationen har tillförts ytterligare en amfibiebataljon och en rörlig brigadledning. Befällets förmåga att föra förband i fält har bibehållits genom deltagande i övningarna Polstjärnan och Sam-Marin 97.

Program 9. Flygvapnets lednings- och underhållsförband

Programmets innehåll

Programmet innehåller förband med huvudsaklig uppgift att leda och betjäna flygförbanden.

I programmet ingår för närvarande bl.a. tre flygkommandostaber, tre vädercentraler, sex stridslednings- och luftbevakningsbataljoner och 16 basbataljoner. I programmet ingår även försvarets telenät. Under innevarande budgetår skall en vädercentral avvecklas.

Resultatbedömning

Regeringen konstaterar att antalet krigsförband som inte uppfyller krigsduglighetskraven, även

med beaktande av de åtgärder regeringen vidtagit med stöd av riksdagens beslut våren 1998, har ökat något jämfört med föregående år. Tillförseln av materiel har visserligen förbättrat situationen, men de alltför få samövningstillfällena gör att personalens kompetens sjunker och därmed även krigsdugligheten för förbanden. Sex stridslednings- och luftbevakningsbataljoner har vidmakthållits. Tre bataljoner har avvecklats under innevarande budgetår. Organiseringen av telenätenheten för försvarets telenät har slutförts. Telenätet har vidareutvecklats. Utvecklingen av det för flygstridskrafterna gemensamma ledningssystemet har fortsatt genom materietillförsel och utbildning. De första stridsledningcentralerna har levererats och utbildning och provverksamhet har inletts. Bristen på radarjaktledare har påverkat flygtidsproduktionen negativt. Bristen beror på problem med en beställd utbildningssimulator och svårigheten att rekrytera nya radarjaktledare. För att lösa problemen avbröts anskaffningen av den kontrakterade simulatören och en ny simulator för Stridsledningsskolan i Uppsala har anskaffats genom en annan leverantör. Utbildningen vid Tullinge har därmed kunnat avslutas. Försvarsmakten har vidare vidtagit särskilda åtgärder för att säkerställa tillgången på elever till utbildningen av radarjaktledare.

Åtta basbataljoner har avvecklats under året och viss personal och materiel har omfördelats till kvarvarande bataljoner. En basbataljon har krigsförbandsövats och är därmed omskolad för att tillgodose de krav JAS 39-systemet ställer. Vid några förband har det varit svårt att uppfylla produktionsmålen för flygtidsproduktion. Detta beror enligt Försvarsmakten bl.a. på att många officerare i teknisk tjänst har lämnat myndigheten för civil verksamhet och att omorganiseringen av krigsförband i enlighet med 1996 års totalförsvarsbeslut har krävt stora personalresurser.

Program 10. JAS 39-förband

Programmets innehåll

Programmet innehåller förband med uppgift för luftförsvaret, attackförmågan och underrättelseinlämningen.

I programmet ingår en division JAS 39 Gripen. Den andra divisionen JAS 39 kommer att organiseras under innevarande budgetår.

Regeringen beslutade i juni 1997 att anskaffa en tredje delserie JAS 39 omfattande 64 flygplan.

Resultatbedömning

Regeringen konstaterar att tillämpningsövningen med JAS 39 Gripendivisionen och en krigsorganiserad basbataljon hösten 1997 visar att divisionen kan lösa begränsade uppgifter jämfört med vad systemet slutligen skall kunna göra. Attackförmågan är för närvarande väl tillgodosedd medan jakt- och spaningsförmågorna har begränsningar.

Sammanlagt har hittills 54 flygplan JAS 39A och 2 flygplan JAS 39B levererats till Försvarsmakten. Förbandsverksamheten har inriktats på att utbilda personalen. Den första divisionen kunde krigsorganiseras i oktober 1997. Bombkapseln har slutlevererats för JAS 39 Gripen och AJS 37 Viggen och integrationen av robot 99 för JAS 39 och JA 37 har fortsatt.

Regeringen redovisar Gripenprojektet i bilaga till denna proposition.

Program 11. Övriga stridsflygförband

Programmets innehåll

Programmet innehåller förband med huvudsaklig uppgift för luftförsvaret, attackförmågan och underrättelseinlämningen.

I programmet ingår för närvarande bl.a. en J35-division, åtta JA 37-divisioner och tre AJS 37-divisioner.

Resultatbedömning

Regeringen kan konstatera att det fortfarande finns brister inom vissa prioriterade förband. Ett lågt flygtidsuttag och kvaliteten i övningsverksamheten har lett till att vissa förband inte uppfyller kraven på krigsduglighet. Jämfört med föregående år har dock JA 37-divisionerna visat en förbättring, bl.a. beroende på att dessa förband har prioriterats vad gäller flygtid. Genom integrationen av robot 99 på JA 37 har också jaktförsvarsförmågan förbättrats. Regeringen förutsätter att Försvarsmakten fortsätter arbetet med att åtgärda bristerna inom programmet.

Försvarsmakten har redovisat att ett antal flygförare redan har lämnat Försvarsmakten för att övergå till det civila flyget och att risk föreligger för ytterligare personalavgångar. Vid några divisioner börjar bristen på flygförare negativt påverka förmågan att genomföra planerad verksamhet. Regeringen anser att detta är oroande

och har därför uppdragit åt Försvarsmakten att redovisa vidtagna och planerade åtgärder för att lösa detta problem.

Under budgetåret har två divisioner AJS 37 Viggen (vid F 15) och en division J 35 Draken (vid F10) avvecklats. Vidare har en AJS 37-division ombeväpnats till JAS 39 Gripen (vid F7). Systemutvecklingen av JA 37 har fortsatt, liksom integreringen av robot 99 inom detta system. AJS-modifieringen har slutförts och icke modifierade flygplan gallras ut efter hand. Flygtidsuttaget inom programmet har blivit mindre än planerat, bl.a. beroende på bristen på radarjaktledare och att officerare i teknisk tjänst har lämnat Försvarsmakten för att gå över till civil verksamhet.

Program 12. Transportflygförband

Programmets innehåll

Programmet innehåller förband med huvudsaklig uppgift inom flygtransportverksamheten och signalspaningen.

I programmet ingår bl.a. fyra centrala transportflygdivisioner (varav ett signalspaningsförband), åtta regionala transportflygdivisioner och sex flygräddningsgrupper.

Resultatbedömning

Regeringen konstaterar att vissa problem fortfarande föreligger inom Tp 84-divisionen genom främst den alltför begränsade nationella övningsverksamheten. Detta uppvägs emellertid i väsentliga delar av deltagandet i den internationella verksamheten.

Det sammantagna flygtidsuttaget inom Tp 84-divisionen har blivit mindre än planerat. Detta beror främst på bristande tillgång på besättningar och att medverkan i Partnerskap för fred tar tid i anspråk som annars skulle ha ägnats åt utbildning och övning. Å andra sidan har flygningar i olika internationella uppdrag gett mycket goda erfarenheter och kunskaper. Personalomsättning vid divisionen kommer framöver att kräva mycket flygtid för utbildning.

Förberedelserna för att omsätta signalspaningssystemet med flygplan S102B fortsätter. Det första flygplanet S102B levererades under budgetåret 1997. Det andra har levererats under innevarande budgetår. Avvecklingen av flygplan Tp 85 har inletts. Under året har förberedelser vidtagits för att kunna reducera de åtta regionala transportflygdivisionerna till fyra.

Program 13. För krigsorganisationen gemensamma resurser

Programmets innehåll

Programmet innehåller verksamheter som inte kan fördelas på övriga förband. Verksamheten inom programmet skall stödja de övriga programmens produktion av krigsförband så att verksamhetsmålen kan nås. I programmet ingår också Försvarsmaktens olika centrum för stöd och utbildning samt typförbands- och funktionsansvar. En stor del av verksamheten omfattar utbildning av officerare. Programmet omfattar även de frivilliga försvarsorganisationernas utbildning samt uppdrag och avtal med stödjande myndigheter.

Resultatbedömning

Regeringen bedömer att stödet till krigsförbanden har varit godtagbart. Försvarsmakten har bedrivit ett antal projekt för att öka effektiviteten inom myndigheten och samverka med stödmyndigheterna. Här kan nämnas Projekt Q som är ett kvalitets- och värderingsarbete. Utbyggnaden av totalförsvarets datakommunikationssystem Todakom fortsätter så att huvuddelen av Försvarsmaktens förband kan anslutas till elektroniska posttjänster under år 1998.

Totalförsvarets pliktverks informationssystem (PLIS) har i vissa delar ännu inte driftsatts på grund av resultatet av en omfattande säkerhetsgranskning. När PLIS i alla delar driftsatts förväntas effektiviteten i värnpliktsadministrationen öka.

Det har funnits vissa problem att rekrytera officerare till utbildning med teknisk inriktning, vilket även gäller utbildningen till reservofficerare. Inom flygverksamheten har det uppstått problem med motorbytet på flygplan SK 60 som inneburit att det blivit nödvändigt att sänka utbildningstakten tillfälligt.

De frivilliga försvarsorganisationerna har i huvudsak uppnått verksamhetsmålen beträffande utbildningsdeltagande och nya avtal. Medlemsantalet har dock minskat.

De frivilliga försvarsorganisationernas samarbete med frivilligorganisationerna i de baltiska länderna har ökat i förhållande till tidigare år.

Program 14. För grundorganisationen gemensamma resurser

Programmets innehåll

Verksamheter inom programmet, som inte direkt sammanhänger med utvecklingen av krigsorganisationen, skall stödja grundorganisationens produktion så att verksamhetsmålen kan nås.

Programmet innehåller bl.a. utbildningshjälpmedel, t.ex. simulatorer och lednings träningsanläggningar för att genomföra effektiv och realistisk utbildning såväl enskilt som i förband. Dessutom innehåller programmet uppdrag till stödjande myndigheter, vidareutveckling av ekonomi- och personaladministrativa system samt forskningsverksamhet.

Resultatbedömning

Regeringen bedömer att stödet till grundorganisationen har varit godtagbart. Ett antal projekt har genomförts som förväntas öka Försvarens förmåga att planera, budgetera, följa upp och redovisa verksamheten. Forskning och teknikutveckling har motsvarat de uppdrag som Försvarens lämnat till Försvarets forskningsanstalt, Försvarens högskolan, Försvarets materielverk och Flygtekniska försöksanstalten.

Program 15 Internationell verksamhet

Programmets innehåll

Programmet omfattar verksamhet för att Försvarens kunna delta i fredsfrämjande och humanitära insatser som Sverige medverkar och kommer att medverka i. Insatserna utomlands finansieras vad gäller trupp via anslaget A2 Fredsfrämjande truppinsatser. För militärobservatörer, civilpoliser och andra sker finansiering via utgiftsområde 5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan samt utgiftsområde 7 Internationellt bistånd.

Programmet omfattar även svensk medverkan i Partnerskap för fred (PFF) med förband och enskilda personer i kurser, seminarier och övningar i enlighet med Sveriges individuella partnerskapsprogram.

Programmet innefattar också svensk medverkan i Multinational United Nations Stand-by Forces High Readiness Brigade (Shirbrig) samt verksamhet inom ramen för Sveriges observatörsskap i Västeuropeiska unionen (VEU). Inom

programmet kan också stöd lämnas till de baltiska länderna.

Resultatbedömning

Inom Försvarens har arbetet i syfte att förbättra förutsättningarna för att kunna delta i fredsfrämjande och humanitära insatser och i det internationella samarbetet fortsatt. Utvecklingen av den tidigare beslutade snabbinsatsstyrkan Swerap har skett enligt plan och styrkan blev klar att sättas in den 1 juli 1998.

Sverige har under åren 1997 och 1998 deltagit i ett stort antal PFF-övningar. Sverige var under år 1997 värd för tre PFF-övningar och under år 1998 värd för övningen Nordic Peace. Genom Partnership for Peace Regional Training Centre, som inrättades den 1 juli 1997, har Sverige aktivt bidragit till att fördjupa samarbetet inom PFF.

Försvarens internationella uppgifter ställer ökade krav på förmågan att samarbeta med andra länder. Samarbetet med andra nationers staber och förband i det forna Jugoslavien har ökat Försvarens förmåga att delta i multinationella insatser och PFF-övningar. Fortfarande finns dock brister i samverkansförmåga bl.a. vad gäller språk, stabsarbetsmetodik och ledningssystem. Regeringen bedömer att Försvarens utbildningsansträngningar i detta avseende kan ökas.

Stödet till den baltiska fredsbevarande bataljonen Baltbat har fortsatt. Försvarens har medverkat i det marina projektet Baltron. Försvarens har under åren 1997 och 1998 genomfört fyra minröjningsföretag i baltiska farvatten. Dessa uppdrag har bidragit till en ökning av Försvarens minröjningsförmåga.

Regeringen har år 1998 gett Försvarens i uppdrag att sälja vissa utgångna vapen till de baltiska länderna. Överföring av överskottsmateriel dit har också skett.

Försvarens har under åren 1997 och 1998 genomfört utbildning för officerare från de baltiska länderna samt observatörskurser och PFF-kurser med deltagare från ett flertal länder. Humanitära organisationer har erhållit särskild utbildning. Försvarens medverkar fr.o.m. hösten 1998 i arbetet med att starta och driva den baltiska försvarshögskolan Baltdefcol (Baltic Defence College).

Regeringen noterar att Försvarens har fattat beslut om att under hösten 1998 genomföra en extra ammunitionsröjningskurs för 15 officerare villiga att med kort varsel tjänstgöra i

internationella fredsfrämjande insatser. Detta är positivt då tillgången på utbildad personal i ammunitions- och minröjning är gränssättande för Sveriges förmåga att delta i insatser inom detta område.

Regeringen uppdrog den 22 januari 1998 åt Försvarsmakten att lämna förslag till vilka åtgärder som krävs inom ett antal preciserade områden för att möjliggöra en utökning av Sveriges nuvarande internationella engagemang med Försvarsmaktens resurser i fredsfrämjande och humanitära insatser begärda av FN eller beslutade av OSSE. Uppdraget slutredovisades den 15 april 1998. Redovisningen gav flera förslag inom respektive område, däribland utveckling av Partnership for Peace Regional Training Centre, utökad ammunitions- och minröjning inklusive maskinella system, utveckling av interoperabiliteten och utökning av Swerap till en mekaniserad bataljon. Regeringen avser att återkomma till riksdagen i samband med kontrollstationen år 1999 vad gäller totalförsvarets internationella engagemang.

3.3.2 Verksamheten i grundorganisationen

Den omstrukturering av grundorganisationen som bestämdes genom 1996 års totalförsvarsbeslut har påbörjats. Resultatet är enligt regeringens uppfattning gott och omstrukturen har i många fall gått snabbare än vad Försvarsmakten har förutsatt i sin planering. När det gäller avvecklingen av anställd personal är bilden inte lika entydig. Enligt Försvarsmaktens delårsrapport för år 1998 kommer avvecklingsmålet t.o.m. år 1998 dock i stort sett att nås.

De kvalitativa målen avseende värnpliktsutbildning har nåtts för huvuddelen av förbanden. Ett antal förband har dock inte nått de kvantitativa målen på grund av höga avgångar av värnpliktiga under grundutbildningen. Försvarsmakten anger att avgångarna uppgick till 14,3 procent vilket är en ökning jämfört med föregående utbildningsår. Totalförsvarets pliktverk, som inte redovisar per utbildningsår utan kalenderårsvis, redovisar att avgångarna uppgick till 10,2 procent. Det är en minskning från föregående mätperiod. Regeringen har gett myndigheterna i uppdrag att i samverkan minska avgångarna av värnpliktiga under grundutbildningen.

Antalet värnpliktiga som efter avslutad grundutbildning är krigsplaceringsbara har ökat från 87 procent till 98 procent under år 1997.

3.3.3 Tillståndet i krigsorganisationen

Regeringen bedömer att tillståndet i krigsorganisationen är godtagbart. Förmågan att kunna uppnå full krigsduglighet inom ett år med huvuddelen av krigsorganisationen har dock inte i alla avseenden kunnat vidmakthållas p.g.a. minskningar i förbandsverksamheten, vilket bl.a. påverkat officerarnas kompetens negativt. Dessa reduceringar har sin grund i de allvarliga problem som uppstått i Försvarsmaktens ekonomi och planering.

Riksdagen beslutade under våren 1998 på regeringens förslag att ändra övergripande mål för Försvarsmakten vad avser Försvarsmaktens beredskap så att endast utvalda delar av organisationen inom ett år efter beslut har uppnått full krigsduglighet. Regeringen har beslutat vilka dessa delar är.

3.3.4 Bedömning av Försvarsmaktens förmågor i olika avseenden

Regeringen har beslutat om vilka krav på förmågor i olika avseenden och i olika tidsperspektiv som Försvarsmakten skall uppfylla samt vilken anpassningsförmåga myndigheten skall ha för att kunna utföra de uppgifter som riksdagen har beslutat om. Dessa krav på förmågor i olika avseenden har redovisats för riksdagen i prop. 1997/98:83 Förändrad styrning av Försvarsmakten m.m. Regeringen redovisar i avsnitt 3.5 sitt förslag till riksdagen avseende inriktningen av Försvarsmaktens förmågor i olika avseenden.

Försvarsmakten har i sin årsredovisning för år 1997 redovisat tillståndet i dessa förmågor. Den detaljerade redovisningen av tillståndet i krigsorganisationen är hemlig. Nedan redovisas däremot regeringens sammanvägda bedömning av hur Försvarsmakten har uppfyllt sina mål enligt de huvuduppgifter som riksdagen har beslutat om.

Regeringen skall årligen följa upp Försvarsmaktens förmågor i olika avseenden och göra en sammanvägd rapportering till riksdagen.

Försvar mot väpnat angrepp

Huvuddelen av förbanden kan med tillräcklig säkerhet uppnå full krigsduglighet under en tolv månaders period. Vissa övriga förband har dock en så låg krigsduglighet att såväl materiella som personella brister bedöms kvarstå efter en tolv månaders period. Med den målsättning för försvar mot väpnat angrepp i nuvarande omvärldsläge som statsmakterna enligt ovan lagt fast för Försvarsmakten kan uppgiften lösas.

Territoriell integritet

Ubåtsskyddsverksamheten har under året bedrivits främst inom ramen för marinens ordinarie förbandsverksamhet. De indikationer som förevarit har inte föranlett några omfattande insatser. Under år 1997 har inte någon händelse rapporterats som enligt Försvarsmaktens bedömning utgör tillräcklig grund för att kunna konstatera att främmande undervattensverksamhet har pågått på svenskt territorium.

Vårt luftrum har övervakats från luftförsvarscentraler med radarstationer samt från flygplan. Under år 1997 har tretton konstaterade kränkningar av svenskt luftrum skett, vilket är en ökning med sju jämfört med år 1996.

Förmågan att upprätthålla den territoriella integriteten är med vissa undantag god. Beredskap för incidentinsatser har under året upprätthållits enligt ställda krav.

Internationell verksamhet

Förmågan att planera för, organisera och genomföra fredsfrämjande operationer, partnerskap för fred (PFF)- verksamhet och övrig internationell verksamhet är god.

Brister finns i interoperabiliteten, främst avseende militär fackengelska, internationella stabsrutiner samt teknisk materiel för samband och ledning.

Stöd till samhället vid svåra påfrestningar i fred m.m.

Förmågan att ge stöd till samhället vid svåra påfrestningar i fred är god. Försvarsmakten har också en god förmåga att ställa resurser till

förfogande vid de tillfällen den ianspråkats med hänvisning till räddningstjänstlagen (1986:1102).

Verksamheten har bl.a. omfattat eftersök av försvunna personer, brandbekämpning, insatser i samband med översvämningar och insatser i samband med snökaos.

Under år 1997 har Försvarsmakten genomfört 1 073 insatser med helikoptrar, fartyg eller trupp.

Övningsverksamheten och samverkan med civila myndigheter har varit omfattande, vilket ökat förbandens förmåga att samverka med och lämna stöd till samhället.

Anpassning

En värdering och analys har genomförts inom Försvarsmakten i samverkan med stödjande myndigheter. Analysen visar att kravet på att kunna uppnå full krigsduglighet inom ett år för huvuddelen av krigsorganisationen är möjlig att uppnå. Vissa förband har emellertid en så låg krigsduglighet att såväl materiella som personella brister bedöms kvarstå efter ett år. Detta har beskrivits närmare i avsnitt 3.3.3 Tillståndet i krigsorganisationen.

Arbetet med att utveckla den långsiktiga anpassningsförmågan har påbörjats och en grund har lagts för det fortsatta utvecklingsarbetet. Regeringen återkommer i den säkerhetspolitiska kontrollstationen år 1999 med förslag till inriktning för Försvarsmaktens långsiktiga anpassningsförmåga.

3.4 Revisionens iakttagelser

Riksrevisionsverket bedömer att årsredovisningen i allt väsentligt är rättvisande men lämnar följande invändning: "Ledningen har under året inte haft tillförlitligt underlag för att fortlöpande kunna pröva verksamheten till följd av brister i rutiner för planering, uppföljning och kontroll".

Försvarsmakten har redovisat ett antal åtgärder för att komma till rätta med dessa brister.

Vidare har regeringen beslutat om en omorganisation av Försvarsmaktens högkvarter. Denna genomfördes den 1 juli 1998. Den innebär bl.a. att den centrala styrningen gentemot den lokala nivån samlas i en ledning, vilket förbättrar möjligheterna att styra och följa upp verksamheten. I samband härmed regleras den

interna styrningen inom högkvarteret i en ny arbetsordning.

Regeringen bedömer att de inom Försvarsmakten planerade eller genomförda åtgärderna och den genomförda omorganisationen av högkvarteret är nödvändiga för att avhjälpa de brister som Riksrevisionsverket har påtalat. Regeringen kommer fortlöpande att följa arbetet. I mål- och resultatdialogen med myndigheten kommer Försvarsdepartementet att ta upp denna fråga. Regeringen vill vidare hänvisa till vad som anförts under avsnittet 2.4 angående styrning och uppföljning av det militära försvaret.

Anställda vid Försvarsmakten

I propositionen om Försvarsmaktens ekonomi och verksamhet år 1998 m.m. redovisades Riksrevisionsverkets rapport (RRV 1998:20) om förmåner och formerna för lönebildning, tillämpning av avtal m.m. för anställda vid Försvarsmakten m.fl.

I rapporten redovisar Riksrevisionsverket sina iakttagelser vad gäller löneutveckling för officerarna inom Försvarsmakten, konstruktion och omfattningen av lönetillägg inom myndigheten samt de relativt sett höga pensionskostnaderna. Riksrevisionsverket har därvid särskilt riktat kritik mot den höga löneutvecklingen, omfattningen och storleken av olika lönetillägg för yrkesofficerarna samt lönetilleggens relation till verksamhetsintresset. Riksrevisionsverket anser inte att det finns skäl för statsmakterna att ändra på arbetsfördelningen och delegeringen mellan Arbetsgivarverket och myndigheten Försvarsmakten. Däremot anser Riksrevisionsverket att det finns starka skäl att i resultatdialogen med myndighetsledningen ställa större krav på ett arbetsgivarbeteende i linje med verksamhetsintresset.

I propositionen anförde regeringen att den utgick från att Försvarsmakten som ansvarig arbetsgivare beaktade vad Riksrevisionsverket fört fram.

Försvarsmakten har nu yttrat sig över rapporten.

Regeringen har genom en ändring i regleringsbrevet för Försvarsmakten den 1 oktober 1998 uppdragit åt Försvarsmakten att redovisa vad myndigheten har gjort och vad myndigheten avser att göra för att kunna komma till rätta med de problem Riksrevisionsverket anger i sin rapport. Försvarsmakten skall också redovisa hur

myndighetens arbetsgivaransvar utövas och verksamhetsintresse iaktas vad gäller tillämpningen av reglerna om lönetillägg och andra liknande frågor, samt hur myndigheten följer upp och utvärderar det delegerade arbetsgivaransvaret. Regeringen avser att särskilt uppmärksamma denna fråga genom att ge Riksrevisionsverket i uppdrag att följa upp Försvarsmaktens åtgärder. Regeringen avser att återkomma till riksdagen i denna fråga. Regeringen har dock redan vid beräkningen av anslaget för år 1999 tagit hänsyn till möjliga rationaliseringar.

Riksrevisionsverket har i en rapport den 18 juni 1998 (RRV 1998:47) Officerare inom försvaret uppmärksammat vissa strukturella obalanser och anser bl.a. att Försvarsmakten tidigt under hösten bör redovisa åtgärder för att komma till rätta med dessa. Särskilt understryker Riksrevisionsverket att åtgärder bör redovisas för att uppnå ökad yrkesväxling, ökad användning av reservofficerare i grundorganisationen, ökad tid i befattning, reducering av förmåner till aspiranter vid officershögskolorna, minskat antal oönskade avgångar, avkortade tider mellan nivåhöjande utbildningar samt institutionalisering av befattning som mästare. Enligt rapporten finns det, om rätt åtgärder vidtas, möjlighet till stora besparingar.

Rapporten har remitterats t.o.m. oktober 1998. Regeringen avser att återkomma i denna fråga i samband med propositionen inför kontrollstationen år 1999.

I fråga om den anställda civila personalen har Försvarsmakten i delårsrapporten redovisat kompetensutveckling m.m. Regeringen anser att det är viktigt att den civila personalen får en god kompetensutveckling. Regeringen avser att fortsätta att följa upp utvecklingsinsatserna och återkommer i frågan i den nämnda kontrollstations- propositionen.

3.5 Inriktning av Försvarsmaktens förmågor i olika avseenden

Regeringens förslag: Att riksdagen godkänner följande inriktning av Försvarsmaktens förmågor i olika avseenden.

Förmågor för att kunna försvara landet mot väpnat angrepp

Verksamheten skall bedrivas så att förvarning säkerställs om ett förestående angrepp. Inledningsvis skall vid ett angrepp verksamheten bedrivas så att befolkningscentra, infrastruktur och vitala funktioner för totalförsvaret skyddas samt så att en säker och flexibel mobilisering kan genomföras.

Verksamheten skall vidare medge att en angripares luftherravälde bestrids över tiden och så att en egen luftoperativ överlägsenhet kan skapas temporärt.

Angriparen skall tidigt kunna bekämpas över hela det operativa djupet.

Verksamheten skall efter hand medge att kraftsamling säkerställs, varvid angriparens fortsatta styrketillväxt hindras och hans operationsfrihet begränsas, så att ett avgörande kan ske inom valt operationområde.

Under en operation som avser att skapa ett avgörande inom valt område skall gardering kunna ske mot andra hot eller olika riktningar. Om ett avgörande inte är möjligt, skall verksamheten medge att försvar av viktiga områden eller funktioner sker så att den nationella handlingsfriheten säkras.

Förmågor för att kunna hävda vår territoriella integritet

Verksamheten skall bedrivas så att svenska intressen i vårt närområde hävdas och så att kränkningar av den territoriella integriteten upptäcks och avvisas.

Verksamheten skall vidare bedrivas i samverkan med övriga delar av totalförsvaret så att hot mot samhällets väsentliga funktioner upptäcks och avvisas.

Förmågor för att kunna genomföra internationella insatser

Verksamheten skall bedrivas så att humanitära och fredsfrämjande insatser kan genomföras.

Verksamheten skall vidare bedrivas så att insatserna kan genomföras i samverkan med

andra stater, myndigheter och organisationer när så krävs.

Förmågor för att kunna utnyttjas vid svåra påfrestningar på samhället i fred m.m.

Verksamheten skall bedrivas så att samhället kan stödjas vid svåra påfrestningar i fred och att resurser kan ställas till förfogande då sådana behövs enligt räddningstjänstlagen (1986:1102).

Förmågor för att kunna genomföra anpassning till förändrade krav och förutsättningar

Verksamheten skall bedrivas så att förutsättningar skapas för att höja krigsdugligheten för krigsorganisationen. Verksamheten skall vidare bedrivas så att förutsättningar skapas för successiva beslut om krigsorganisationens tillväxt eller ominriktning mot andra uppgifter eller verksamhetsfält än sådana som kan förutses nu.

3.6 Anslag

A1 Förbandsverksamhet och beredskap m.m.

Tabell 3.2 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1999	Förslag	19 384 738
2000	Beräknat	20 463 864
2001	Beräknat	19 677 733

Anslaget är nytt enligt den struktur som tidigare har redovisats. Anslaget föreslås omfatta verksamheterna förbandsverksamhet, incidentinsatser och stöd till samhället samt beredskap. Verksamheten redovisas närmare nedan.

Regeringens överväganden och slutsatser

Verksamheten Förbandsverksamhet m.m.

Regeringens förslag: Försvarsmakten skall bedriva förbandsverksamheten så att balans uppnås mellan planerad verksamhet och tilldelade resurser. Den i 1996 års totalförsvarsbeslut beslutade strukturen i Försvarsmaktens krigsorganisation skall fortsatt gälla.

Försvarsmakten skall genomföra incidentinsatser för att hävda Sveriges territoriella integritet. Detta innebär bl.a. att Försvarsmakten med förband och enheter i beredskap för detta ändamål och övriga förband som är tillgängliga skall kunna upptäcka, ingripa mot och avvisa kränkningar av territoriet.

Försvarsmakten skall genomföra erforderliga insatser som stöd till samhället vid svåra påfrestningar i fred och i övrigt lämna det stöd som behövs enligt räddningstjänstlagen (1986:1102) m.m.

Verksamheten Beredskap

Med beredskap avses grundberedskap, incidentberedskap, beredskap för stöd till samhället, beredskap för internationell verksamhet och beredskap för att skapa erforderlig anpassningsförmåga för att kunna vidta åtgärder med hänsyn till förändrade omvärldsförutsättningar.

Det ankommer på regeringen att besluta om den närmare utformningen av Försvarsmaktens beredskapssystem och vilken beredskap som skall upprätthållas, bl.a. avseende vilka förband som inte behöver uppnå full krigsduglighet inom ett år.

Regeringens förslag: Försvarsmakten skall säkerställa att de förband och funktioner som direkt eller senast inom ett år skall kunna öka förmågan så att full effekt kan utvecklas har erforderlig grundförmåga för beredskapsuppgifterna. Beredskap, organisation och planläggning skall vidare medge att Försvarsmaktens förmåga långsiktigt kan anpassas, dvs. utökas eller förändras för att motsvara framtida krav och behov.

Slutsatser

Under anslaget A1 Förbandsverksamhet och beredskap m.m. beräknas även belopp för de frivilliga försvarsorganisationernas utbildningsverksamhet. För 1999 års utbildningsverksamhet har regeringen beräknat 112 miljoner kronor.

För stöd till de frivilliga försvarsorganisationerna inom totalförsvaret, se avsnitt 6.6.

Frivilligutbildningen skall inriktas mot att vidmakthålla utbildningen för de frivilliga försvarsorganisationerna på en sådan nivå att kvaliteten i utbildningen leder till godtagbar kunskap och förmåga i krigsbefattningar samt leder till en god rekrytering i förhållande till krigsorganisationens behov.

Regeringen har i enlighet med 1996 års totalförsvarsbeslut under senare år beräknat belopp för att skapa förutsättningar för de frivilliga försvarsorganisationerna att genom samarbete med sina motsvarigheter i de baltiska länderna stödja dessa länders uppbyggnad av ett försvar under demokratisk kontroll. Regeringen beräknar 2 miljoner kronor för denna verksamhet under budgetåret 1999. Regeringen avser att låta undersöka om det även finns intressen hos andra frivilligorganisationer i andra länder kring Östersjön att inleda ett samarbete med svenska frivilliga försvarsorganisationer.

Verksamheten skall inriktas på att vidmakthålla kvarvarande förband inom verksamhetsområdet så att de operativa kraven på förmåga och krigsduglighet kan uppfyllas.

Riksdagen har beslutat om att en säkerhetspolitisk kontrollstation skall genomföras år 1999. Bland de frågor som kommer att behandlas är beredskapen för och behoven av internationella insatser. Dessa förändrade anspråk på förmåga måste kunna hanteras samtidigt som ekonomi och planering skall vara i balans. Försvarsmaktens planering skall därför inriktas mot att flexibelt kunna hantera såväl kortsiktiga som långsiktiga förändrade beredskapskrav samtidigt som förändrade eller nya behov av operativa förmågor kan tillkomma.

Förbandsverksamheten skall bedrivas så att kompetensnivån höjs för de officerare som är särskilt betydelsefulla för den långsiktiga anpassningsförmågan.

Förband och funktioner som omfattas av ettårskravet skall ges en sådan operativ förmåga som erfordras för att kunna upprätthålla den territoriella integriteten samt hantera de påfrestningar som kan följa av kriser i vårt närområde och möta sådana begränsade militära företag som skulle kunna genomföras mot oss i nuvarande omvärldsläge. Sådana förband skall även kunna delta i internationella insatser och stödja samhället vid svåra påfrestningar i fred. Detta behov av dubbelanvändning bör ha stor påverkan på dessa förbands organisation, utbild-

ning och utrustning. Förbanden bör exempelvis ha en hög skyddsnivå. Utrustningen kan behöva anpassas för att de snabbt skall kunna verka i multinationella insatser. Övriga krav på interoperabilitet omfattar språk, metoder och arbetssätt. Samtliga dessa anpassningar måste göras tidigt för att minimera såväl tiden från beslut till insats som igångsättningskostnader. Regeringen avser redan i regleringsbrevet för år 1999 att tilldela belopp för sådan anpassning.

Betydelsen av civil-militär samverkan (Cimic) inom internationella insatser har ökat. Regeringen avser därför att i kontrollstationen år 1999 återkomma till riksdagen med förslag till inriktning och finansiering av denna verksamhet.

Hemvärnet får i enlighet med 1996 års totalförsvarsbeslut allt större betydelse för landets försvar. Enligt regeringens uppfattning skall Försvarsmakten vara beredd att kunna anpassa hemvärnet till vidgade uppgifter.

Försvarsmakten skall tillsammans med Totalförsvarets pliktverk öka sina ansträngningar att minska antalet avgångar bland värnpliktiga.

Avveckling av krigsförband enligt 1996 års totalförsvarsbeslut skall fortsätta.

Utvecklingen av en datorstödd lednings- och träningsanläggning vid Partnership for Peace Regional Training Centre skall påbörjas. Förmågan till minröjning skall ökas.

Försvarsmakten skall varaktigt kunna delta i fredsfrämjande insatser med självständiga enheter upp till bataljons styrka.

Organisation och utveckling av snabbinsatsstyrkan skall inriktas så att ytterligare ett mekaniserat kompani, en underhållsenhet samt en ammunitions- och minröjningsenhet kan tillföras styrkan.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 3.3 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (Intäkt - kostnad)
Utfall 1997	203 346	209 636	-6 290
Prognos 1998	182 881	176 430	6 451
Budget 1999	107 796	103 196	4 600

Det underskott som uppstått i den avgiftsbelagda verksamheten år 1997 hänförs till resultatområdena extern transportverksamhet och

marketenteriverksamhet. Underskottet kommer att belasta anslaget A1 Försvarsmakten år 1998. Från och med år 1999 kommer dessa verksamheter att redovisas mot anslag.

Försvarsmaktens arbete med att renodla resultatområdet extern verkstadsverksamhet fortsätter. Avsikten är att beställningar från Försvarsmaktens egna förband, vilka förmedlas av Försvarets materielverk till Försvarsmaktens verkstäder, inte skall betraktas som externa verkstadsstjänster. Det kommer dock inte att vara möjligt att redovisa detta förrän år 1999.

Budgeten för den avgiftsbelagda verksamheten år 1999 omfattar därmed två resultatområden. Resultatområdena är extern verkstadsverksamhet och Försvarsmaktens personalbutiker.

Förändringar av resultatområdena innebär svårigheter att jämföra budgeten mellan åren.

Försvarsmakten disponerar intäkterna från den avgiftsbelagda verksamheten.

A2 Fredsfrämjande truppinsatser

Tabell 3.4 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1997	Utfall	451 310	Anslags- sparande	21 216
1998	Anslag	534 419 ¹	Utgifts- prognos	498 000
1999	Förslag	392 376		
2000	Beräknat	399 321		
2001	Beräknat	405 662		

¹ Varav 150 000 tkr på tilläggsbudget i samband med den ekonomiska vårpropositionen 1998.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Sverige har under år 1998 deltagit i tre fredsfrämjande truppinsatser: den Natoleda multinationella fredsstyrkan SFOR (Stabilization Force) i Bosnien-Hercegovina, FN:s preventiva mission Unpredep (United Nations Preventive Deployment Force) i f.d. jugoslaviska republiken Makedonien och FN:s mission för folkomröstning i Västsahara, Minurso (United Nations Mission for the Referendum in Western Sahara).

Nato har i enlighet med beslut av FN:s säkerhetsråd lett en multinationell fredsstyrka i Bosnien-Hercegovina sedan december 1995. Sverige har deltagit i den nordisk-polska

brigaden inom denna styrka. Enligt fredsavtalet för Bosnien-Hercegovina är SFOR:s uppgift dels att genomföra militära uppgifter i syfte att avskräcka de före detta krigförande parterna från att ta till militära medel, dels att understödja genomförandet av avtalet i sin helhet, t.ex. med stöd till den Høge representanten för att samordna genomförandet av fredsavtalet, till OSSE för att genomföra val samt till UNHCR för att genomföra återflyttning.

FN:s säkerhetsråd gav i resolution 1174 den 15 juni 1998 ett förlängt bemyndigande samt mandat för SFOR. Mandatet gäller under 12 månader fram till den 20 juni 1999. Regeringen beslutade den 17 juni 1998 att med stöd av riksdagens tidigare bemyndigande fortsatt ställa en väpnad styrka om högst 510 personer till SFOR:s förfogande. Regeringen föreslår på tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1998 att styrkan får vara högst 530 personer.

En preventiv närvaro av FN-trupp har funnits i Makedonien sedan januari 1993. Detta är den första rent förebyggande missionen i FN:s historia. Sverige har hela tiden deltagit med trupp i en nordisk kontingent. Unpredep har till huvuduppgift att övervaka och rapportera om händelser längs Makedoniens gränser – i första hand mot Förbundsrepubliken Jugoslavien och Albanien – vilka skulle kunna äventyra landets säkerhet, samt att genom sin närvaro vid gränsen avskräcka från hot och förhindra sammanstötningar. Unpredeps truppstyrka består av en nordisk och en amerikansk bataljon samt en mindre indonesisk ingenjörseenhet.

FN:s säkerhetsråd antog den 21 juli 1998 resolution 1186 som förlängde mandatet för Unpredep till den 28 februari 1999 och utvidgade truppstyrkan från 750 till 1 050 personer. Regeringen beslutade den 13 augusti 1998 att förlänga det svenska deltagandet i Unpredep. Den 3 september samma år beslutade regeringen att det svenska deltagandet med trupp skall utökas från 42 till 112 personer, omfattande ett skyttekompani m.m.

FN:s mission för folkomröstning i Västsahara (Minurso) upprättades år 1991. Missionen skall bl.a. övervaka och genomföra en folkomröstning som avgör huruvida Västsahara skall vara självständigt eller integreras med Marocko. Folkomröstningen är planlagd att genomföras i december 1998. En förutsättning för att genomföra denna folkomröstning var enligt FN:s bedömning att minröjning dessförinnan kunde ske. Sverige erhöll därför en förfrågan från

FN om att delta i Minurso med minröjningsförband och regeringen uppdrog den 23 april 1998 åt Försvarsmakten att ställa ett minröjningskompani om 75 personer till FN:s förfogande. Förbandets uppgift är i huvudsak att underlätta gruppering av tillkommande FN-förband.

Svenska förband i utlandet har som stöd till samhället utfört civil-militär samverkan (Cimic) dels som militärt genomförda civila projekt, dels som stöd till civila insatser genomförda av civila organisationer.

Regeringen föreslår på tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1998 att 207,1 miljoner kronor överförs från anslaget A1 Försvarsmakten till anslaget A2 Fredsfrämjande truppinsatser.

Slutsatser

Drygt tre år efter det att fredsöverenskommelsen för Bosnien-Hercegovina undertecknades behövs fortfarande en internationell militär närvaro där i syfte att förhindra parterna att återuppta strider och för att ge stöd åt den civila delen av fredsprocessen. Regeringen bedömer att en fortsatt närvaro med en militär multinationell fredsstyrka även efter den 20 juni 1999 är nödvändig och att Sverige skall medverka i en sådan styrka. Nato ser fortlöpande över behov och omfattning av en internationell militär närvaro i Bosnien. Sverige följer denna översyn och den fortsatta dialogen mellan Nato och partnerländer kommer att utvisa eventuella förändrade former för Sveriges deltagande. För närvarande är det motiverat att bibehålla vårt deltagande med en reducerad bataljon i den nordisk-polska brigaden.

Mandatet för Unpredep löper till den 28 februari 1999. Händelseutvecklingen i Albanien och i Kosovo i Förbundsrepubliken Jugoslavien visar att det fortsatt är nödvändigt med en internationell militär preventiv närvaro i Makedonien för att främja stabilitet och säkerhet i Makedonien och dess närområde. Regeringen utgår från att de nordiska länderna fortsätter sitt samarbete inom Unpredep. Dialogen med FN inför en förmodad mandatförlängning av Unpredep kommer att utvisa formerna för ett fortsatt svenskt och nordiskt deltagande efter den 28 februari 1999.

Vad avser insatsen i Västsahara (Minurso) bedömer regeringen att förbandet – trots att den

ursprungliga genomförandeplanen har förskjutits – kommer att kunna utföra den förelagda uppgiften. Regeringen noterar vidare det ökade intresse för maskinell minröjning som denna mission bidragit till.

Anslaget A2 Fredsfrämjande truppinsatser bör finansiera insatserna i Bosnien-Hercegovina och i Makedonien under år 1999. Anslaget bör också kunna användas för att finansiera insatser med den svenska snabbinsatsstyrkan och medverkan i snabbinsatsbrigaden Shirbrig samt eventuella ytterligare mindre fredsfrämjande truppinsatser. Regeringen återkommer med förslag till den långsiktiga inriktningen av totalförsvarets internationella engagemang i samband med den säkerhetspolitiska kontrollstationen år 1999.

Regeringens förslag: Försvarsmakten skall till den 20 juni 1999 bibehålla en reducerad bataljon jämte understödsfunktioner i den multinationella fredsstyrkan SFOR i Bosnien-Hercegovina.

Försvarsmakten skall efter regeringens beslut delta i fredsfrämjande truppinsatser vilka är begärda av FN eller beslutade av OSSE.

Därutöver skall resurser avdelas för snabbinsatsstyrkan.

A3 Utveckling och investeringar

Tabell 3.5 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1999	Förslag ¹	20 052 000
2000	Beräknat	20 261 139
2001	Beräknat	20 689 473

¹ Nytt anslag fr.o.m. budgetåret 1999.

Regeringens överväganden

Anslaget föreslås omfatta verksamheterna utveckling, anskaffning, vidmakthållande och avveckling av materiel, forskning och teknikutveckling samt utveckling och anskaffning av befästningar.

Regeringens förslag: De materielsystem som inte skall vidmakthållas efter år 2006 skall be-

hållas på dagens kvalitativa nivå eller successivt avvecklas.

Serieanskaffning av materiel till krigsorganisationens behov bör i första hand inplaneras som anpassningsanskaffning.

Internationella samarbetsprojekt bör eftersträvas när det gäller utveckling och anskaffning av materielsystem.

Inhemsk utvecklingskompetens som är av betydelse för Försvarsmaktens anpassningsförmåga skall säkerställas på kort sikt.

Forskning och teknikutveckling skall inriktas mot att i första hand bidra till utvecklingen av Försvarsmaktens anpassningsförmåga. Vidare skall inriktning ske mot internationell verksamhet.

Inhemsk fortifikatorisk kompetens skall säkerställas för att upprätthålla anpassningsförmågan.

Materiel

Regeringen har i prop. 1996/97:4 uttalat att en översyn av materieförsörjningsprocessen måste göras i samband med den säkerhetspolitiska kontrollstationen år 1999. Regeringen har i beslut den 7 maj 1998 begärt in kompletterande underlag från myndigheterna inför kontrollstationsarbetet.

Regeringen anser dock, att innan resultat från kontrollstationsarbetet föreligger, så bör delar av Försvarsmaktens materieförsörjningsprocess ges en annan inriktning redan nu. Regeringen avser därför att inrikta Försvarsmaktens materieförsörjning utifrån följande utgångspunkter.

Nödvändigheten av att skapa ekonomisk balans i Försvarsmaktens planering under resterande del av försvarsbeslutsperioden innebär att vissa tidigare inplanerade men ännu ej beställda materielobjekt måste utgå, senareläggas eller reduceras i ambition. Ingen enskild materielbeställning som utgår, senareläggs eller reduceras i ambition får enligt regeringens bedömning sådana konsekvenser för Försvarsmaktens förmåga att den behöver redovisas för riksdagen. Regeringen kommer att bedöma varje enskild framställning från Försvarsmakten utifrån den föreslagna inriktningen. En stor del av reduceringarna i Försvarsmaktens materielplanering kan Försvarsmakten själv genomföra utan särskilda beslut från regeringen.

De materielsystem som inte skall vidmakthållas efter år 2006 bör behållas på dagens kvalitativa och kvantitativa nivå eller successivt avvecklas.

Regeringen anser att Försvarsmaktens materielanskaffning på ett betydligt bättre sätt än nu bör anpassas så att den blir en integrerad del i ett anpassningsförsvar. Bland annat bör serieanskaffning till krigsorganisationens behov i första hand inplaneras som anpassningsanskaffning. Materiel som anskaffas under år 1999 bör därför endast omfatta det behov som föreligger för att kunna utveckla operativa förmågor, kunna genomföra förbandsutbildningar och bibehålla baskompetens inom försvarsindustrin. Behovet av baskompetenser bör ses över i den säkerhetspolitiska kontrollstationen år 1999.

Behovet av och möjligheterna att utveckla svenska sär lösningar minskar enligt regeringens bedömning. Internationella samarbetsprojekt och sådana projekt som bidrar till att öka Försvarsmaktens internationalisering bör eftersträvas när det gäller utveckling och anskaffning av materielsystem.

Regeringen har vidtagit åtgärder så att den inhemska utvecklingskompetens som är av betydelse för anpassningsförmågan inte nedgår innan resultatet av den säkerhetspolitiska kontrollstationen år 1999 föreligger.

Som ett resultat av utvecklingsarbetet inom Försvarsdepartementet har regeringen beslutat att s.k. objektsramar skall införas för större materielinvesteringar. Dessa redovisas i bilaga 2.

Försvarsindustrikonsekvenser

Den svenska försvarsindustrins förmåga som kvalificerad leverantör har ett fortsatt stort försvars- och säkerhetspolitiskt värde. En inhemsk försvarsindustri medför fördelar, bl.a. eftersom den samlade försvarsindustriella förmågan skapar vissa möjligheter till ökad produktion för svenska behov i kris.

Materielanskaffningens framtida omfattning och inriktning innebär att det på kommersiella grunder är svårt för svenska företag som inte har samarbetspartners eller har framgång på exportmarknaden att bibehålla nuvarande struktur eller omfattning. Samtidigt kan konstateras att regeringens intresse att bevara en god teknisk kompetens för att klara vidmakthållande och anpassning gör att ett ökat internationellt samarbete är eftersträvansvärt. En nationell eller internationell omstrukturering, särskilt inom

vissa teknikområden, torde öka möjligheterna att långsiktigt behålla strategiskt viktig kompetens.

Som ett led i denna strävan undertecknade försvarsministern den 6 juli 1998 tillsammans med försvarsministrarna i Storbritannien, Frankrike, Tyskland, Spanien och Italien en avsiktsförklaring om åtgärder för att underlätta en omstrukturering av europeisk försvarsindustri. Som ett ytterligare resultat av sexnationsöverläggningarna gjorde industriministrarna vid ett möte i Paris den 9 juli 1998 ett gemensamt uttalande rörande regeringarnas inflytande över flernationella bolag, harmonisering av nationella stödinsatser m.m. Ett aktivt deltagande i detta internationella forum skapar gynnsamma förutsättningar för att kunna påverka inriktningen av en framväxande europeisk försvarsindustripolitik.

I den svenska försvarsindustrin pågår överväganden och diskussioner om samarbeten, omstruktureringar och ägarförändringar i förhållande till utländska företag. Två större ägarförändringar har skett under det senaste året:

- Alvis plc. förvärvade samtliga aktier i Hägglunds Vehicles AB från AB Incentive hösten 1997,
- British Aerospace plc. förvärvade 35 procent av aktierna i Saab AB från AB Investor i april 1998. Investor kvarstår som huvudägare med 36 procent av rösterna och 20 procent av kapitalet.

Därutöver har Celsius AB, Patria Industries Oyj i Finland och Raufoss ASA i Norge gjort en avsiktsförklaring som innebär att de ska bilda ett gemensamt nordiskt ammunitionsbolag. Celsius AB har därutöver undertecknat ett samarbetsavtal om tekniskt samarbete vid utveckling av framtidens ubåtskonstruktion med DCN International, Frankrike, och även bildat ett gemensamt bolag för utveckling, produktion och marknadsföring av markmålsrobotarna Taurus med tyska DASA-LFK.

Inför kontrollstationen år 1999 skall, enligt regeringsuppdrag den 7 maj 1998, Försvarets materielverk i samverkan med Försvarsmakten, Överstyrelsen för civil beredskap och Försvarets forskningsanstalt till den 12 oktober 1998 se över vilka baskompetenser och teknologisationsningar som bör prioriteras. Försvarsmakten skall även, i samverkan med Försvarets materielverk, lämna ett underlag till regeringen inför kontrollstationen med en analys av förutsättningarna för den materiella anpassningsförmågan och behovet

av inhemsk kompetens och kapacitet för att Försvarsmaktens behov av utveckling, anskaffning och vidmakthållande skall kunna tillgodoses, i såväl nuvarande läge som i en anpassningssituation, genom ett fördjupat utlandssamarbete.

Vid behandlingen av propositionen om Försvarsmaktens ekonomi och verksamhet år 1998 m.m. uttalade försvarsutskottet och näringsutskottet att regeringen under hösten 1998 på ett samlat sätt bör informera riksdagen om då tillgängliga resultat av regeringens olika uppdrag som gäller försvarsindustrin. En sådan redovisning menar försvarsutskottet behövs som bakgrund till riksdagens ställningstagande till den reviderade investeringsplan med bemyndigandeparam som regeringen lämnar i förevarande proposition.

Regeringen avser att redovisa en slutlig bedömning avseende industrikonsekvenserna i samband med kontrollstationen. Regeringen bedömer, utifrån nu tillgängliga resultat, att baskompetenserna är säkerställda fram till kontrollstationen. Även kompetensen inom ubåtsområdet är säkerställd under denna period.

För pjäsindustrin och den industri som utvecklar och producerar s.k. intelligent ammunition är beläggningen när det gäller utveckling otillfredsställande. Inom pansarvärnsområdet och inom det finkalibriga vapenområdet bedömer regeringen att kompetensen under gällande försvarsbeslutsperiod inte kan bibehållas om inte ett internationellt samarbete kan etableras. Explosivämnesindustrin i Sverige har minskat beroendet av militära beställningar och det finns därmed förutsättningar att bevara kompetensen, samtidigt som möjligheterna för samarbete med andra leverantörer kan anses som goda.

Regeringen anser dock att innan resultatet av översynen inför kontrollstationen föreligger så

får den inhemska utvecklingskompetensen som är av betydelse för anpassningsförmågan inte tillåtas att nedgå. Regeringen har mot bakgrund av detta i regleringsbrevet för 1998 gett Försvarsmakten i uppdrag att bl.a. säkerställa den inhemska utvecklingskompetensen inom pjäs-, pansarvärns- och ammunitionsområdena under åren 1998 och 1999.

Forskning och teknikutveckling

De föreslagna investeringarna i forskning och teknikutveckling skall främst syfta till att kunna utveckla Försvarsmaktens framtida förmåga att lösa huvuduppgifterna och att Försvarsmakten har erforderlig anpassningsförmåga mot nya villkor, ny teknikutveckling och nya uppgifter.

Följande områden skall prioriteras:

- Forskning och analyser inriktade mot att tidigt identifiera nya utvecklingsmönster som kan innebära förändrade krav på utformning av försvaret och ge underlag för anpassningsåtgärder,
- Forskning och teknikutveckling som syftar till att stödja Försvarsmaktens internationella verksamhet bör eftersträvas.

Befästningar

Utveckling och investeringar i anslagsfinansierade befästningar omfattar främst anskaffning av fortifikatoriskt skyddade anläggningar av betydelse för Försvarsmaktens ledningsfunktioner. Verksamheten innebär även att inhemsk fortifikatorisk kompetens bibehålls.

Slutsatser

Regeringens förslag: Att riksdagen godkänner förslaget till investeringsplan m.m. för Försvarsmakten för perioden 1999-2001.

Tabell 3.6 Investeringsplan m.m.

Miljoner kronor

	Budget 1999	Beräknat 2000	Beräknat 2001
Utveckling, anskaffning, vidmakthållande och avveckling av materiel	18 875	19 102	19 569
Forskning och teknikutveckling	864	901	912
Utveckling och anskaffning av befästningar	313	258	208
Summa anslag A 3	20 052	20 261	20 689

Bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser

Regeringens förslag: Att riksdagen bemyndigar regeringen att i fråga om ramanslaget A3 Utveckling och investeringar medge beställningar av materiel m.m. och utvecklingsarbete så att behovet av anslagsmedel efter budgetåret 1999 för denna materiel m.m. och utvecklingsarbete och tidigare beställningar tillsammans uppgår till högst 90 051 400 000 kronor.

Tabell 3.7 Bemyndigande för materielanskaffning

Tusental kronor

	1999 beräknat
Utestående förpliktelser vid årets början	96 840 800
Nya förpliktelser	12 795 200
Infriade förpliktelser ¹	-19 584 600
Utestående förpliktelser vid årets slut	90 051 400
Föreslagen bemyndiganderam	90 051 400

¹ Utgiftsutfall till följd av ingånga förpliktelser.

4 Vissa funktioner inom det civila försvaret

4.1 Omfattning

Under krigsförhållanden utgörs det civila försvaret av all samhällsverksamhet som då skall bedrivas dvs. av hela det omställda samhället. Grunden när det gäller förmågan till civilt försvar är därför det fredstida samhällets inneboende stabilitet och möjlighet att hantera störningar. Samhällets förmåga kompletteras med beredskapsförberedelser som genomförs i fredstid av statliga civila myndigheter, kommuner, landsting och kyrkliga kommuner, enskilda personer och företag.

Vägledande för det civila försvaret är den s.k. ansvarsprincipen vilken innebär att den som har ansvar för en verksamhet i fred även har motsvarande ansvar i krig. Av detta följer skyldighet att vidta de beredskapsförberedelser som krävs för att verksamheten skall kunna upprätthållas vid krigsfara och i krig. Principen gäller hela det civila försvaret, dvs. inte enbart statliga myndigheter.

Med utgångspunkt i ansvarsprincipen är samhället indelat i 18 funktioner dvs. samhällssektorer vilka anses vara av särskild betydelse i krig och som kräver någon form av central styrning.

I 1996 års totalförsvarsbeslut har ambitionsnivån för funktionerna fastställts i funktionsmål. Bedömningen av beredskapsläget för en funktion sker utifrån förmågan att inom funktionen kunna lösa sina uppgifter i en preciserad situation.

Förmågan beskrivs enligt följande gradering:

God – Resurser/kapacitet motsvarar eller överstiger behoven. Uppgifterna kan lösas.

Godtagbar – Brister och störningar nedsätter handlingsfriheten/förmågan. Uppgifterna kan dock i huvudsak lösas.

Icke godtagbar – Svåra brister. Uppgifterna kan inte lösas.

Anslag för främst investeringar inom det civila försvaret avvägs och tilldelas inom den s.k. civila ekonomiska planeringsramen som omfattar 10 av de 18 funktionerna. Vad gäller resterande 8 funktioner ingår utgifter för verksamhet som avser det civila försvaret som en del i respektive funktionsansvarig myndighets ordinarie verksamhetsanslag.

Den civila ekonomiska planeringsramen är ett långsiktigt planeringsinstrument där anslagen för de olika funktionerna avvägs och prioriteras år för år. Ramen skall ses som en helhet där förändringar i en funktion påverkar övriga funktioner.

4.2 Utgiftsutvecklingen

Tabell 4.1 Utgiftsutvecklingen

Miljoner kronor (löpande priser)

Utfall 1997	Anslag 1998 ¹	Utgifts- prognos 1998	Förslag anslag 1999	Beräknat anslag 2000	Beräknat anslag 2001
2 153	2 539	2 517	2 489	2 512	2 620

¹ Inklusive beslut till följd av förslag till tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1998 i samband med den ekonomiska vårpropositionen.

Verksamhetsutfall och ekonomiskt utfall

Under budgetåret 1997 har funktionsansvariga myndigheter bedrivit verksamheten inom givna ekonomiska ramar. Ett visst anslagssparande har uppstått till följd av bl.a. tidsförskjutningar i genomförandet av investeringar. Förseningarna kommer i huvudsak inte att påverka funktionernas möjligheter att uppnå målen år 2001.

Verksamheten inom funktionen Ordning och säkerhet har inte påbörjats i den omfattning som planerats. Regeringen avser därför att återkomma till riksdagen i denna fråga.

För det civila försvaret har under år 1997 avtal tecknats och beställningar genomförts som medför framtida ekonomiska åtaganden. Vid utgången av år 1997 uppgick de framtida ekonomiska åtagandena till sammanlagt 769 miljoner kronor. Detta medför att den ekonomiska planeringsramen till viss del är in-tecknad för framtida utbetalningar.

Prioriteringar

Inriktningen enligt 1996 års totalförsvarsbeslut ligger fast för år 1999. Under budgetåret skall bl.a. följande områden prioriteras

- beredskapen vad gäller telekommunikation och elförsörjning,
- ledningsförmågan,
- datasäkerhet,
- styrning och uppföljning av funktionernas förmågor.

4.3 Resultatbedömning och slutsatser

Basen för det civila försvaret utgörs av det fredstida samhället. Förändringar och utvecklingstendenser i samhället påverkar därmed förmågan till civilt försvar samt vilka beredskapsåtgärder som bör vidtas. Exempel på förhållanden i samhället som påverkar funktionernas beredskapsförmåga och val av åtgärder är

- näringslivets ökade specialisering med minskad lagerhållning i Sverige vilket ökar känsligheten för störningar,

- koncentrationstendenser inom bl.a. tillverkningsindustrin,
- ökad konkurrens inom t.ex. telemarknaden,
- tillgänglighet vad gäller biologiska och kemiska vapen,
- ökat utbyte av information vilket leder till ökade krav på säkerhet och
- millennieproblematiken.

Ett viktigt prioriteringsinstrument för all totalförsvarsplanering är de regionala mål- och riskanalyserna. Utifrån den förändrade hotbilden har en revidering av analyserna genomförts under år 1997.

Att sammanfatta och redovisa förmågan för civilt försvar mot uppsatta mål är förenat med stor osäkerhet. För att kunna göra en samlad bedömning krävs en sammanvägning av samhällets förmåga samt de kompletterande åtgärder som myndigheter m.m. inom de 18 funktionerna genomfört.

Inom Försvarsdepartementet pågår ett arbete som syftar till att utveckla uppföljningen av det civila försvaret. Ett led i detta är årsboken för det civila försvaret som Överstyrelsen för civil beredskap på regeringens uppdrag skall arbeta fram. Årsboken som Överstyrelsen redovisade för år 1997 är i huvudsak en sammanställning av de årsredovisningar som funktionsansvariga myndigheter lämnat. Regeringen anser att dokumentet är ett bra första steg i framtagandet av en årsbok och att dokumentet successivt kan utvecklas till att omfatta all verksamhet och alla kostnader inom det civila försvaret i övrigt.

Utöver arbetet med årsboken för det civila försvaret skall funktionsgenomgångar av en eller två funktioner ske varje år enligt ett rullande schema. Under år 1997 har Överstyrelsen för civil beredskap genomfört en begränsad funktionsgenomgång av funktionen Civil ledning. Resultatet ingår i rapporten Skyldigheter och befogenheter vid svåra påfrestningar på samhället i fred (Ds 1998:32). Regeringen avser att återkomma till riksdagen i denna fråga.

Som framgår nedan anser regeringen att det finns avgörande brister inom funktionen Telekommunikationer och delfunktionen Elförsörjning. Detta kan tala för att en funktionsgenomgång borde genomföras inom dessa områden. På regeringens uppdrag genomförde emellertid Överstyrelsen så sent som under budgetåret 1995/96 en genomgång av funktionen Telekommunikationer (se härom prop.

1996/97:4, avsnitt 20.3.9). Vidare trädde ett avgiftssystem i kraft den 1 juli 1997 vad gäller funktionen Telekommunikationer liksom för delfunktionen Energiförsörjning. Regeringen ansåg det därför vara allt för tidigt att år 1998 ånyo genomföra en omfattande genomgång av funktionen Telekommunikationer. Från den 1 januari 1997 är Svenska kraftnät funktionsansvarig myndighet vad gäller delfunktionen Elförsörjning. Mot bakgrund av detta samt den nya finansieringsprincipen ansåg regeringen att en funktionsgenomgång inte behövde genomföras under det första året.

Regeringen anser emellertid att en genomgång av funktionen Energiförsörjning skall ske inom de närmaste åren samt att en uppföljning av utvärderingen av funktionen Telekommunikationer skall genomföras.

Utöver att det finns brister inom själva funktionerna Telekommunikationer och Energiförsörjning är särskilt elförsörjningen gränssättande för övriga funktioners verksamhet. Att helt kunna säkerställa en säker elförsörjning är i nuläget inte möjligt. Regeringen anser därför att samtliga funktioner inom respektive område måste verka för att minska konsekvenserna vid elbortfall. Mot bakgrund av tidigare redovisade brister har regeringen uppdragit åt samtliga funktionsansvariga myndigheter att under år 1998 inkomma med planer över vilka åtgärder som bör genomföras inom respektive funktion för att förmågan skall vara godtagbar vid utgången av försvarsbeslutsperioden.

Nuvarande funktionsmål anger en önskad förmåga vid utgången av försvarsbeslutsperioden. För att nå målet måste funktionens förmåga successivt utvecklas och förbättras. De aktiviteter som kommer att bedrivas under hela femårsperioden skall sammantaget ge den önskade förmågan år 2001.

I nuläget bedöms det civila försvaret utifrån:

- påfrestningar i nuvarande omvärldsläge dvs. väpnat angrepp med nu tillgängliga resurser i form av begränsade styrkor och
- väpnat angrepp i ett förändrat omvärldsläge.

4.3.1 Angrepp i nuvarande omvärldsläge

Regeringen gör bedömningen att förmågan vid ett väpnat angrepp utan någon längre militär förvarning var godtagbar inom huvuddelen av funktionerna vid utgången av år 1997. Utgångs-

punkt för bedömningen är att angrepp sker mot mycket begränsade geografiska mål eller mot någon vital samhällsfunktion.

Genom att samhället och därmed det civila försvaret är starkt beroende av främst elförsörjning och telekommunikation förutsätter dock bedömningen godtagbar förmåga att det inte inträffar några allvarliga störningar i dessa system. Inom delfunktionen Elförsörjning finns betydande brister vad gäller förmågan att upprätthålla tillräcklig förmåga i samband med störningar vid höjd beredskap. Vidare är förmågan inom funktionen Telekommunikationer i nuläget inte godtagbar p.g.a. otillräckligt skydd i teleanläggningar och driftledningar samt skydd mot informationskrigföring riktad mot övervakningsnät och stödsystem. Regeringen bedömer att de åtgärder som planeras kommer att leda till att förmågan inom funktionen Telekommunikationer och delfunktionen Elförsörjning kommer att förbättras (se vidare avsnitt 4.5).

4.3.2 Angrepp i ett förändrat omvärldsläge

I planeringen inför ett väpnat angrepp i ett förändrat omvärldsläge ingår att myndigheterna skall ha möjligheter att genomföra planerade åtgärder under en anpassningsperiod.

För flertalet funktioner är förmågan godtagbar vid ett väpnat angrepp i ett förändrat omvärldsläge. Inom delfunktionen Elförsörjning, funktionerna Telekommunikationer och Civil ledning är förmågan emellertid inte godtagbar. Beredskapsåtgärder inom nämnda funktioner går heller inte att skjuta upp till en anpassningsperiod då byggande av t.ex. ledningsplatser är allt för tids- och kostnadskrävande. I nuläget har endast ca 50 procent av länsstyrelserna skyddade ledningsplatser. Enligt plan skall emellertid behovet vara tillgodosett vid utgången av försvarsbeslutsperioden.

Regeringen bedömer att den samlade förmågan till civilt försvar inte är godtagbar vid angrepp i ett förändrat omvärldsläge. Regeringen bedömer emellertid att den samlade förmågan till civilt försvar, med undantag av elförsörjning, kommer att vara godtagbar vid utgången av försvarsbeslutsperioden. Detta förutsätter att planerade åtgärder för att motstå ett väpnat angrepp vidtas inom respektive funktion.

4.3.3 Övrig resultatinformation

Vad gäller anpassning pågår ett arbete inom det civila försvarets olika funktioner och översiktliga planer har utarbetats för den centrala nivån. Någon realiserbarhetsprövning av planerna har i nuläget inte skett. Överstyrelsen för civil beredskap studerar emellertid för närvarande hur en sådan prövning skall kunna genomföras. Det som hittills framkommit är att anpassningsmöjligheter finns vad gäller bl.a. utbildning, övning, anskaffning av vissa varor och enklare byggnadsåtgärder.

En utredning har genomförts om skyldigheter och befogenheter vid svåra påfrestningar på samhället i fred (Ds 1998:32). I utredningen behandlas bl.a. det som riksdagen pekade på vad gäller ledningskedjans ansvarsförhållanden vid hantering av en svår påfrestning (prop. 1996/97:11, bet. 1996/97:FöU5, rskr. 1996/97:203). Regeringen avser att återkomma till riksdagen i frågan.

I fråga om möjligheterna att kunna bidra med totalförsvarsresurser i internationella fredsfrämjande och humanitära insatser har en första inventering genomförts. Inventeringen visar att så gott som samtliga 18 funktioner har resurser, främst kompetens, som eventuellt skulle kunna utnyttjas i internationella sammanhang.

4.3.4 Förändringar av den ekonomiska planeringsramen

Riksdagen godkände regeringens förslag i budgetpropositionen för år 1998 att finansiering av beredskapsinvesteringar skall ske genom lån i Riksgäldskontoret. Beredskapsinvesteringar inom funktionen Försörjning med industrivaror finansieras därför fr.o.m. år 1998 genom lån. Under budgetåret 1999 skall i enlighet med vad riksdagen beslutat även funktionerna Befolkningsskydd och räddningstjänst samt Hälso- och sjukvård m.m. övergå till lånefinansiering. Den ekonomiska planeringsramen har i regeringens förslag justerats för ränte- och amorteringskostnader för nämnda funktioner.

Regeringen uppdrog åt en särskild utredare att se över mål och medel för Statens räddningsverk (dir. 1996:114). I uppdraget ingick att se över hur stor del av Räddningsverkets verksamheter inom funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst som bör ingå i den ekonomiska planeringsramen för det civila försvaret. Mot

bakgrund av utredningens förslag, som lämnades den 23 december 1997, föreslår regeringen att belopp avseende freds räddningstjänst lyfts ur den ekonomiska planeringsramen och att denna verksamhet redovisas under verksamhetsområde C Kustbevakningen och nämnder m.m. (se vidare avsnitt 4.5 anslaget B3 Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst samt avsnitt 5.2 anslaget C5 Statens räddningsverk: Samhällets skydd mot olyckor).

Den 27 april 1998 lämnade utredningen Mål och medel för Statens räddningsverk sitt slutbetänkande Räddningstjänsten i Sverige – Rädda Och Skydda (SOU 1998:59, se vidare avsnitt 4.5, anslaget B3 Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst). I samband med att regeringen återkommer till riksdagen i denna fråga skall även behandlas ett förslag från Överstyrelsen för civil beredskap i fråga om kommunala ledningsplatser samt samordnings- och programansvaret för utbildning av beredskapsmän.

4.3.5 Prioriteringar

Följande områden skall prioriteras för år 1999.

- Arbetet för att minska infrastrukturens sårbarhet skall få ökad prioritet. I syfte att öka kunskaperna inom bl.a. informationskrigföring skall viss del av forskningen för det civila försvaret inriktas mot detta.
- Ledningsförmågan skall förbättras. Detta avser bl.a. den områdesvisa ledningen.
- Datasäkerhetsarbete skall få fortsatt prioritet särskilt vad avser millennieskiftet.
- Funktionernas redovisning av beredskapsläget skall utvecklas. Genom en utvecklad resultatstyrning och återredovisning avseende funktionernas förmågor kan årsboken för det civila försvaret utvecklas.
- För flertalet funktioner är elförsörjning gränssättande för funktionens förmåga. Funktionsansvariga myndigheter skall därför särskilt vidta åtgärder i syfte att minska konsekvenserna av störningar inom elområdet.

4.4 Revisionens iakttagelser

Riksrevisionsverkets granskning avser funktionsansvarig myndighets egen verksamhet. Granskningen avser därför respektive myndighet och inte all verksamhet som bedrivs inom funktionen.

Vad gäller Statens räddningsverk har Riksrevisionsverket i den löpande granskningen konstaterat brister i redovisningen och i rutiner för den internationella verksamheten samt i bemyndiganderedovisningen.

Riksrevisionsverket har med anledning av detta lämnat invändning i revisionsberättelsen för Räddningsverket.

Riksrevisionsverket har även lämnat invändning i revisionsberättelsen för Styrelsen för psykologisk försvar med anledning av att Styrelsen inte i tillräcklig omfattning uppfyllt regeringens krav enligt regleringsbrevet.

Regeringen anser att de åtgärder som Statens räddningsverk samt Styrelsen för psykologiskt försvar har påbörjat med anledning av revisionens iakttagelser kommer att leda till att kraven som regeringen ställer uppfylls. Regeringen avser att följa upp att åtgärder vidtas som planerat (se vidare 4.5).

4.5 Anslag

B1 Funktionen Civil ledning

Tabell 4.2 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	Slagslag	Belopp
1997	Utfall	330 177	Anslags-sparande	158 613
1998	Anslag	473 145	Utgifts-prognos	408 000
1999	Förslag	491 020		
2000	Beräknat	502 112		
2001	Beräknat	512 019		

Överstyrelsen för civil beredskap är funktionsansvarig myndighet. Överstyrelsen har även ett samordningsansvar vad gäller övergripande frågor för det civila försvaret. Inom funktionen Civil ledning har Överstyrelsen, civilbefälhavarna, länsstyrelserna och kommunstyrelserna uppgifter. Anslaget B1 Funktionen Civil ledning avser verksamhet som bedrivs av Överstyrelsen och civilbefälhavarna. Överstyrelsen skall fr.o.m. år 1999 ha det över-

gripande ansvaret för frivilligfrågor inom det civila försvaret.

Målet för funktionen är att ledning skall kunna utövas under höjd beredskap. Ledning skall härvid kunna utövas från fredsarbetsplats samt i förekommande fall från särskild krigsuppehållsplats.

Regeringen beslutade i maj 1998 att reservationen från det äldre anslaget C2 Tekniska åtgärder i ledningssystemet, senast uppfört på statsbudgeten år 1995/96, skulle föras bort som en indragning. Utgifter för redan ingångna avtal får avräknas mot anslaget B1 Civil ledning. Anslagssparandet är därmed i stort in-tecknat.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Viktiga uppgifter inom ramen för Överstyrelsen samordningsansvar är att tillgodose att en helhetsyn präglar det civila försvaret samt att tillgodose behovet av omvärldsanalys. Överstyrelsen har utarbetat ett inriktningsdokument för arbetet med en omvärldsanalys för det civila försvaret. Överstyrelsen har även överlämnat ett förslag till vidareutveckling.

En inventering av det civila försvarets resurser som kan nyttjas vid internationella humanitära och fredsfrämjande insatser har genomförts. Regeringen avser att följa upp arbetet i kontrollstationen år 1999. Överstyrelsen har även genomfört kurser i de baltiska staterna i syfte att sprida kunskap om det svenska totalförsvarssystemet.

Regeringen har under våren 1998 gett Överstyrelsen samt Statens räddningsverk i uppdrag att vidare redogöra för hur skydd och tekniskt stöd m.m. för centrala civila beredskapsmyndigheter kan utvecklas och regeringen avser att med stöd av denna rapport återkomma till riksdagen i denna fråga.

För att ledning skall kunna utövas under höjd beredskap har ledningsförmågan från fredsarbetsplatserna förbättrats vid två civilbefälhavarkanslier och elva länsstyrelser. Det återstår fortfarande arbete vid tio länsstyrelser för att ledning från fredsarbetsplatsen skall bedömas som god.

Robusta system för kommunikation vid höjd beredskap är en förutsättning för ledning. Det tekniska ledningssystemet Elvira (Effektiv

ledning från vision till realitet) fortsätter att utvecklas enligt plan och delsystem för lokal och lägre regional nivå har under hösten 1997 testats. En plan för driftsättningen av en första version av ledningsstödssystemet i vissa län har beslutats.

Överstyrelsen har genomfört ett projekt för att effektivisera och anpassa övningsverksamheten till 1996 års totalförvarsbeslut och nuvarande omvärldsläge.

En anpassningsplan för funktionen har tagits fram av Överstyrelsen. Eftersom det är ett omfattande arbete att bygga upp fungerande ledningsplatser är det inte möjligt att skjuta upp åtgärder, förutom kompletterande utbildnings- och övningsverksamhet, till en anpassningsperiod.

Överstyrelsen för civil beredskap redovisade den 28 februari 1998, enligt uppdrag i regleringsbrevet för budgetåret 1997, en analys av länsstyrelsernas och kommunernas beredskapsverksamhet inom funktionen Civil ledning. Av Överstyrelsens analys framkommer bl.a. att resursminskningarna inom området, som pågått under ett antal år, medfört fortlöpande neddragningar av de personella resurserna inom sakområdet på länsstyrelserna. Områdena försörjning och transporter, men även stödet till kommunerna har främst berörts. Länsstyrelserna har vidtagit åtgärder för att kompetensutveckla personalen och för att omorganisera beredskapsplaneringen inom länsstyrelserna.

Investeringsplan

Regeringens förslag: Att riksdagen godkänner förslaget till investeringsplan för Överstyrelsen för civil beredskap, såvitt avser funktionen Civil ledning för perioden 1999-2001.

Tabell 4.3 Investeringsplan

Miljoner kronor

	Total kostnad	Anskaffat t.o.m. 1997	Prognos 1998	Budget 1999	Beräknat 2000	Beräknat 2001
– Skyddade ledningsplatser	187,6	59,5	50,0	42,0	34,0	2,1
– Telesäkerhetsåtgärder	93,9	46,5	15,2	12,0	10,7	9,5
– Elvira	123,9	2,0	26,8	27,6	34,0	33,5
Summa investeringar	405,4	108,0	92,0	81,6	78,7	45,1
– Anslag	405,4	108,0	92,0	81,6	78,7	45,1
Summa finansiering	405,4	108,0	92,0	81,6	78,7	45,1

Bemyndigande om ekonomiska förpliktelser

Regeringens förslag: Att riksdagen bemyndigar regeringen att under år 1999, i fråga om ramanslaget B1 Funktionen Civil ledning beställa lednings- och signalskyddssystem samt kommunaltekniska anläggningar så att behovet av anslagsmedel efter år 1999 för dessa och tidigare beställningar tillsammans uppgår till högst 124 000 000 kronor.

Tabell 4.4 Bemyndigande om ekonomiska förpliktelser

Tusental kronor

	1997 utfall	1998 prognos	1999 beräknat	2000 beräknat	2001 – beräknat
Utestående förpliktelser vid årets början	0	90 200	75 200	-	-
Nya förpliktelser	90 200	39 200	117 000	-	-
Infriade förpliktelser*	0	-54 200	-68 200	-73 000	-51 000
Utestående förpliktelser vid årets slut	90 200	75 200	124 000	-	-
Erhållen/föreslagen bemyndiganderam	157 000	166 000	124 000	-	-

*Utgiftsutfall till följd av ingångna förpliktelser.

Slutsatser

Regeringen har i enlighet med 1996 års totalförsvarsbeslut under senare år avdelat medel för att skapa förutsättningar för de frivilliga försvarsorganisationerna att genom samarbete med de baltiska länderna stödja dessa länders uppbyggnad av ett försvar under demokratisk kontroll. Regeringen har för avsikt att för denna verksamhet tilldela medel även för budgetåret 1999.

Regeringen avser att låta undersöka om det även finns intresse och behov hos andra länder i Östersjöområdet att inleda samarbete med de svenska frivilliga försvarsorganisationerna.

Regeringen bedömer att de åtgärder som vidtagits i syfte att förbättra funktionens förmåga har genomförts på ett godtagbart sätt. Däremot bedöms förmågan för närvarande som icke godtagbar i förhållande till önskvärd förmåga år 2001 såväl vad avser förmågan i nuvarande omvärldsläge som vid angrepp i ett förändrat omvärldsläge.

Regeringens sammantagna bedömning är dock att målet för funktionen och därmed önskvärd förmåga kommer att kunna nås under försvarsbeslutsperioden, om den av Överstyrelsen redovisade planeringen genomförs. Åtgärdsplanerna omfattar bl.a. telesäkerhetsåtgärder, reservkraft och fysiskt skydd. Under år 1999 skall ytterligare ett antal länsstyrelser ledningsplatser förstärkas samt arbetet med att utveckla det tekniska ledningsstödet (Elvira) fortsätta.

Arbetet med att utveckla metoder för att kunna utvärdera det civila försvaret och utveckla övningsverksamheten skall fortsätta. Regeringen har uppdragit åt Överstyrelsen att redogöra för funktionernas förmåga i en årsbok för det civila försvaret. Därutöver har regeringen ställt krav på åtgärder för att höja grundsäkerheten för sam-

hällsviktiga IT-system hos beredskapsmyndigheter.

Beträffande beredskapsverksamheten vid länsstyrelserna avser regeringen att uppdra åt Överstyrelsen att tillsammans med berörda myndigheter verka för en översyn av prioriteringar av uppgifter som de centrala myndigheterna lägger på länsstyrelserna. Regeringen anser att det fortfarande finns ett stort behov att noga följa utvecklingen vid länsstyrelserna.

Regeringen avser att inventera den samlade styrningen av beredskapsverksamheten och uppdra åt Överstyrelsen att tillsammans med berörda myndigheter göra en översyn.

B2 Funktionen Försörjning med industrivaror

Tabell 4.5 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1997	Utfall	- 22 200 ¹	Anslags- sparande	97 476
1998	Anslag	115 974 ²	Utgifts- prognos	102 000
1999	Förslag	108 795		
2000	Beräknat	108 690		
2001	Beräknat	113 627		

¹Utförsäljningsintäkterna har varit större än de samlade utgifterna.²Till följd av förslag på tilläggsbudget i samband med den ekonomiska vårpropositionen 1998 minskades anslaget med 25 000 tkr.

Överstyrelsen för civil beredskap är funktionsansvarig myndighet.

Funktionen omfattar produktion av varor och tjänster vilka behövs för totalförsvarets försörjning vid ett väpnat angrepp. Grunden för funktionens verksamhet utgörs av de resurser näringslivet förfogar över i fred samt de beredskapsförberedelser som genomförs för att komplettera dessa resurser.

Målet för funktionen är att produktion av varor och tjänster möjliggörs under en anpassningsperiod. Enligt 1996 års totalförvarsbeslut skall funktionens verksamhet omdiriktas från beredskapslagring och mer kapitalintensiva beredskapsåtgärder mot informations- och riskanalysbaserade beredskapsavtal. Syftet är att kunna samla in och analysera information samt utarbeta underlag för åtgärder vilka skall vara tillämpbara under en anpassningsperiod.

Anslagssparandet från budgetåret 1997 beror på att omdiriktningen av verksamheten i enlighet med de nya planeringsförutsättningarna, dvs. minskad lagring och mindre kapitalintensiva beredskapsavtal, gått snabbare än beräknat. Behovet av anslagsmedel har därvid minskat.

För att renodla finansieringen av funktionens verksamhet har regeringen under innevarande budgetår beslutat om indragning av den utgående reservationen på anslaget F2 Industriell försörjning, senast uppfört på statsbudgeten år 1995/96. Utgifter för redan ingångna avtal får avräknas mot anslaget B2 Försörjning med industrivaror. Anslagssparandet är därmed i stort sett in-tecknat.

Riksdagen har i enlighet med förslag i den ekonomiska vårpropositionen år 1998 på tilläggsbudget för innevarande år beslutat att omfördela 25 miljoner kronor till anslaget A2 Fredsfrämjande truppinsatser.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Avvecklingen av beredskapslagren går plan-enligt. Intäkterna från lagerutförsäljningen har inlevererats till statskassan.

Arbetet med omställningen av verksamheten har gått snabbare än beräknat. Nya typer av informationsbaserade beredskapsavtal har utvecklats. Allt mer resurser avsätts för

industriell omvärldsbevakning och analys av konsekvenser ur försörjningsberedskaps-synpunkt. Vissa branscher vilka är särskilt utsatta för den ökande internationaliseringen, framförallt elektronik-, verkstads- och kemibranscherna, har specialstuderats.

Större vikt har även lagts vid internationellt samarbete på försörjningsområdet, såväl bilateralt som inom ramen för PFF.

Försörjningskommissionen, krigsorganisa-tionen för enheten Industriell försörjning vid Överstyrelsen, har genomfört en övning under året vilken lett till en ökad handlingsberedskap inom näringslivet.

Det svenska näringslivet har kommit att påverkas av den allt starkare internationaliseringen. Inom flera branscher återstår endast tillverkning inom ett relativt smalt segment varför svensk industri allt mer blivit beroende av import av rå- och insatsvaror, specialkomponenter och reservdelar. Inom vissa branscher har den internationella integrationen gått så långt att produktionsenheter i många länder är så specialiserade att de är ömsesidigt beroende av varandra för att en produkt skall kunna tillverkas. Ledtiderna i handeln minskar vilket medför ökade krav på logistisk precision för företagen. Detta tillsammans med den planliga utförsäljningen av beredskapslager medför regeringen bedömer att måluppfyllelsen i förhållande till funktionsmålet ännu inte är godtagbar.

Slutsatser

Regeringen bedömer att målet för funktionen och därmed önskvärd förmåga kommer att kunna nås, om den planering som Överstyrelsen redovisat genomförs. Verksamheten bör bedrivas på liknande sätt och i samma omfattning som under innevarande år.

Bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser

Regeringens förslag: Att riksdagen bemyndigar regeringen att under år 1999, i fråga om ramanslaget B2 Funktionen Försörjning med industrivaror godkänna avtal om nya beredskapsåtgärder så att behovet av anslagsmedel efter år 1999 för dessa och tidigare beställningar tillsammans uppgår till högst 69 000 000 kronor.

Tabell 4.6 Bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser

Tusental kronor

	1997 utfall	1998 prognos	1999 beräknat	2000 beräknat	2001 – beräknat
Utestående förpliktelser vid årets början	0	6 000	34 500	-	-
Nya förpliktelser	6 000	32 000	50 000	-	-
Infriade förpliktelser*	0	-3 500	-15 500	-19 900	-49 100
Utestående förpliktelser vid årets slut	6 000	34 500	69 000	-	-
Erhållen/föreslagen bemyndiganderam	100 000	130 000	69 000	-	-

* Utgiftsutfall till följd av ingångna förpliktelser.

Beredskapsinvesteringar

Regeringens förslag: Att riksdagen bemyndigar regeringen att för budgetåret 1999 låta Överstyrelsen för civil beredskap ta upp lån i Riksgäldskontoret för beredskapsinvesteringar intill ett sammanlagt belopp om 535 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Som framgått av avsnitt 4.3.4 Förändringar av den ekonomiska planeringsramen skall beredskapsinvesteringar inom funktionen Försörjning med industrivaror finansieras genom lån.

B3 Funktionen Befolkningskydd och räddningstjänst

Tabell 4.7 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	Slagslag	Belopp
1997	Utfall	1 122 340	Anslags-sparande	106 962
1998	Anslag	1 153 854 ^{1,2}	Utgifts-prognos	1 240 000
1999	Förslag	1 053 531		
2000	Beräknat	1 050 384		
2001	Beräknat	1 126 666		

¹ Till följd av förslag på tilläggsbudget i samband med den ekonomiska vårpropositionen 1998 minskades anslaget med 25 000 000 kronor.

² Till och med år 1998 har utgifter för freds räddningstjänsten beräknats under anslaget. För åren 1999-2001 beräknas utgifterna under ett nytt anslag, C5 Statens räddningsverk: Samhällets skydd mot olyckor.

Statens räddningsverk är funktionsansvarig myndighet.

Funktionen omfattar skydd och räddning av människor, egendom och miljö i samband med olyckor och stridshandlingar. Detta sker genom de särskilda beredskapsförberedelser som görs på

det civila försvarets område. Verksamheten skall bedrivas så att de resurser och den beredskap som skapas också skall kunna utnyttjas vid svåra påfrestningar på samhället i fred och för internationella fredsfrämjande och humanitära insatser.

Målet för funktionen är att skador till följd av stridshandlingar förhindras eller begränsas i första hand på människor och i andra hand på egendom eller miljö.

Anslagssparandet från budgetåret 1997 hänförs till att färre skyddsrum och ledningsplatser färdigställts än beräknat.

Riksdagen har i enlighet med förslag i den ekonomiska vårpropositionen år 1998 på tilläggsbudget för innevarande år beslutat att omfördela 25 miljoner kronor till anslaget A2 Fredsfrämjande truppinsatser.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Under år 1997 har 374 nya skyddsrum färdigställts med 29 600 platser. Tre äldre stora skyddsrum har moderniserats och 5 100 skyddsrum har besiktigats. Arbetet med att införa ett nytt system för skyddade utrymmen har fortsatt. Totalt finns nu i landet 68 400 skyddsrum med drygt 7 miljoner platser. Den genomförda revideringen av mål- och riskanalyserna och de nya nationella planeringsregler som införts medför att behovet av skyddsrumspatser minskat avsevärt jämfört med tidigare gällande planeringsförutsättningar.

Kommunernas dimensionering av räddningstjänsten under höjd beredskap genomfördes från sommaren 1995 t.o.m. våren 1997. En slutlig anpassning av den kommunala krigsräddningstjänsten till 1996 års total-

försvarsbeslut kan ske först i och med att civilbefälhavare och militärbefälhavare samt länsstyrelser och försvarsområden slutför arbetet med dessa frågor.

Enligt 1996 års totalförsvarsbeslut skall kommunerna ha de ledningsplatser och sambandssystem som behövs för kommunernas planering och organisation av räddningstjänsten under höjd beredskap. Sex räddningscentraler har färdigställts under året. Det totala antalet räddningscentraler uppgick vid utgången av år 1997 till 90. Dessa täcker ledningsbehovet för räddningstjänsten under höjd beredskap i 120 kommuner.

Till och med år 1998 har utgifter för freds-räddningstjänsten beräknats under anslaget. För åren 1999-2001 beräknas utgifterna under ett nytt anslag, C5 Statens räddningsverk: Samhällets skydd mot olyckor (se avsnitt 5.2). Detta kommer att innebära att funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst endast omfattar beredskapsverksamhet och blir därmed jämförbar med övriga funktioner inom det civila försvaret.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 4.8 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (Intäkt - kostnad)
Utfall 1997	261 761	267 700	-6 000
Prognos 1998	206 200	206 200	0
Budget 1999	157 000	157 000	0

Intäkterna disponeras av Statens räddningsverk.

Investeringsplan för beredskapsinvesteringar

Tabell 4.9 Investeringsplan

Miljoner kronor

	Total kostnad Anskaffat t.o.m. 1997	Prognos 1998	Budget 1999	Beräknat 2000	Beräknat 2001
– Räddningstjänstmateriel	110	101	101	101	101
– Varningsutrustning	1	25	47	47	47
Summa investeringar	111	126	148	148	148
– Lån			148	148	148
– Anslag	111	126	0	0	0
Summa finansiering	111	126	148	148	148

Bemyndigande om ekonomiska förpliktelser

Regeringens förslag: Att riksdagen bemyndigar regeringen att under år 1999, i fråga om ramanslaget B3 Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst medge beställningar av skyddsrum och ledningsplatser m.m. så att behovet av anslagsmedel efter år 1999 för dessa och tidigare beställningar tillsammans uppgår till högst 540 000 000 kronor.

Tabell 4.10 Bemyndigande om ekonomiska förpliktelser

Tusental kronor

	1997 utfall	1998 prognos	1999 beräknat	2000 beräknat	2001 – beräknat
Utestående förpliktelser vid årets början	1 049 500	568 600	549 400	-	-
Nya förpliktelser	312 200	375 000	335 000	-	-
Infriade förpliktelser ¹	-793 100 ²	-394 200	-344 400	-155 000	-385 000
Utestående förpliktelser vid årets slut	568 600	549 400	540 000	-	-
Erhållen/föreslagen bemyndiganderam	400 000	1 285 000	540 000	-	-

¹ Utgiftsutfall till följd av ingångna förpliktelser.² Den särskilda genomgång av bemyndigandeläget hos kommuner, länsstyrelser och Räddningsverket som utförts i enlighet med 1997 års regleringsbrev har medfört att bemyndigandeskulden reducerats med 451 miljoner kronor.

Beredskapsinvesteringar

Regeringens förslag: Att riksdagen bemyndigar regeringen att för budgetåret 1999 låta Statens räddningsverk ta upp lån i Riksgäldskontoret för beredskapsinvesteringar intill ett sammanlagt belopp om 1 177 000 000 kronor

Skälen för regeringens förslag: Som framgått av avsnitt 4.3.4 Förändringar av den ekonomiska planeringsramen skall beredskapsinvesteringar inom funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst finansieras genom lån.

Regeringens bedömning med anledning av revisionens iakttagelser

Riksrevisionsverket har i den löpande granskningen konstaterat brister i redovisningen och i rutinerna för den internationella verksamheten samt i bemyndiganderedovisningen. Verket har med anledning av detta redovisat invändning i revisionsberättelsen.

Statens räddningsverk har börjat att vidta åtgärder med anledning av vad Riksrevisionsverket anför. Räddningsverket har prioriterat system- och utvecklingsresurser för att skapa ett nytt datasystem för bemyndiganderedovisningen. Regeringen anser att de åtgärder Räddningsverket börjat vidta med anledning av revisionen kommer att medge att redovisningen kan följas på ett tillfredsställande sätt.

Regeringen kommer att följa upp att åtgärder vidtas som planerat.

Slutsatser

I funktionen beräknas även belopp för de frivilliga försvarsorganisationernas utbildningsverksamhet. Verksamheten skall bedrivas i enlighet med respektive myndighets förslag. För 1999 års utbildningsverksamhet beräknas ett belopp om 61,1 miljoner kronor, varav för Arbetsmarknadsstyrelsen 24,5 miljoner kronor. I fråga om stöd till de frivilliga försvarsorganisationerna inom totalförsvaret, se avsnitt 6.2.

Frivilligutbildningen skall inriktas mot att vidmakthålla utbildningen för de frivilliga försvarsorganisationerna på en sådan nivå att kvaliteten i utbildningen leder till godtagbar kunskap och förmåga i krigsbefattningar samt leder till en god rekrytering i förhållande till krigsorganisationens behov.

Sammantaget innebär regeringens bedömning att nuvarande inriktning av verksamheten bör gälla även för år 1999. Regeringen bedömer att målen för funktionen i 1996 års totalförsvarsbeslut kommer att kunna nås.

Utbildningen av räddningsmän inklusive ammunitionsröjare och sanerare fortsätter för att uppnå behovet av ca 15 000 utbildade räddningsmän samt utbildning av 1 600 civila beredskapsmän. Moderniseringen av systemet med utomhusvarning skall fortsätta för att kunna vara slutförd år 2003.

B4 Funktionen Psykologiskt försvar

Tabell 4.11 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1997	Utfall	16 438	Anslags- sparande	4 398
1998	Anslag	18 002	Utgifts- prognos	18 000
1999	Förslag	19 317		
2000	Beräknat	19 497		
2001	Beräknat	19 700		

Styrelsen för psykologiskt försvar är funktionsansvarig myndighet.

Anslaget omfattar utgifter som Styrelsen för psykologiskt försvar har i fråga om uppdrag att bedriva verksamhet inom forskning, beredskapsplanläggning och utbildning samt information om säkerhetspolitik och totalförsvar. Anslaget omfattar även utgifter för information om civilbefolkningens möjligheter att inom folkrättens ramar bjuda en ockupant motstånd samt uppgifter med anknytning till beredskapsplanläggning inom radio- och TV-området. I anslaget ingår även belopp för Styrelsens uppgifter när det gäller beredskap inför svåra påfrestningar på samhället i fred.

Styrelsen för psykologiskt försvar skall verka för att verksamheten inom funktionen psykologiskt försvar bedrivs i enlighet med 1996 års totalförsvarsbeslut. En snabb och korrekt nyhetsförmedling och en konkret och fullständig myndighetsinformation skall säkerställas genom en god och anpassningsbar informationsberedskap. Verksamheten skall bedrivas så att de resurser och den beredskap som skapas också skall kunna utnyttjas vid svåra påfrestningar på samhället i fred och för internationella fredsfrämjande och humanitära insatser.

Myndighetens förhållandevis stora anslags-sparande har sin förklaring i dels en försening i myndighetens planerade IT-satsning, dels ett utnyttjat belopp om 1 miljon kronor från det s.k. Estoniprojektet.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

De utökade arbetsuppgifter som ålades myndigheten efter 1996 års totalförsvarsbeslut omfattade bl.a. att ta fram råd och anvisningar för hantering av svåra påfrestningar på samhället i

fred. Vidare skall myndigheten utveckla förmågan att, på begäran av annan myndighet, ge stöd och hjälp i informationsarbetet. Myndigheten har under året bl.a. vidtagit följande åtgärder för att svara mot dessa krav.

Arbetet med att utarbeta råd och rekommendationer har påbörjats inom ramen för informationsberedskapen, ett utbildningsprogram har påbörjats med syfte att sprida kunskap om myndighetens uppgifter och informationsberedskapens betydelse för samhället under svåra påfrestningar på samhället i fred.

Inom forskningsområdet har myndighetens forskning bl.a. inriktats på intresset för media, myndighetsinformation och medborgarreaktioner vid större olyckor.

Regeringen har ålagt myndigheten att tillsammans med Försvarshögskolan och i samråd med Försvarsmakten och Försvarets forskningsanstalt studera informationskrigföring. Den första studien redovisades för regeringen i augusti 1997. Studien, som delvis är hemlig, kommer bl.a. fram till att en nationell policy bör formuleras. Vidare ges förslag som möjliggör överblick på informationskrigföringens område. Fortsatta studier pågår under år 1998.

Inom verksamhetsområdet organisationsberedskap har målen inte kunnat uppnås. Myndigheten har i sin delårsrapport för år 1998 redovisat planerade åtgärder för att bättre svara upp mot målen. Regeringens bedömning är att de åtgärder som anges i rapporten bör innebära att regeringens mål kan uppnås på ett tillfredsställande sätt.

Regeringens bedömning med anledning av revisionens iakttagelser

Riksrevisionsverket bedömer att Styrelsen för psykologiskt försvar inte i tillräcklig omfattning uppfyllt de krav på återrapportering samt redovisning av uppdrag som regeringen angett i 1997 års regleringsbrev. Riksrevisionsverket har med anledning av detta lämnat invändning mot myndighetens redovisning.

Styrelsen för psykologiskt försvar har till regeringen inlämnat myndighetens förslag till åtgärder med anledning av Riksrevisionsverkets rapport. Åtgärderna innebär en förbättring av nuvarande ekonomiadministrativa rutiner. Regeringen anser att åtgärderna kommer att medge

att redovisningen kan följas på ett tillfredsställande sätt.

Regeringen kommer att följa upp att åtgärder vidtas som planerat.

Slutsatser

Regeringen bedömer att de åtgärder som vidtagits i syfte att förbättra funktionens förmåga har genomförts på ett godtagbart sätt.

Regeringen bedömer att nuvarande inriktning av verksamheten bör gälla även för år 1999. För att skapa bättre förutsättningar för Styrelsen att nå dess målgrupper genom dialoger, interaktiva spel och övningar ska myndigheten göra en särskild satsning på modern informationsteknik. Regeringen anser denna uppgift vara av sådan vikt att Styrelsen, genom en omfördelning inom den civila ekonomiska planeringsramen, bör anvisas ytterligare anslagsbelopp.

Regeringen kommer att följa upp att åtgärder vidtas som planerat.

B5 Funktionen Ordning och säkerhet

Tabell 4.12 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1997	Utfall	6 822	Anslags-sparande	25 055
1998	Anslag	31 889	Utgifts-prognos	36 000
1999	Förslag	31 517		
2000	Beräknat	32 071		
2001	Beräknat	32 657		

Rikspolisstyrelsen är funktionsansvarig myndighet. Anslaget bekostar utbildning och utrustning av beredskapspolisen. Övrig civil försvarsverksamhet inom funktionen finansieras under utgiftsområde 4 Rättsväsendet, anslag A1 Polisorganisationen.

Målet för funktionen är att under höjd beredskap snabbt kunna ge skydd åt totalförsvarsviktiga anläggningar, kunna upprätthålla allmän ordning och säkerhet i samhället och kunna lämna allmänheten skydd och hjälp.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Mot bakgrund av funktionsmålet enligt 1996 års totalförsvarsbeslut har följande åtgärder vidtagits under år 1997. Rikspolisstyrelsen har i samverkan med Försvarsmakten tagit fram utbildningsplaner och lämpliga utbildningsanläggningar. Uttagningen av kandidater till beredskapspolisorganisationen har påbörjats. Vidare har upphandling av utrustning till beredskapspolisen påbörjats. Skyddsmaterial har beställts och levererats. Huvuddelen av utrustningen till 1 000 personer har levererats under mitten av år 1998. Under senare delen av år 1998 kommer utrustning för ytterligare 1 000 personer att beställas och levereras.

Under år 1998 kommer utbildning av ca 230 poliser och ca 450 totalförsvarspliktiga att äga rum. Rikspolisstyrelsen planerar att utbilda ytterligare ca 140 polismän och ca 830 totalförsvarspliktiga under år 1999.

Rikspolisstyrelsen har i särskild ordning anmält till regeringen att det inte är möjligt att bygga ut beredskapspolisorganisationen i den omfattning som anges i 1996 års totalförsvarsbeslut.

Slutsatser

Regeringen bedömer att de åtgärder som hittills vidtagits i syfte att utbilda ett ökat antal totalförsvarspliktiga för beredskapspolisorganisationen inte varit tillräckliga. Utbildningen och inköpen av utrustning har dock kommit i gång under år 1998 och förväntas fortsätta i en ökad takt under år 1999.

Det kan konstateras att det i 1996 års totalförsvarsbeslut angivna kvantitativa målet vad avser antalet utbildade inte kommer att kunna uppnås med nuvarande utbildningstakt. Regeringen har därför gett Rikspolisstyrelsen i uppdrag att inför den säkerhetspolitiska kontrollstationen år 1999 redovisa vilka konsekvenser en eventuell förändrad inriktning av 1996 års totalförsvarsbeslut i denna del får för totalförsvarsförmågan.

Inriktningen skall vara att ca 1 000 personer skall utbildas under år 1999.

B6 Funktionen Hälso- och sjukvård m.m.

Tabell 4.13 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1997	Utfall	128 375	Anslags-sparande	200 680
1998	Anslag	99 563	Utgifts-prognos	116 000
1999	Förslag	132 165		
2000	Beräknat	135 096		
2001	Beräknat	138 093		

Socialstyrelsen är funktionsansvarig myndighet. Från anslaget bekostas utgifter för bl.a. investeringar och drift av beredskapslager för den civila hälso- och sjukvårdens krigsorganisation samt för utbildning (inkl. frivilligorganisationer) av sådan personal som skall tjänstgöra inom den civila hälso- och sjukvårdens krigsorganisation.

Målet för Socialstyrelsens arbete med funktionen är att prioritera områden där förmågan inte varit godtagbar inom delfunktionerna hälso- och sjukvård, socialtjänst, miljö- och hälsoskydd samt smittskydd.

En jämförelse mellan budget och utfall för budgetåret 1997 visar på ett anslagssparande på 200,7 miljoner kronor. Behovet av anslagsmedel har blivit mindre än beräknat delvis på grund av ändrade planeringsförutsättningar. En stor del av anslagssparandet är dock intecknat av redan gjorda investeringsåtaganden som ännu inte fallit ut till betalning. Hänsyn till anslagssparandet har tagits vid anslagsberäkningen för år 1999.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Socialstyrelsen har bl.a. fortsatt sitt arbete med att i samverkan med Försvarsmakten utveckla ett samordnat civilt och militärt ledningssystem under höjd beredskap. Vidare har en anpassningsplan på övergripande nivå utarbetats för funktionen. Läkemedel och sjukvårdsmateriel finns nu lagrade enligt uppsatta mål för krigsskadade. Arbete har inletts för att reducera lagren enligt 1996 års totalförvarsbeslut.

El-, vatten- och värmeförsörjning är viktiga förutsättningar för att klara sjukvårdsbehoven i krig. Socialstyrelsen har fortsatt att lämna bidrag till reservanordningar vid akutsjukhusen så att mer än hälften av dessa nu har sådana anordningar. Personalregistret Integer har under året integrerats i Totalförsvarets pliktverks personalredovisningssystem. Socialstyrelsen har bedrivit ett omfattande utbildningsprogram rörande hälso- och sjukvården i kris och i krig. Utbildning har anordnats i organisation och ledning, radiak- och kemiska olyckor samt krigstraumatologi. Frivilligorganisationerna har erhållit stöd samt utbildningsuppdrag. Socialstyrelsen har satsat på att förbättra NBC-beredskapen.

Gränssättande faktorer för funktionens förmåga är den omstrukturering som hälso- och sjukvården har genomgått och fortfarande genomgår mot en alltmer heterogen sjukvårdsstruktur. Marginalerna för att klara en ökad belastning har i huvudsak försvunnit. Dessa förändringar påverkar således beredskapen inom funktionen.

Bemyndigande om ekonomiska förpliktelser

Regeringens förslag: Att riksdagen bemyndigar regeringen att under år 1999, i fråga om ramanslaget B6 Funktionen Hälso- och sjukvård m.m. godkänna avtal och beställningar, såvitt avser beredskapsåtgärder så att behovet av anslagsmedel efter år 1999 för dessa och tidigare avtal och beställningar tillsammans uppgår till högst 25 000 000 kronor.

Tabell 4.14 Bemyndigande om ekonomiska förpliktelser

Tusental kronor

	1997 utfall	1998 prognos	1999 beräknat	2000 beräknat	2001 – beräknat
Utestående förpliktelser vid årets början	-	0	15 000	-	-
Nya förpliktelser	0	15 000	15 000	-	-
Infriade förpliktelser ¹	0	0	-5 000	-15 000	-15 000
Utestående förpliktelser vid årets slut	0	15 000	25 000	-	-
Erhållen/föreslagen bemyndiganderam	15 000	30 000	25 000	-	-

¹ Utgiftsutfall till följd av ingångna förpliktelser.

Beredskapsinvesteringar

Regeringens förslag: Att riksdagen bemyndigar regeringen att för budgetåret 1999 låta Socialstyrelsen ta upp lån i Riksgäldskontoret för beredskapsinvesteringar intill ett sammanlagt belopp om 556 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Som framgått av avsnitt 4.3.4 Förändringar av den ekonomiska planeringsramen skall beredskapsinvesteringar inom funktionen Hälso- och sjukvård m.m. finansieras genom lån.

Slutsatser

Regeringen bedömer att de åtgärder som vidtagits i syfte att förbättra funktionens förmåga har genomförts på ett godtagbart sätt. Regeringen bedömer att nuvarande inriktning bör gälla även för år 1999.

Regeringen angav i 1997 års budgetproposition att en övergång till lånefinansiering av beredskapslager skall ske fr.o.m. år 1999. Den ekonomiska planeringsramen för det civila försvaret har till följd av denna tekniska förändring höjts med ett belopp motsvarande utgifter för räntor och amorteringar.

B7 Funktionen Telekommunikationer m.m.

Tabell 4.15 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1997	Utfall	154 097 ¹	Anslags- sparande	48 789
1998	Anslag	199 500	Utgifts- prognos	170 000
1999	Förslag	197 606		
2000	Beräknat	200 965		
2001	Beräknat	204 984		

¹ Exklusive utgifter hänförliga till reservationsanslaget D2 Upphandling av särskilda samhällsätåganden.

Post- och telestyrelsen som är sektorsmyndighet på teleområdet är funktionsansvarig myndighet för funktionen Telekommunikationer. Post- och telestyrelsen upphandlar åtgärder för att tillgodose samhällets behov av uthålliga telekommunikationer i krig och mot fredstida hot. Målet är att verksamheten inom funktionen Telekommunikationer m.m. skall bedrivas så att totalförsvarets behov av teletjänster under höjd beredskap tillgodoses. Verksamheten skall även bedrivas så att de resurser och den beredskap som skapas skall kunna utnyttjas under svåra påfrestningar på samhället i fred. Funktionen Telekommunikationer m.m. är prioriterad. En offentligavgift tas ut av teleoperatörerna i enlighet med Teleförordningen (1997:399) för att finansiera åtgärder för att skydda telekommunikation mot fredstida hot. En jämförelse

mellan budget och utfall visar ett anslagssparande om 48,8 miljoner kronor. Då operatörerna själva vidtar åtgärder i sina nät, tar Post- och telestyrelsen tillfället i akt att vidta kompletterande beredskapsåtgärder. Detta minskar statens kostnader totalt sett, men i gengäld belastas inte alltid anslaget det år utgiften budgeterats utan ett anslagssparande uppstår.

Från budgetåret 1997 finns en reservation på anslaget D2 Upphandling av särskilda samhällsättaganden, senast uppfört på statsbudgeten budgetåret 1995/96. Av reservationen är 90,1 miljoner kronor hänförlig till funktionen telekommunikationer. Reservationen kommer att förbrukas under år 1998 i samband med planerat uppförande av två fullträffsskyddade teleanläggningar.

Regeringen har i enlighet med teleförordningen (1997:399) fattat beslut (K97/4869/SM samt K97/4513/1) om att det samlade avgiftsuttaget skall uppgå till 100 miljoner kronor för år 1998. Regeringen avser att besluta att 30 miljoner kronor avseende åtgärder mot fredstida hot skall föras bort som en indragning.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

För att uppnå funktionsmålet har följande åtgärder vidtagits under år 1997.

- Post- och telestyrelsen har utarbetat resultatmätt samt analyserat vilka åtgärder som kan skjutas upp till en anpassningsperiod.
- Fyra av fem planerade berganläggningar för skydd av viktiga växlar, noder, stödsystem och driftledningar har färdigställts under året.
- En utbyggnad av sammankopplingspunkter har påbörjats för att vid skador i näten kunna föra över teletrafik mellan operatörerna.

- För att återupprätta eller förstärka tele-samband inom ett katastrofområde i händelse av krig och vid svåra påfrestningar i fred, har samtliga planerade 20 mobila GSM-basstationer anskaffats.

Sammantaget har åtgärderna bidragit till att förbättra funktionens säkerhet vid höjd beredskap och vid svåra påfrestningar på samhället i fred. Regeringen anser dock att den bedömda beredskapsförmågan den 31 december 1997 ännu inte är godtagbar, avseende telekommunikationernas förmåga att motstå ett väpnat angrepp.

Gränssättande för funktionens förmåga är att telekommunikationerna är mycket beroende av samhällets elförsörjning. Det finns för närvarande inte tillräckligt med reservkraft. Möjligheterna att prioritera totalförsvarsviktiga abonnenter är fortfarande mycket små. Funktionen är därmed sårbar. Bland annat finns vital teleutrustning i oskyddade lokaler. Skyddet mot informationskrigsföring är otillräckligt.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Regeringens förslag: Att riksdagen fastställer ett avgiftsuttag för teleberedskapsavgiften, såvitt avser funktionen Telekommunikationer till sammanlagt 100 000 000 kronor under budgetåret 1999.

Tabell 4.16 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor	
Offentligrättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (som inte får disponeras)
Utfall 1997	20 000
Prognos 1998	100 000
Budget 1999	100 000

Investeringsplan

Regeringens förslag: Att riksdagen godkänner förslaget till investeringsplan för Post- och telestyrelsen, såvitt avser funktionen Telekommunikationer m.m. för perioden 1999-2001.

Tabell 4.17 Investeringsplan

Miljoner kronor

	Total kostnad	Anskaffat t.o.m. 1997	Prognos 1998	Budget 1999	Beräknat 2000	Beräknat 2001
– Fullträffskyddade teleanläggningar	728,1	509,2	87,9	70,0	15,0	46,0
– Nätåtgärder	681,4	204,4	150,0	76,0	136,0	115,0
– Reservkraft	56,0	9,0	17,0	20,0	0	10,0
Summa investeringar	1 465,5	722,6	254,9	166,0	151,0	171,0
– Anslag	1 465,5	722,6	254,9	166,0	151,0	171,0
Summa finansiering	1 465,5	722,6	254,9	166,0	151,0	171,0

Bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser

Regeringens förslag: Att riksdagen bemyndigar regeringen att i fråga om ramanslaget B7 Funktionen Telekommunikationer m.m. godkänna avtal och beställningar, såvitt avser tjänster, utrustning och anläggningar för beredskapsåtgärder så att behovet av anslagsmedel efter budgetåret 1999 för dessa och tidigare avtal och beställningar tillsammans uppgår tillhöst 130 000 000 kronor.

Tabell 4.18 Bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser

Tusental kronor

	1997 utfall	1998 prognos	1999 beräknat	2000 beräknat	2001 – beräknat
Utestående förpliktelser vid årets början	85 408	14 091	226 703	-	-
Nya förpliktelser	39 345	314 688	50 000	-	-
Infriade förpliktelser ¹	-110 662	-102 076	-146 703	-120 700	-9 300
Utestående förpliktelser vid årets slut	14 091	226 703	130 000	-	-
Erhållen/föreslagen bemyndiganderam	200 000	375 000	130 000	-	-

¹ Utgiftsutfall till följd av ingångna förpliktelser.

Slutsatser

Regeringen bedömer att de åtgärder som vidtagits i syfte att förbättra funktionens förmåga har genomförts på ett godtagbart sätt.

Följande åtgärder skall genomföras under budgetåret 1999 för att uppnå funktionsmålet

- upphandling av reservkraft,
- fortsatt byggnation av berganläggningar,
- nätåtgärder,
- skydd av operatörernas driftledningar,
- åtgärder för att minska risken för obehörigt intrång i övervakningsnät och stödsystem.

B8 Funktionen Postbefordran**Tabell 4.19 Anslagsutvecklingen***Tusental kronor*

1997	Utfall	21 911	Anslags- sparande	407
1998	Anslag	21 700	Utgifts- prognos	17 000
1999	Förslag	18 239		
2000	Beräknat	18 549		
2001	Beräknat	18 920		

Post- och telestyrelsen är funktionsansvarig myndighet. Post- och telestyrelsen upphandlar bl.a. tjänster, utrustningar och anläggningar för att trygga samhällets behov av uthållig postbefordran under höjd beredskap. Målet för funktionen Postbefordran är att verksamheten skall bedrivas så att totalförsvarets behov av postal kommunikation samt postgiroverksamhet skall kunna tillgodoses under höjd beredskap. Verksamheten skall bedrivas så att de resurser och den beredskap som skapas också skall kunna utnyttjas vid svåra påfrestningar på samhället i fred.

Det finns en kvarstående reservation från anslaget D2 Upphandling av särskilda samhällsåtaganden senast uppfört på statsbudget budgetåret 1995/96. Av denna är 16,4 miljoner kronor hänförliga till funktionen Postbefordran. Detta belopp kommer att användas till upphandling av reservkraft till Posten AB:s sorteringsterminaler i storstäderna.

Regeringens överväganden**Resultatinformation**

Följande åtgärder har vidtagits under år 1997.

- Post- och telestyrelsen har utvecklat resultatmått för verksamheten.
- Reservkraft har installerats vid samtliga, av åtta planerade, postsorteringsterminaler för att minska sårbarheten vid elavbrott.
- Driftvärnsövningar i planerad omfattning och en central funktionsövning i Post- och telestyrelsens regi har genomförts.
- Etablering av Postgirots datacentral i ny berganläggning har påbörjats.

Sammantaget innebär dessa åtgärder att funktionens säkerhet vid höjd beredskap och vid svåra påfrestningar på samhället i fred har ökat.

Då Posten AB genomför centralisering och automatisering är inte längre en övergång till manuell hantering möjlig i dessa verksamheter. Centralisering och automatisering ökar sårbarheten både för befordran av brev och paket och för postkontorens betalningstjänst.

Bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser

Regeringens förslag: Att riksdagen bemyndigar regeringen att under år 1999, i fråga om ramanslaget B8 Funktionen Postbefordran godkänna avtal och beställningar, såvitt avser tjänster, utrustningar och anläggningar för beredskapsåtgärder så att behovet av anslagsmedel efter budgetåret 1999 för dessa och tidigare avtal och beställningar tillsammans uppgår till högst 2 000 000 kronor.

Tabell 4.20 Bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser

Tusental kronor

	1997 utfall	1998 prognos	1999 beräknat	2000 beräknat	2001 – beräknat
Utestående förpliktelser vid årets början	17 500	16 500	5 000	-	-
Nya förpliktelser	16 500	5 000	2 000	-	-
Infriade förpliktelser ¹	-17 404	-16 500	-5 000	-2 000	0
Utestående förpliktelser vid årets slut	16 595	5 000	2 000	-	-
Erhållen/föreslagen bemyndiganderam	22 000	27 000	2 000	-	-

¹ Utgiftsutfall till följd av ingångna förpliktelser.

Bemyndigandet avser upphandling och tjänster, utrustningar och anläggningar för att skydda postbefordringen.

Slutsatser

Regeringens bedömning är att verksamheten har bedrivits på ett sådant sätt att målen har kunnat uppnås.

Regeringen bedömer att de åtgärder som vidtagits i syfte att förbättra funktionens förmåga har genomförts på ett godtagbart sätt.

Följande åtgärder skall genomföras under budgetåret 1999

- upphandling av reservkraft,
- övningar,
- fortsatt etablering av Postgirots datacentral i ny berganläggning.

B9 Funktionen Transporter

Tabell 4.21 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags- sparande	Utgifts- prognos
1997	194 504	3 253	
1998	194 200 ¹		170 000
1999	Förslag	208 714	
2000	Beräknat	212 272	
2001	Beräknat	216 242	

¹ Varav 3 700 tkr på tilläggsbudget i samband med den ekonomiska vårpropositionen 1998.

Överstyrelsen för civil beredskap är funktionsansvarig myndighet. Funktionen omfattar

delfunktionerna Väghållning (Vägverket), Järnvägstransporter och Banhållning (Banverket), Sjötransporter (Sjöfartsverket), Flygtransporter (Luftfartsverket), Landsvägstransporter och Transportsamordning (Överstyrelsen för civil beredskap). Dessutom ingår Statens räddningsverk med ansvar för transporter av farligt gods på landsväg.

Verksamheten inom funktionen Transporter skall bedrivas så att totalförsvarets behov under höjd beredskap kan tillgodoses. Verksamheten skall även bedrivas så att de resurser och den beredskap som skapas skall kunna utnyttjas vid svåra påfrestningar på samhället i fred samt för internationella fredsfrämjande och humanitära insatser.

Anslagssparandet för budgetåret 1997 beror huvudsakligen på att vissa investeringar blivit förskjutna i tiden. Detta gäller främst delfunktionerna Ban- och Väghållning. Investeringarna förväntas äga rum under år 1998 varvid avräkning mot anslagssparandet kommer att ske. Anslagssparandet är därmed i stort in-tecknat.

Riksdagen har i enlighet med förslag i den ekonomiska vårpropositionen år 1998 på tilläggsbudget för innevarande år beslutat omföra 3,7 miljoner kronor från anslaget B3 Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Resultatinformation för delfunktionerna

Inom delfunktionen Väghållning har investeringar i beredskapsmateriel i huvudsak bestått av anskaffning av utrustning till reservbroar samt NBC-skydd. Utbildning har skett avseende NBC-skydd och byggande av reservbroar.

För delfunktionerna Järnvägstransporter och Banhållning har ledningsförmågan förbättrats genom att Banverkets telenät gjorts mer robust och finmaskigt. Reservkraft har också anskaffats till telenätet och transmission har utökats på flera ställen.

Inom delfunktionen Flygtransporter har utbyggnad och ombyggnad av Centrala flygtransportledningen slutförts. Två ledningscentraler på civila flygplatser har vidare blivit

operativa. En verkstadsflygplats har färdigställts och tre flygplatser har utvidgats för tung civil luftfart.

Vad gäller delfunktionen Sjötransporter har handlingsberedskapen vidmakthållits genom att utbildningsinsatser genomförts bl.a. för krigslogsning. Hamnar och rederier har planlagts. Anskaffning av NBC-skydd har avslutats och underhåll har skett av bojmateriel avsett för beredskapsleder.

Inom delfunktionen Landsvägstransporter har NBC-skyddsanskaffningen avslutats och vägtrafikombuden har getts utbildning.

Inom delfunktionen Transportsamordning har en anpassningsplan tagits fram. En inventering har vidare skett inom funktionen avseende de resurser som kan användas vid svåra påfrestningar på samhället i fred.

Bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser

Regeringens förslag: Att riksdagen bemyndigar regeringen att under år 1999, i fråga om ramanslaget B9 Funktionen Transporter godkänna avtal och beställningar, såvitt avser tjänster, utrustning och anläggningar för beredskapsåtgärder så att behovet av anslagsmedel efter budgetåret 1999 för dessa och tidigare avtal och beställningar tillsammans uppgår till högst 115 000 000 kronor.

Tabell 4.22 Bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser

Tusental kronor

	1997 utfall	1998 prognos	1999 beräknat	2000 beräknat	2001 – beräknat
Utestående förpliktelser vid årets början	0	10 000	10 000		
Nya förpliktelser	10 000	10 000	115 000		
Infriade förpliktelser ¹	0	-10 000	-10 000	-25 000	-90 000
Utestående förpliktelser vid årets slut	10 000	10 000	115 000		
Erhållen/föreslagen bemyndiganderam	10 000	20 000	115 000	-	-

¹ Utgiftsutfall till följd av ingångna förpliktelser.

Slutsatser

Funktionens förmåga i nuvarande omvärldsläge bedöms sammantaget som godtagbar. Funktionens förmåga efter en anpassningsperiod bedöms även den som sammantaget godtagbar.

Den planerade verksamheten inom funktionen år 1999 kännetecknas av ett fortsatt arbete med att öka handlingsberedskap, ledningsförmåga och en robust infrastruktur.

För delfunktionen Vaghållning innebär det bl.a. fortsatt anskaffning av ytterligare två reservbroar, drivutrustningar till Ponton 100 färja samt kringutrustning till reservbroar.

Delfunktionen Järnvägstransporter kommer att få förbättrad kapacitet för reparationer vid elbortfall genom anskaffning av reservverk till SJ:s verkstäder. Genom ytterligare satsningar på Banverkets telenät minskar delfunktionen Banhållnings sårbarhet. Viktigare anläggningar förses vid om-, ny-, och tillbyggnad med fortifikatoriskt skydd för att utöka järnvägens uthållighet.

Inom delfunktionen Flygtransporter fortsätter uppbyggnaden av underhålls- och reparationskapacitet. Även satsningen på ledningssystemet fortsätter under år 1999. Fem ledningscentraler skall åtgärdas. Instrumentlandningssystem skall installeras på en flygplats och bygghandlingar skall tas fram för att möjliggöra installation vid fler flygplatser under en anpassningsperiod. För att förmågan skall vara god inom delfunktionen Flygtransporter krävs ytterligare investeringar efter innevarande försvarsbeslutsperiod.

Inom delfunktionen Sjötransporter fortlöper arbetet med underhåll av bojmateriel, planläggning och utbildning.

Även inom delfunktionerna Landsvägstransporter och Transportsamordning kommer verksamheten år 1999 att kännetecknas av att planeringen upprätthålls samt att utbildnings- och informationsinsatser genomförs.

Mot bakgrund av riksdagens beslut om att ansvaret för delfunktionen Järnvägstransporter skall övergå till Banverket fr.o.m. år 1999 (prop. 1997/98:56, bet. 1997/98TU:10, rskr 1997/98:226) föreslås att delfunktionen tillförs ytterligare 6 miljoner kronor. Detta belopp motsvarar Statens järnvägars andel av samordningskostnaderna för delfunktionen.

B10 Funktionen Energiförsörjning

Tabell 4.23 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor				
1997	Utfall	31 804	Anslags-sparande	95 808
1998	Anslag	230 687	Utgifts-prognos	240 000
1999	Förslag	228 232		
2000	Beräknat	232 182		
2001	Beräknat	236 595		

Funktionen Energiförsörjning är indelad i två delfunktioner. Statens energimyndighet är funktionsansvarig myndighet och ansvarar även för delfunktionen Bränsle- och drivmedels-försörjning. Svenska kraftnät ansvarar för delfunktionen Elförsörjning. Vidare har Statens kärnkraftinspektion uppgifter inom funktionen.

Anslaget används för beredskapsinsatser inom energiområdet som syftar till att inför höjd beredskap dels vidmakthålla och utveckla handlingsberedskapen för att möta störningar i energiförsörjningen dels minska känsligheten för störningar inom elförsörjningsområdet. Anslaget används främst för ersättningar som beslutas enligt elberedskapslagen (1997:288) och för Svenska kraftnäts myndighetsutövning enligt nämnda lag. Huvudprincipen är att elföretagen är skyldiga att mot ersättning vidta beredskapsåtgärder som beslutas med stöd av elberedskapslagen. Finansiering sker genom elberedskapsavgiften, som är en offentligt reglerad avgift. Vidare bekostar anslaget beredskapsinsatser för dammsäkerhet.

Det låga anslagsutnyttjandet sammanhänger främst med de stora organisatoriska förändringarna inom området. För Svenska kraftnät har år 1997 inneburit ett uppbyggnadsår när det gäller elberedskapen. Verksamheten har också påverkats av överföringen av Närings- och teknikutvecklingsverkets uppgifter inom energiberedskapen till den nyinrättade Statens energimyndighet.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Verksamhetsmålen har i huvudsak uppnåtts. Informations- och sparkampanjer inom såväl olje- som elområdet har uppdaterats och kan genomföras i enlighet med gällande mål. Det

finns dock brister när det gäller möjligheten att genomföra effektiva förbrukningsregleringar i såväl freds- som krigstid. Insatser har i enlighet med verksamhetsmålen gjorts för att säkerställa en fungerande distribution av bränslen och drivmedel vid höjd beredskap.

För elförsörjningen redovisas att vitala funktioner inom totalförsvaret inte kan garanteras en säker elförsörjning. Förmågan att prioritera elanvändningen har dock förbättrats genom dels de tekniska och organisatoriska beredskapsinsatser som genomförts, dels det utredningsarbete som initierats rörande prioriteringar inom energiområdet. Fortfarande finns dock betydande förbättringsbehov inom området.

Förmåga finns att i enlighet med verksamhetsmålen genomföra omvärldsanalyser inom energiområdet från ett beredskapsperspektiv. Vissa insatser har gjorts för att förbättra förmågan att rapportera, analysera, samordna och leda funktionen Energiförsörjning. Enligt regeringens bedömning finns dock brister inom detta område beroende på bl.a. organisatoriska förändringar och brister i de stödsystem som erfordras. När det gäller delfunktionen Elförsörjning finns tillfredsställande förmåga att leda och samordna verksamheten. Detta kan ske från skyddade ledningsplatser.

Förmågan att upprätthålla drift och styrning av elsystemet utan ordinarie elförsörjning samt förmågan till s.k. ö-drift har förbättrats i enlighet med verksamhetsmålen. Förmågan att genomföra reparationer bedöms vara godtagbar.

Förmåga finns att använda den beredskap och de resurser som skapas för höjd beredskap vid svåra påfrestningar på samhället i fred. Inom detta område pågår ett utrednings- och utvecklingsarbete.

Sammantaget innebär de åtgärder som genomförts att funktionens förmåga har förbättrats under år 1997.

Utförsäljningen av statens oljelager för det civila försvarets behov fortsätter planenligt. Under år 1999 avslutas den överföring av ansvaret för denna lagring till näringslivet som inleddes år 1995. Avvecklingen av de tömda lagringsanläggningarna pågår. I budgetpropositionen för år 1998 redogjordes för en senarelagd avveckling av några anläggningar som är av särskild betydelse från beredskapssynpunkt. Denna fråga lämnades tills vidare öppen när riksdagen år 1994 beslutade om avvecklingen av de ca 40 anläggningarna (prop. 1993/94:141 s.

13). Beredningen har visat att tre bergrumsanläggningar, i olika delar av landet, bör behållas i funktionsdugligt skick ännu någon tid.

Alltsedan kärnkraftsprogrammet inleddes i början av 1970-talet har berörda kraftproducenter hållit särskilda beredskapslager av kärnbränsle. År 1982 ingicks ett avtal mellan staten och producenterna enligt vilket de senare förband sig att hålla visst lager av anrikat uran och zirkonium. Lagret motiverades av osäkerheten om försörjningsläget på sikt för svenskt vidkommande och var dimensionerat för att ge betydande uthållighet i avspärrningssituationer. Riksdagen har vid olika tillfällen informerats om arrangemanget, senast i samband med 1991 års totalförvarsproposition (prop. 1990/91:102, bilaga 6, s. 41). Med hänvisning till att man numera uppfattar lagringen som onödig har bolagen under år 1997 begärt att bli lösta från åtagandet. Regeringen gör bedömningen att förhållandena har ändrats i sådan utsträckning att motiven för särskild beredskapslagring bortfallit. Världsmarknaden för kärnbränsle har genomgått stora förändringar och risken för omfattande leveransstörningar bedöms under överskådlig tid som mycket låg. Genom medlemskapet i EU har dessutom försörjningstryggheten ökat för svensk del. De kommersiella lagren, bränsle under tillverkning och det bränsle som finns i reaktorerna räcker för något års drift. Detta innebär i nuläget en tillräcklig beredskap.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Regeringens förslag: Att riksdagen fastställer ett avgiftsuttag för elberedskapsavgiften såvitt avser funktionen Energiförsörjning till ett belopp om sammanlagt 200 000 000 kronor under budgetåret 1999.

Tabell 4.24 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor	
Offentligrättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (som inte får disponeras)
Utfall 1997	100 000
Prognos 1998	200 000
Budget 1999	200 000

Slutsatser

Regeringens bedömer att de åtgärder som vidtagits i syfte att förbättra funktionens förmåga har genomförts på ett godtagbart sätt. Till följd av elsystemets karaktär och samhällets elberoende finns det dock betydande brister i förmågan att upprätthålla och återupprätta en fungerande elförsörjning till totalförsvaret och prioriterade energianvändare i samband med störningar vid höjd beredskap. Vidare finns det brister vad gäller förmågan att upprätthålla och återupprätta värmeförsörjningen i samband med sådana störningar.

Regeringen bedömer att verksamheten med funktionssamordning och delfunktionen Bränsle- och drivmedelsförsörjning har uppvisat vissa brister, främst till följd av bristande personalresurser. De åtgärder som har vidtagits i syfte att förbättra delfunktionen Elförsörjnings förmåga har genomförts på ett godtagbart sätt.

Det är angeläget att upprätthålla en god beredskap inom energiförsörjningen. Tyngdpunkten i beredskapsarbetet bör läggas på åtgärder som syftar till att säkra en hög tillgänglighet i energiförsörjningen, särskilt elförsörjningen, i störningssituationer och vid höjd beredskap.

Följande bör genomföras under budgetåret 1999:

- åtgärder för att säkra uthålligheten i elsystemet,
- försök med åtgärder för att öka driftsäkerheten i värmeförsörjningssystemen,
- ytterligare utveckla förmåga till omvärldsbvakning.

Ytterligare åtgärder behövs för att komma till rätta med bedömda brister i förmågan att genomföra förbrukningsregleringar. I budgetpropositionen för år 1998 framgick att vissa grundläggande frågor, speciella för utformningen av sådana regleringar inom energiområdet, kommer att ses över. Denna översyn, som i första hand gäller s.k. fredstida kriser och med tyngdpunkten lagd vid drivmedelsransonerings, är fortfarande i

inledningsfasen, bl.a. beroende på överväganden som rör utvecklingen av marknadsförhållandena inom EU och den nyligen påbörjade revisionen av EU:s oljelagringsdirektiv (68/414/EEG).

För tre oljelagringsanläggningar bör avvecklingen senareläggas. Anläggningarna bör bibehållas t.o.m. år 2004, med en kontrollstation år 2003. Merkostnaden för att behålla anläggningarna funktionsdugliga beräknas under de närmaste åren bli låg. Belopp för detta har räknats in i anslaget.

Regeringen avser att under år 1999 frigöra kraftproducenterna från 1982 års åtagande om beredskapslagring av kärnbränsle och i stället skapa en ordning för effektiv lägesbevakning som bygger på samarbete mellan berörda myndigheter och företag. En sådan bevakning, som även beaktar verksamheten inom Euratoms bränsleförsörjningsbyrå, bedöms ge tillräcklig förvarningstid om sådana förändringar i försörjningsläget som skulle motivera särskilda beredskapsåtgärder. De ändrade arrangemangen kommer inte att påverka statsbudgeten. Däremot kommer kraftföretagen att undgå den kostnad som det innebär att utöver normala lager även hålla särskilda beredskapslager.

Svenska kraftnät har i en skrivelse den 30 mars 1998 redovisat ett uppdrag rörande förmågan att hantera svåra påfrestningar inom elförsörjningen. Regeringen avser att senare för riksdagen redovisa bl.a. detta uppdrag i en särskild skrivelse om svåra påfrestningar på samhället i fred.

Av Svenska kraftnäts skrivelse framgår att verket bl.a. bedömer att det är angeläget att elberedskapens regionala organisation också kan utnyttjas i samband med svåra påfrestningar på elförsörjningen i fredstid. Verket föreslår därför att verksamhet med planering, utbildning och övning av krisledning vid svåra störningar i elförsörjningen i fred skall kunna finansieras från anslaget. Regeringen delar Svenska kraftnäts bedömning och tillstyrker verkets förslag. Den aktuella verksamheten är att betrakta som beredskapsinsatser som syftar till handlingsberedskap för att möta störningar på energiområdet.

5 Kustbevakningen och nämnder m.m.

5.1 Omfattning

Verksamhetsområdet omfattar Kustbevakningen, vissa mindre nämnder, Överklagandenämnden för totalförsvaret, Totalförsvarets chefsnämnd, bidrag till Svenska Röda korset och bidrag till Centralförbundet Folk och Försvar, förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor, ersättning för verksamhet vid räddningstjänst.

Från och med budgetåret 1999 föreslås omfatta verksamhetsområdet även anslaget C5 Statens räddningsverk: Samhällets skydd mot olyckor, se avsnitt 4.5 Anslag, B3 Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst.

Tabell 5.1 Utgiftsutvecklingen

Miljoner kronor (löpande priser)

Utfall 1997	Anslag 1998	Utgifts- prognos 1998	Förslag anslag 1999	Beräknat anslag 2000	Beräknat anslag 2001
419	484	418	823	827	847

De verksamheter som bedrivs inom verksamhetsområdet har olika karaktär, vilket innebär att en sammantagen bedömning av verksamhetsområdet inte kan göras. En närmare beskrivning av utgiftsutveckling, resultatbedömning m.m. ges därför under respektive anslag.

5.2 Anslag

C1 Kustbevakningen

Tabell 5.2 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1997	Utfall	378 781	Anslags- sparande	64 951
1998	Anslag	426 827	Utgifts- prognos	408 000
1999	Förslag	438 070		
2000	Beräknat	435 208		
2001	Beräknat	447 759		

Kustbevakningen har till uppgift att i enlighet med sin instruktion och andra särskilda föreskrifter utföra sjöövervakning och annan kontroll- och tillsynsverksamhet samt miljöräddning till sjöss.

Kustbevakningens anslagssparande från år 1997 på 64,9 miljoner kronor hänför sig till medel som är avsatta för betalning av framtida räntor och amorteringar för anskaffning av fartyg.

För de framtida betalningarna av räntor och amorteringar har 52 miljoner kronor av anslaget C1 Kustbevakningen under år 1998 ställts till regeringens disposition.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

I enlighet med uppställda mål har Kustbevakningen under år 1997 prioriterat fiskekontroll och yttre gränskontroll. Antalet landningskontroller har därför ökat med ca 45 procent och antalet kontroller av varor och personer har ökat

väsentligt. Omprioritering inom myndighetens verksamhet har dock medfört att det totala antalet kontroller minskat något i förhållande till föregående år. Minskningen har skett såvitt gäller farligt gods, fiske på inre vatten, naturvård, jakt och övervakning av militära områden. Verksamheten har bedrivits dygnet runt genom närvaro av 16 fartyg och 2 flygplan.

Under år 1997 har Kustbevakningen registrerat 395 oljeutsläpp, att jämföra med år 1996 då 411 oljeutsläpp registrerades. Eftersom antalet flygtimmar ökat något i förhållande till år 1996, utan att detta medfört att fler oljeutsläpp registrerats, kan resultatet tyda på en viss minskning av antalet oljeutsläpp.

Verksamheten inom miljöräddningstjänsten visar på en god måluppfyllelse vad gäller tidskraven och bekämpningsgraden. Det totala antalet operationer har under år 1997 uppgått till 32. Av dessa är drygt hälften bekämpningsoperationer och resterande förebyggande operationer.

Av intresse i detta sammanhang är den översyn som Statens räddningsverk gjort på regeringens uppdrag av informationssystem för

att tillgodose den civila havsövervakningens behov av underrättelser om sjöläget. Räddningsverket redovisade uppdraget den 1 mars 1998 i rapporten Samordnad sjöinformation. Rapporten har remissbehandlats och ärendet bereds för närvarande i Regeringskansliet. Regeringen avser att under senhösten återkomma till riksdagen med en närmare redogörelse i denna fråga i en skrivelse om beredskapen mot svåra påfrestningar på samhället i fred.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 5.3 Uppdragsverksamhet

<i>Tusental kronor</i>	
Uppdragsverksamhet	Intäkter ¹
Utfall 1997	3 100
Prognos 1998	3 200
Budget 1999	2 500

¹ Myndigheten får disponera intäkterna

Investeringsplan

Regeringens förslag: Att riksdagen godkänner förslaget till investeringsplan för Kustbevakningen för perioden 1999-2002.

Tabell 5.4 Investeringsplan

Miljoner kronor

	Total kostnad	Anskaffat t.o.m. 1997	Prognos 1998	Budget 1999	Beräknat 2000	Beräknat 2001	Beräknat 2002
KBV 201-202	151,0	0,5	40,0	53,5	52,5	5,0	
Nytt flygplan	135,0						45,0
Övriga investeringar		93,4	44,1	41,2	31,1	37,1	30,0
Summa investeringar		93,9	84,1	94,7	83,6	42,1	75,0
Lån		92,7	84,1	94,7	83,6	42,1	75,0
Försäljningsinkomster		1,2					
Summa finansiering		93,9	84,1	94,7	83,6	42,1	75,0

Slutsatser

Kustbevakningens verksamhet har under budgetåret 1997 motsvarat de krav som regeringen ställt.

Regeringen bedömer att Kustbevakningens höga närvaro till sjöss samt en betydande flygövervakning skapar förutsättningar för hög beredskap och tidiga insatser både vad gäller miljöräddning och sjöräddning. Vidare bedömer regeringen att detta haft en preventiv verkan vad gäller brottsligheten till sjöss.

Under budgetåret 1993/94 infördes lånefinansiering av investeringar i anläggningstillgångar för Kustbevakningen. Sedan dess har belopp för räntor och amorteringar återförts till anslaget. Detta s.k. återlägg har dock beräknats med en kortare avskrivningstid än den som Kustbevakningen skall tillämpa. Detta medför att Kustbevakningen varje år tilldelas ett belopp för räntor och amorteringar som är större än vad de faktiska utgifterna är för det året. Det stora anslagssparande som härmed uppstår är således avsett att användas för framtida utgifter för räntor och amorteringar. Denna ordning gäller t.o.m. innevarande budgetår. För att nå en överensstämmelse mellan anvisat anslag och förväntade utgifter har regeringen vid beräkningen av anslaget för åren 1999-2001 utgått från att Kustbevakningen i stället årligen tilldelas ett belopp som svarar mot de årliga utgifterna för räntor och amorteringar. Regeringen avser därför att föreskriva att utgående anslagssparande från innevarande budgetår skall föras bort som en indragning. Av det föreslagna anslagsbeloppet för år 1999 har regeringen beräknat 61,2 miljoner kronor för räntor och amorteringar.

C2 Nämnder m.m.

Tabell 5.5 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

År	Slagslag	Utvald	Anslags-sparande	Utgifter
1997	Utfall	5 020	2 379	
1998	Anslag	11 898	10 000	
1999	Förslag	12 020		
2000	Beräknat	12 235		
2001	Beräknat	12 432		

Ramanslaget avser vissa mindre nämnder, Överklagandenämnden för totalförsvaret,

Totalförsvarets chefsnämnd, bidrag till Svenska Röda korset och bidrag till Centralförbundet Folk och Försvar.

Anslagssparandet från år 1997 härrör till största delen från Överklagandenämnden för totalförsvaret. Regeringen avser besluta att 1 miljon kronor av Överklagandenämndens anslagssparande skall föras bort som en indragning. Från och med år 1999 utökas nämndens uppgifter till att även omfatta överklaganden av tjänstetillsättningar inom de allmänna försäkringskassorna.

Vissa mindre nämnder

Utgifterna för vissa mindre nämnder avser verksamhet vid Riksvärderingsnämnden, de lokala värderingsnämnderna, fiskeskyddsnämnder inom Försvarsdepartementets verksamhetsområde, Försvarsmaktens flygförarnämnd, Försvarets underrättelsenämnd och Granskningsnämnden för försvarsuppfinningar.

Regeringen beräknar utgifterna för vissa mindre nämnder till 760 000 kronor för budgetåret 1999.

Överklagandenämnden för totalförsvaret

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Målet för Överklagandenämnden för totalförsvarets verksamhet är att med stöd av föreskrifter och den praxis som nämnden tillämpar avgöra överklagade pliktärenden i sådan tid att den som klagat får besked innan han eller hon skall rycka in till tjänstgöring. Överklaganden i anställningsärenden skall normalt vara avgjorda senast tre månader efter den dag då ärendet kommit in till nämnden.

Antalet ärenden hos Överklagandenämnden för totalförsvaret har minskat de senaste åren. Det förklaras av att repetitionsövningarna har minskat i förhållande till tidigare. Av sammanlagt 2 387 registrerade ärenden under år 1997 var 2 314 pliktärenden. Dessa var till största del uppskovsärenden.

Slutsatser

Regeringen bedömer att målen för Överklagandenämnden för totalförsvaret har uppfyllts.

Regeringen beräknar utgifterna för Överklagandenämnden för totalförsvaret till 5 649 000 kronor för budgetåret 1999.

Totalförsvarets chefsnämnd**Regeringens överväganden****Resultatinformation**

Målet för Totalförsvarets chefsnämnd är att verka för samordning av viktiga centrala myndigheters verksamhet inom totalförsvaret i fred.

Under år 1997 har chefsnämnden, utöver den gängse verksamheten, genom enskilda ledamöter och kanslichefen medverkat i ledningsövningar.

Slutsatser

Regeringen bedömer att verksamheten har bedrivits på ett sådant sätt att målet har uppnåtts under året.

Regeringen beräknar utgifterna för Totalförsvarets chefsnämnd till 921 000 kronor år 1999.

Bidrag till Svenska Röda korset

Svenska Röda korset får bidrag av staten för att organisera en nationell upplysningsbyrå som främst i krig skall bedriva verksamhet enligt folkrättsliga konventioner som syftar till att underlätta kontakten med och återfinnandet av krigsfångar och civilinternerade.

Regeringens överväganden**Resultatinformation**

Svenska Röda korset har under år 1997 bedrivit verksamhet som motsvarar målet för statsbidraget.

Slutsatser

Regeringen beräknar bidrag till Svenska Röda korset till 525 000 kronor år 1999.

Bidrag till Centralförbundet Folk och Försvar**Regeringens överväganden****Resultatinformation**

Av Centralförbundets Folk och Försvar årsberättelse framgår att en omfattande verksamhet bedrivits med informationskonferenser, kurser, studieresor och studiebesök om säkerhetspolitik och totalförvarsrelaterade frågor.

Verksamheten syftar till att utveckla intressegemenskapen mellan medborgarna och totalförsvaret.

Slutsatser

Regeringen bedömer att verksamheten motsvarar målet för statsbidraget.

Regeringen beräknar bidrag till Centralförbundet Folk och Försvar till 4 165 000 kronor för år 1999.

C3 Statens räddningsverk: Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor**Tabell 5.6 Anslagsutvecklingen***Tusental kronor*

1997	Utfall	15 038	Anslags-sparande	9 962
1998	Anslag	25 000	Utgifts-prognos	0
1999	Förslag	25 000		
2000	Beräknat	25 000		
2001	Beräknat	25 000		

Under anslaget, som disponeras av Statens räddningsverk, utbetalas ersättning till kommuner för åtgärder som vidtas för att förebygga jordskred och andra naturolyckor.

Medel utbetalas enligt de grunder som anges i 1986 års kompletteringsproposition (prop.

1985/86:150, bet. 1985/86:FöU11, rskr. 1985/86:345, prop. 1985/86:150, bet. 1985/86:FiU29, rskr. 1985/86:361) om förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor.

Under budgetåret 1997 har Ale, Lilla Edets, Sala och Valdemarsviks kommuner erhållit ersättning.

C4 Ersättning för verksamhet vid räddningstjänst m.m.

Tabell 5.7 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags- sparande	
1997		17 789		7 211
1998	Anslag	20 000	Utgifts- prognos	0
1999	Förslag	20 000		
2000	Beräknat	20 000		
2001	Beräknat	20 000		

Under anslaget, som disponeras av Statens räddningsverk, utbetalas vissa ersättningar till följd av uppkomna kostnader vid genomförda räddningsinsatser, bekämpningsoperationer till sjöss samt för utredning av allvarliga olyckor. Det statliga finansieringsansvaret är styrt av räddningstjänstlagen (1986:1102).

Oförutsedda händelser kan medföra att utgifterna inte ryms inom den maximala kreditmöjligheten. I de fall ett riksdagsbeslut om anslag på tilläggsbudget inte hinner inväntas bör detta ramanslag utgöra ett av de anslag som får överskridas i enlighet med regeringens förslag om utgiftsbemyndiganden i den reviderade finansplanen.

Under budgetåret 1997 har ersättning lämnats till nio kommuner. Fyra kommuner har fått ersättning i samband med skogsbränder och tre kommuner i samband med olyckor vid transport av farligt gods. De största enskilda utbetalningarna har gått till Sollefteå kommun, 2,7 miljoner kronor, med anledning av skogsbrand och Trosa kommun, 2,7 miljoner kronor, med anledning av jordskred.

C5 Statens räddningsverk: Samhällets skydd mot olyckor

Tabell 5.8 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

År	Förslag ^{1,2}	
1999		328 213
2000	Beräknat	334 863
2001	Beräknat	341 554

¹ Nytt anslag fr.o.m. budgetåret 1999.

² Till och med år 1998 har utgifter för freds räddningstjänsten beräknats under anslaget B3 Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst. För åren 1999-2001 beräknas utgifterna under förevarande anslag.

Under anslaget, som disponeras av Statens räddningsverk, ingår verksamheterna samhällets räddningstjänst, säkerheten vid verksamheter med särskilda risker, den enskilda människans förmåga samt den internationella verksamheten.

Till och med innevarande budgetår har dessa verksamheter beräknats under anslaget B3 Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst. För att erhålla en mer enhetlig redovisning föreslår regeringen under det angivna anslaget en uppdelning av de verksamheter som i dag redovisas där.

Regeringen föreslår således att verksamheten Samhällets skydd mot olyckor fr.o.m. budgetåret 1999 i stället beräknas under förevarande anslag.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Utöver den redovisning av verksamheten som återfinns under anslaget B3 Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst (avsnitt 4.5) har Statens räddningsverk genomfört utbildning av brandbefäl för att kunna utföra brandorsaksutredningar som redovisar såväl brandorsak som brandförlopp. Till och med år 1997 har ca 300 utredningar gjorts. Underlaget har delgetts ansvariga myndigheter och branschorganisationer, vilket har resulterat i att myndigheter och tillverkare har vidtagit åtgärder i syfte att minska och förhindra bränder.

Under budgetåret 1997 har Räddningsverket på regeringens uppdrag och i samverkan med myndigheter och organisationer tagit fram ett handlingsprogram som syftar till att förbättra den enskilda människans förmåga att agera på rätt sätt vid olyckor, katastrofer och störningar i viktiga infrastruktursystem. Programmet omfattar bl.a. säkerhetsmedvetande, första

hjälp, vattensäkerhet, brandskydd samt ett program för utbildning i skolan.

Regeringen har vidare gett Statens räddningsverk i uppdrag att efter samråd med berörda myndigheter och organisationer redovisa eventuella brister i alarmeringen av kommunal och statlig räddningstjänst över larmnumret 112. Räddningsverket har även i uppdrag att verka för att underlätta rekryteringen av kvinnor till kommunal räddningstjänst.

För den internationella verksamheten kan med nuvarande beredskapsnivå en insats genomföras samtidigt med en räddningsstyrka och tre stödstyrkor. Statens räddningsverk har också inom miljömålsarbetet erhållit ett särskilt sektorsansvar för ekologisk hållbarhet.

Statens räddningsverk har lämnat en redovisning av tillsynen över länsstyrelsernas verksamhet inom räddningstjänstområdet. Av rapporten framkommer bl.a. att så gott som samtliga länsstyrelser bedöms uppfylla de uppgifter som länsstyrelserna har enligt räddningstjänstlagen (1986:1102). Räddningsverket avser att utveckla sitt stöd till länsstyrelserna genom att bl.a. medverka i tillsynen av den kommunala räddningstjänsten.

Beträffande frivilligverksamheten hänvisas till avsnitt 4.5 B3 Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst.

Slutsatser

Regeringen anser att det är viktigt att även i fortsättningen prioritera insatser för att förebygga olyckor och begränsa skador bl.a. genom det fleråriga utvecklings- och handlingsprogrammet för att minska antalet bränder. Säkerheten vid verksamheter med särskilda risker skall förbättras bl.a. genom en uppbyggnad av regionala resursbaser mot kemikalieolyckor och erfarenhets- och kunskapsinsamling från olyckor med farliga ämnen samt sanerings- och återställningsarbeten.

Under anslaget beräknas även utgifter för handlingsprogrammet för att förbättra människans förmåga att agera på rätt sätt vid såväl vardagens olyckor som vid större olyckor, katastrofer och störningar i viktiga infrastruktursystem.

Statens räddningsverk skall fortsätta att upprätthålla beredskap för att genomföra internationella katastrof- och räddningsinsatser samt kunna medverka i återuppbyggnadsinsatser i katastrofdrabbade länder.

6 Stödverksamhet

6.1 Omfattning

Verksamheten har till huvudsaklig uppgift att stödja övriga verksamhetsområden inom utgiftsområdet. Den finansieras huvudsakligen genom avgifter men även till del genom anslag över statsbudgeten.

I verksamhetsområdet ingår myndigheterna Fortifikationsverket, Försvarets materielverk, Totalförsvarets pliktverk, Försvvarshögskolan, Försvarets radioanstalt, Försvarets forskningsanstalt och Flygtekniska försöksanstalten samt anslaget D6 Stöd till frivilliga försvarsorganisationer inom totalförsvaret.

6.2 Utgiftsutvecklingen

Tabell 6.1 Utgiftsutvecklingen

Miljoner kronor (löpande priser)

Utfall 1997	Anslag 1998	Utgifts- prognos 1998	Förslag anslag 1999	Beräknat anslag 2000	Beräknat anslag 2001
932	968	977	966	978	988

6.3 Resultatbedömning

Regeringen bedömer att de i verksamhetsområdet ingående myndigheterna i huvudsak har nått de myndighetsvisa mål som riksdagen godkände i 1996 års totalförsvarsbeslut. Ytterligare resultatbedömning redovisas under respektive myndighetsavsnitt.

6.4 Revisionens iakttagelser

Riksrevisionsverket har lämnat en revisionsberättelse med invändning för Fortifikationsverket. Regeringens bedömning och åtgärder med anledning härav redovisas under avsnittet Fortifikationsverket.

6.5 Icke anslagsfinansierade myndigheter

Fortifikationsverket

Fortifikationsverket är en central förvaltningsmyndighet med huvuduppgift att förvalta statens fastigheter avsedda för försvarsändamål, s.k. försvarsfastigheter. Fortifikationsverkets verksamhet finansieras med avgiftsinkomster. Verksamheten leds av en styrelse med fullt ansvar.

Det övergripande målet för Fortifikationsverket är att fastigheterna skall förvaltas så att:

- god hushållning och hög ekonomisk effektivitet uppnås,
- ändamålsenliga mark-, anläggnings- och lokalresurser kan tillhandahållas för brukarna på konkurrenskraftiga villkor,
- fastigheternas värden bevaras på en för ägaren och brukaren långsiktig lämplig nivå.

Fortifikationsverket skall inom ramen för de övergripande målen anpassa sin verksamhet till förändrade förutsättningar under försvarsbeslutsperioden. Hänsyn till miljö och kulturmiljövärden skall i tillämpliga delar

motsvara vad som gäller för andra stora fastighetsförvaltare.

Regeringens förslag: Att riksdagen bemyndigar regeringen att för budgetåret 1999 låta Fortifikationsverket ta upp lån i Riksgäldskontoret för investeringar i mark, anläggningar och lokaler intill ett sammanlagt belopp av 3 460 000 000 kronor.

Regeringens överväganden

Resultatbedömning

Fortifikationsverkets omsättning för budgetåret 1997 uppgick till ca 2,9 miljarder kronor. Statskapitalet uppgick till ca 10,3 miljarder kronor. En avkastningsränta om 8 procent på detta kapital har inbetalats till statsverket.

Verksamhetsgrenen Anskaffning har präglats av den omfattande omplaneringen inom Försvarmakten, vilket resulterat i att ett antal investeringsobjekt senarelagts eller utgått. Detta har medfört ett underskott för verksamhetsgrenen på cirka 8 miljoner kronor för budgetåret 1997. Projekt för 964 miljoner kronor har avslutats under året. Anskaffningarna har i huvudsak genomförts enligt upprättade planer samt enligt överenskomna kostnader och produktionstider.

Resurser för löpande underhåll och drift av försvarfastigheter överfördes den 1 juli 1997 från Försvarmakten m.fl. till Fortifikationsverket. Överföringen samt regeringens krav på rationaliseringar har på ett genomgripande sätt påverkat inriktning och genomförande av verksamhetsgrenen Underhåll och drift, bl.a. genom förberedelser och åtgärder inför övertagandet av 1 600 anställda samt diverse materiel och lagervärden. Fortifikationsverket har genomfört det underhåll som bedömts erforderligt för att försvarfastigheternas funktionella och ekonomiska värde skall kunna bibehållas. Resultatet av verksamhetsgrenen Underhåll och drift uppgick för budgetåret 1997 till ca 981 miljoner kronor.

Från och med den 1 januari 1998 har det skett en övergång till s.k. totalhyra för Försvarmakten. Detta innebär att totalhyran nu inkluderar samtliga fastighetskostnader och redovisas per objekt. Det nya debiteringssättet har i enskilda

fall medfört förändrade hyreskostnader för Försvarmakten.

Statsmakternas besparingskrav inom Fortifikationsverkets verksamhetsområde om 150 miljoner kronor per år (varav 15 miljoner kronor inom Försvarmaktens verksamhetsområde) under perioden 1998-2001, kommer att kunna genomföras.

Inom verksamhetsgrenen Avyttring har avyttringar som följde av 1992 års totalförsvarsbeslut slutförts under budgetåret 1997. Avyttringar till följd av 1996 års totalförsvarsbeslut pågår. Cirka 2 000 objekt var uppsagda den 31 december 1997. Försäljning av de större samlade fastighetsbestånden har redan skett. Försäljningsverksamheten har omfattat ca 500 000 m² byggnader samt 4 600 hektar mark. Omkring 400 objekt har rivits, merparten enklare befästningar. Verksamheten har karakteriserats av god affärsmässighet. Marknadsmässiga ersättningar har erhållits. Resultatet av avyttringsverksamheten uppgick för budgetåret 1997 till ca 203 miljoner kronor.

Regeringen avser att genom en ändring i instruktionen för Regeringskansliet den 1 januari 1999 överföra Fortifikationsverket till Finansdepartementets verksamhetsområde. Därmed kommer verksamheten att fr.o.m. budgetåret 1999 att redovisas till riksdagen under utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 6.2 Uppdragsverksamhet

<i>Tusental kronor</i>			
Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (Intäkt - kostnad)
Utfall 1997	3 889 571	-2 712 868	1 176 703
- anskaffning	1 035 264	-1 043 393	-8 129
- underhåll och drift	2 571 296	-1 589 868	981 428
- avyttring	283 011	-79 607	203 404
Prognos 1998	3 299 000	-2 477 000	822 000
- anskaffning	287 000	-287 000	0
- underhåll och drift	2 907 000	-2 110 000	797 000
- avyttring	105 000	-80 000	25 000
Budget 1999	3 114 000	-2 313 000	803 000
- anskaffning	280 000	-280 000	0
- underhåll och drift	2 871 000	-2 069 000	802 000
- avyttring	-37 000	-36 000	1 000

Skillnaden i resultaten mellan åren 1997 och 1998 beror på att resurser för drift och underhåll har tillförts Fortifikationsverket.

Fortifikationsverket får disponera avgiftsintäkterna från den avgiftsbelagda verksamheten.

Investeringsplan

Regeringens förslag: Att riksdagen godkänner följande investeringsplan för Fortifikationverket för perioden 1999-2001.

Tabell 5.3 Investeringsplan

Miljoner kronor

	Totalt	Prognos 1998	Budget 1999	Beräknat 2000	Beräknat 2001
Investeringar, betalningsplan	-	-	-	-	-
- nybyggnad	415	110	130	150	25
- ombyggnad	405	130	100	100	75
Investeringar, lån	-	-	-	-	-
- nybyggnad	1 385	260	475	400	250
- ombyggnad	1 060	270	275	265	250
- markanskaffning	85	15	25	15	30
Investeringar, förskottshyra	-	-	-	-	-
- nybyggnad	120	25	95	0	0
Summa investeringar¹	3 470	810	1 100	930	630
Finansiering	-	-	-	-	-
- betalningsplan	820	240	230	250	100
- lån	2 530	545	775	680	530
- förskottshyra	120	25	95	0	0
Summa finansiering¹	3 470	810	1 100	930	630

¹ Beroende på Försvarmaktens omplanering och därmed sammanhängande försiktighet att fatta beslut i investeringsverksamhet finns osäkerheter vad avser fördelning mellan olika verksamheter (nybyggnad och ombyggnad) och finansieringsform.

Regeringens bedömning med anledning av revisionens iakttagelser

Riksrevisionsverket anger i sin revisionsrapport bl.a. följande angående resultatredovisningen.

Riksrevisionsverket har riktat en invändning mot brister i Fortifikationsverkets interna kontroll. Enligt Riksrevisionsverket resulterar dessa brister i att årsredovisningens underliggande material inte håller tillräcklig god kvalitet. Regeringen delar Riksrevisionsverkets uppfattning om att vissa brister föreligger i den interna kontrollen. I kommande mål- och resultatdialog med Fortifikationsverket kommer revisionens iakttagelser att tas upp. Regeringen avser att tillförsäkra sig en ökad insyn i Fortifikationsverkets löpande ekonomiadministrativa arbete och noga följa upp resultatet av myndighetens åtgärder för att rätta till bristerna i dessa avseenden.

Slutsatser

Regeringen bedömer med utgångspunkt från Fortifikationsverkets årsredovisning och information som har inhämtats på annat sätt att verksamheten under budgetåret 1997 har genomförts med godtagbart resultat samt att de mål som riksdagen har godkänt för myndigheten har uppfyllts.

Försvarets materielverk

Försvarets materielverk är en avgiftsfinansierad central förvaltningsmyndighet med uppgift att anskaffa, vidmakthålla och avveckla materiel och förnödenheter på uppdrag av Försvarmakten samt att inom detta område stödja Försvarmaktens verksamhet. Verksamheten leds av en styrelse med fullt ansvar. Myndigheten biträder Försvarmakten i fråga om långsiktig materieförsörjningsplanering samt materielssystemkunskap. Försvarets materielverk får inom sitt verksamhetsområde även tillhandahålla tjänster åt andra myndigheter.

Försvarets materielverk skall genom en kostnadseffektiv, affärsmässig och säker materieförsörjning bidra till att stärka den samlade försvarsförmågan. Försvarets materielverk skall anpassa verksamheten till förändrade förutsättningar under försvarsbeslutsperioden. Av särskild betydelse är

härvid att bistå Försvarmakten i dess planering för förmåga till anpassning samt att öka och fördjupa det internationella samarbetet inom försvarsmaterielområdet och underlätta svensk försvarsindustris deltagande i internationella samarbetsprojekt.

Försvarets materielverk behöver ett rörelsekapital för finansiering av dels upparbetade kostnader avseende ej slutförda prestationer, dels utestående förskott till försvarsindustrin och till den interna verksamheten.

Regeringens förslag: Att riksdagen bemyndigar regeringen att tillgodose Försvarets materielverks behov av rörelsekapital, intill ett sammanlagt belopp om högst 30 000 000 000 kronor för budgetåret 1999, genom en kredit i Riksgäldskontoret.

Regeringens överväganden

Resultatbedömning

Regeringen bedömer att Försvarets materielverk i huvudsak har nått målen för budgetåret 1997.

Myndigheten har under 1997 låtit genomföra en kundenkät avseende olika aspekter på dess verksamhet och riktad mot de helt dominerande kunderna Försvarmakten och Kustbevakningen. Enkäten visar på att kunderna i huvudsak är nöjda med verksamhetens kvalitet men att det även finns behov av förbättringar.

Försvarmakten har i sin årsredovisning bedömt kvaliteten på Försvarets materielverks tjänster. Enligt bedömningen är myndighetens tekniska kompetens god medan dess förmåga att hålla avtalade leveranstider och att göra ekonomiska prognoser bör förbättras.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet**Tabell 6.4 Uppdragsverksamhet***Tusental kronor*

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (Intäkt - kostnad)
Utfall 1997			
– Ledning av FMV	21 100	755 061	-733 961
– Ledningsstöd	1 054 918	1 040 467	14 451
– Anskaffning	15 010 364	15 135 962	-125 598
– Driftsstöd	5 330 251	4 975 382	354 869
Summa	21 416 633	21 906 872	- 490 239
Prognos 1998			
– Ledning av FMV	0	771 772	-771 772
– Ledningsstöd	2 424 091	2 223 430	200 661
– Anskaffning	17 406 409	17 043 676	362 733
– Driftsstöd	4 096 129	3 887 751	208 378
Summa	23 926 629	23 926 629	0
Budget 1999			
– Ledning av FMV	0	685 397	-685 397
– Ledningsstöd	2 143 364	1 965 161	178 203
– Anskaffning	16 180 112	15 857 975	322 137
– Driftsstöd	3 924 284	3 739 227	185 057
Summa	22 247 760	22 247 760	0

Försvarets materielverk får disponera intäkterna från den avgiftsbelagda verksamheten.

Investeringsplan

Regeringens förslag: Att riksdagen godkänner följande investeringsplan för Försvarets materielverk för perioden 1999-2001.

Tabell 6.5 Investeringsplan*Miljoner kronor*

	Prognos 1998	Budget 1999	Beräknat 2000	Beräknat 2001
Investeringar > 1 mkr, varav	157,1	181,0	167,3	185,6
– provplatser	57,8	64,5	67,3	72,1
– IT-utveckling	32,5	66,0	75,5	90,5
– övrigt	66,8	50,5	24,5	23,0
Investeringar < 1 mkr	29,2	32,1	25,1	22,9
Summa investeringar	186,3	213,1	192,4	208,5
Lån	186,3	213,1	192,4	208,5
Summa finansiering	186,3	213,1	192,4	208,5

Slutsatser

Regeringen bedömer att resultatet av Försvarets materielverks verksamhet under budgetåret 1997 är i huvudsak gott. Dock bör myndighetens stöd till Försvarmakten utvecklas ytterligare, särskilt vad gäller ekonomiska prognoser samt förmågan att hålla avtalade leveranstider.

6.6 Anslagsfinansierade myndigheter m.m.

D1 Totalförsvarets pliktverk

Tabell 6.6 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1997	Utfall	233 661	Anslags- sparande	21 766
1998	Anslag	231 750	Utgifts- prognos	241 000
1999	Förslag	235 900		
2000	Beräknat	240 102		
2001	Beräknat	244 004		

Totalförsvarets pliktverk är en till största delen anslagsfinansierad myndighet vars huvudsakliga uppgifter är att mönstra, skriva in och krigsplacera totalförsvarspliktiga.

Målet för Totalförsvarets pliktverk är att ge myndigheter och andra som har bemanningsansvar inom totalförsvaret stöd och service avseende bemanning med totalförsvarspliktiga som skrivs in för civilplikt eller värnplikt. Stöd och service skall även lämnas till de bemanningsansvariga i fråga om totalförsvarspliktigas tjänstgöring och redovisning av annan personal inom totalförsvaret.

Totalförsvarets pliktverk har ett anslags-sparande från år 1997 som bl.a. härrör sig från det uppehåll i verksamheten som uppstod till följd av införandet av ett nytt redovisningssystem under våren 1997. Totalförsvarets pliktverk beräknar att utnyttja anslagssparandet huvudsakligen för räntor och amorteringar hänförliga till det nya informationssystemet.

Regeringens överväganden

Resultatbedömning

Totalförsvarets pliktverk har under budgetåret 1997 mönstrat 41 008 män och antagningsprövat 471 kvinnor. Under april, maj och juni månad gjordes ett mönstrings- och antagningsprövningsuppehåll på grund av införandet av ett nytt redovisningssystem.

Under budgetåret 1997 skrevs 29 744 män och 346 kvinnor in till värnplikt och 2 784 män och 2 kvinnor in till civilplikt. Övriga blev inskrivna till utbildningsreserven, var inte tjänstgörings-skyldiga eller samtyckte inte till inskrivning.

Ett av regeringens verksamhetsmål för Totalförsvarets pliktverk är att minst 75 procent av de totalförsvarspliktiga skall skrivas in så att de kan påbörja grundutbildningen under det år de fyller 19 år. På grund av ett antal faktorer, som t.ex. ökat utlandsboende, är ca 20 procent av de totalförsvarspliktiga 19 år vid mönstringstillfället, vilket gör det svårt att uppnå målet.

Verksamhetsmålet att minska antalet förändringar av inskrivningsbeslut före inryckning har heller inte uppnåtts. Totalförsvarets pliktverk har vidtagit åtgärder men de strukturella förändringar som följde av det senaste totalförsvarsbeslutet medförde ett stort antal ändrade inskrivningsbeslut som tillsammans med andra faktorer har försvårat möjligheten att se resultat av vidtagna åtgärder.

Totalförsvarets pliktverk har även haft regeringens uppdrag att i samverkan med utbildningsanordnarna minska antalet avgångar under grundutbildningen jämfört med antalet budgetåret 1995/96. I det civila försvaret har avgångarna minskat från 13,8 procent av antalet inryckta till 9,3 procent. Totalförsvarets pliktverk redovisar även en minskning i det militära försvaret från 13,4 procent av antalet inryckta till 10,2 procent. Försvarmakten har i sin tur redovisat andelen avgångar av antalet inryckta till 14,3 procent. Skillnaden förklaras av att Totalförsvarets pliktverk och Försvarmakten har olika mätperioder.

Stödet till krigsorganisationen har i stort uppnått de mål regeringen har fastställt. Då Totalförsvarets pliktverks nya informationssystem inte kunde driftsättas i sin helhet under år 1997 uppstod vissa förseningar rörande krigsplacering av personal som slutfört sin grundutbildning i Försvarmakten.

Totalförsvarets pliktverks informationssystem PLIS

Utvecklingsarbetet med Totalförsvarets pliktverks informationssystem PLIS har försenats då Totalförsvarets pliktverk har genomfört ett omfattande arbete vad gäller säkerhetsgranskning och ackreditering av systemet. Verket har ackrediterat och säkerhetsgranskat informationssystemet enligt ITSEC, som är en internationell standard för evaluering och ackreditering av produkter och system.

Den del av systemet som handhar personuppgifter är sedan i somras driftsatt och Totalförsvarets pliktverk reviderar för närvarande sin plan för utvecklandet av den del av informationssystemet som skall behandla uppgifter om krigsorganisationen.

Försvarsdepartementet har följt utvecklingsarbetet av informationssystemet och begärt kontinuerliga arbetslägesredovisningar av Totalförsvarets pliktverk. Myndigheten har inkommit med redovisningar skriftligt och genom föredragningar. Säkerhetsgranskningen och ackrediteringsprocessen har skapat en säker grund för det fortsatta utvecklingsarbetet.

Försvarsdepartementet kommer att följa det fortsatta utvecklingsarbetet av informationssystemet genom en dialog med myndigheten. Dessutom har regeringen begärt en utvärdering av arbetet med framtagandet och driftsättandet av informationssystemet som skall presenteras den 1 mars 1999.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 6.7 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (Intäkt - kostnad)
Utfall 1997	58 727	-55 091	3 635
Mönstring och antagningsprövning	1 190	1 217	-27
Stöd under tjänstgöring	1 394	-1 548	-154
Stöd till krigsorganisationen	30 607	-28 067	2 540
Övrig verksamhet	25 536	-24 259	1 277
Prognos 1998	58 000	-56 500	1 500
Stöd till krigsorganisationen	36 330	-35 390	940
Konsultverksamhet	21 670	-21 110	560
Budget 1999	67 500	-61 900	5 600
Stöd till krigsorganisationen	38 600	-35 400	3 200
Konsultverksamhet	28 900	-26 500	2 400

Från och med budgetåret 1998 har Totalförsvarets pliktverks verksamhetsindelning redovisats så att all avgiftsfinansierad verksamhet finns under verksamhetsgrenarna Stöd till krigsorganisationen och Konsultverksamhet. Huvuddelen av den avgiftsfinansierade verksamheten avser tjänster Totalförsvarets pliktverk lämnar till Försvarsmakten, även om tjänsterna till civila kunder ökar. Totalförsvarets pliktverk får disponera intäkterna från den avgiftsbelagda verksamheten.

Investeringsplan

Tabell 6.8 Investeringsplan

Miljoner kronor

	Total kostnad	Anskaffat t.o.m. 1997	Prognos 1998	Budget 1999	Beräknat 2000	Beräknat 2001
- Utveckling av PLIS	201,0	146,9	31,6	22,5	-	-
- Övrigt	98,2	34,4	15,0	25,8	11,5	11,5
Summa investeringar	299,2	181,3	46,6	48,3	11,5	11,5
- Lån	299,2	181,3	46,6	48,3	11,5	11,5
Summa finansiering	299,2	181,3	46,6	48,3	11,5	11,5

Regeringens bedömning med anledning av revisionens iakttagelser

Riksrevisionsverket påpekar att utvecklandet av Totalförsvarets pliktverks nya informationssystem under år 1997 medförde ett budgetöverskridande på 58 procent. Riksrevisionsverket anser att ett sådant budgetöverskridande är av väsentlig betydelse och borde ha framgått av årsredovisningen. Regeringen delar bedömningen.

Slutsatser

Regeringen bedömer att målet som riksdagen har godkänt för Totalförsvarets pliktverk har uppfyllts och att resultatet av verksamheten är gott.

Regeringens mål att 75 procent av de totalförsvarspliktiga skall skrivas in så att de kan påbörja grundutbildningen under det år de fyller 19 år bör ändras. Av de totalförsvarspliktiga som skrivs in till grundutbildning skall minst 70 procent påbörja sin grundutbildning under påföljande år.

Regeringen anser att Totalförsvarets pliktverks arbete i samverkan med utbildningsanordnare för att minska antalet ändrade inskrivningsbeslut före inryckning och för att minska avgångar under grundutbildning är av stor vikt. Regeringen avser därför att fortsätta att ge Totalförsvarets pliktverk och utbildningsanordnare uppdrag att i samverkan arbeta för detta.

D2 Försvarshögskolan

Tabell 6.9 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1997	Utfall	24 882	Anslags- sparande	4 483
1998	Anslag	36 603	Utgifts- prognos	31 000
1999	Förslag	26 357		
2000	Beräknat	27 399		
2001	Beräknat	27 840		

Försvarshögskolan bildades den 1 januari 1997 genom en sammanslagning av tidigare Militärhögskolan och Försvarshögskolan. Sammanslagningen har medfört att total-

försvarsprofilen stärkts. Under år 1997 har skolan fått en fastställd verksamhetsinriktning.

Målet för Försvarshögskolan är att genom utbildning och forskning stödja totalförsvarets kompetensuppbyggnad och chefsutveckling av såväl militär som civil personal. Försvarshögskolans verksamhet finansieras huvudsakligen genom avgifter. Verksamheten leds av en rektor. Vid skolan finns en prorektor som är rektorns ställföreträdare.

Regeringens överväganden

Resultatbedömning

Myndigheten har på ett godtagbart sätt genomfört sina uppgifter inom samtliga verksamhetsgrenar.

Tre professorer har inrättats och högskolan har haft ett antal gästprofessorer samt antagit nya doktorander. Den taktiska utbildningen har integrerats med skolan i övrigt. Totalförsvarets växande internationella engagemang har återspeglats genom att utbildningen har fått väsentligt ökade inslag av studier av internationella fredsfrämjande operationer och av krishantering. Skolan har inom ramen för PFF genomfört ett antal utbildningar och seminarier. Ett utbildningspaket i etik för officerare har tagits fram. Vidare har en omfattande förstudie om informationskrigföring gjorts tillsammans med Styrelsen för psykologiskt försvar.

Genom ett uppdrag som regeringen i mars 1998 gett till Högskoleverket, har "akademiseringsprocessen" fortsatt. Högskoleverket skall bedöma nivå och kvalitet beträffande viss utbildning vid Försvarshögskolan. Därmed har det hittills största steget tagits i ambitionen att meritvärdera utbildningen. Uppdraget skall redovisas till regeringen i december 1998.

Utöver gängse utbildnings- och forskningsverksamhet har Försvarshögskolan under budgetåret 1997 bl.a. utarbetat en ny ekonomisk styrmodell för skolan, vilken väntas vara i fullt bruk under 1998. Syftet är att i högre grad kunna följa det ekonomiska utfallet på varje enskild aktivitet. Ett kvalitetutvecklingsprojekt inom området har påbörjats.

Försvarshögskolan har inkommit med ett förslag om framtida finansiering av Högre totalförsvarsutbildning (f.d. Försvarshögskolans verksamhetsområde). Skolan föreslår att en avgiftsfinansiering införs. Det bör ske enligt i

huvudsak samma princip som redan tillämpas för den högre militära chefsutbildningen, dvs. genom beställningar och dialoger med berörda myndigheter. Enligt förslaget skall regeringen, på samma sätt som för närvarande tillämpas för den internationella utbildningen inom PFF-området m.m., styra de ekonomiska resurserna till specifika områden.

Försvarshögskolan föreslår att resurser i minst samma storleksordning som under anslaget beräknats för verksamhetsgrenen Högre chefsutbildning för totalförsvaret för budgetåret 1998 (ca 10 miljoner kronor) i regleringsbrev överförs till beställande myndigheter. Detta innebär att 75 procent av beloppet förs över till Överstyrelsens för civil beredskap anslag och resterande del till Försvarmaktens anslag. Överstyrelsen föreslås härvid att företräda alla civila kunder inklusive riksdag, regering, näringsliv, media m.fl. Försvarshögskolan förutsätter dock att kursdeltagarna även fortsättningsvis kommer att tas ut av skolan.

Regeringen förutsätts därutöver som tidigare, i särskilda uppdrag finansiera speciella uppkomna behov av utbildning eller annan verksamhet vid Försvarshögskolan.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 6.10 Uppdragsverksamhet

<i>Tusental kronor</i>			
Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (Intäkt - kostnad)
Utfall 1997			
Högre chefsutbildning för totalförsvaret	2 211	-2 181	30
Militär chefs- och specialistutbildning	177 781	-175 559	2 222
Civil chefs- och specialistutbildning	606	-606	0
Forskning och utveckling	38 265	-41 730	-3 465
Summa	218 863	-220 076	-1 213
Prognos 1998			
Högre chefsutbildning för totalförsvaret	4 698	-3 898	800
Militär chefs- och specialistutbildning	194 987	-191 284	3703
Civil chefs- och specialistutbildning	1 000	-1 000	0
Forskning och utveckling	33 180	-33 122	58
Summa	233 865	-229 304	4 561
Budget 1999			
Högre chefsutbildning för totalförsvaret	12 000	-12 000	0
Militär chefs- och specialistutbildning	197 500	-197 500	0
Civil chefs- och specialistutbildning	1 250	-1 250	0
Forskning och utveckling	26 770	-26 770	0
Summa	237 520	-237 520	0

Försvarshögskolan får disponera intäkterna av den avgiftsbelagda verksamheten.

Slutsatser

Regeringen bedömer att verksamheten under budgetåret 1997 har genomförts med ett gott resultat.

Regeringen bedömer att finansieringen av den verksamhet som tidigare bedrivits vid den f.d. Försvarshögskolan bör ske i enlighet med Försvarshögskolans förslag. Förslaget har utarbetats i samråd med de framtida uppdragsgivarna. Genom den föreslagna konstruktionen anser regeringen att, i enlighet med totalförsvarsbeslutet år 1996, utbildning i säkerhetspolitik och totalförsvaret av personal i ledande befattningar inom totalförsvaret kan

genomföras så att en hög ambitionsnivå tillförsäkras. Försvarsutskottet har i bet. 1996/97:FöU1 Sveriges försvarspolitik mot sekelskiftet – Försvarets högskolor s. 220 framhållit betydelsen av att den speciella inriktning och karaktär som kännetecknade dåvarande Försvarshögskolan kunde bevaras. Regeringen anser att förslaget även tillgodoser dessa krav. De övervägande fördelarna med en avgiftsfinansiering är att kostnadsmedvetenhet, styrning, inriktning av verksamheten samt behovsprövning av densamma ökar och blir tydligare.

Huvuddelen av verksamheten vid Försvarshögskolan föreslås således även fortsättningsvis bli finansierad genom avgifter. Dock skall, som hittills, den militära och säkerhetspolitiska forskningen samt det långsiktiga arbetet med att bygga upp en forskningskompetens inom skolans kärnområden finansieras med anslag.

Vad gäller "akademiseringen" av den utbildning som bedrivs vid Försvarshögskolan bedömer regeringen denna utveckling som angelägen för att skolan skall kunna leva upp till sin roll inom totalförsvaret.

D3 Försvarets radioanstalt

Tabell 6.11 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

År	Slagslag	Anslagskredit	Utgifterprognos
1997	Utfall	424 072	4 279
1998	Anslag	428 667	428 900
1999	Förslag	434 640	
2000	Beräknat	438 749	
2001	Beräknat	441 505	

Försvarets radioanstalt är en central förvaltningsmyndighet med uppgift att bedriva signalspaning. Verksamheten bedrivs enligt den inriktning som regeringen, Försvarmakten och övriga uppdragsgivare anger. Försvarets radioanstalt skall också utveckla teknisk materiel och metoder som behövs för att bedriva denna verksamhet.

Regeringens överväganden

Resultatbedömning

Regeringen bedömer att verksamhet och organisationsutveckling har skett i enlighet med den av regeringen beslutade inriktningen. Det av myndigheten utnyttjade systemet för resultatvärdering fungerar men regeringen bedömer i samförstånd med myndigheten att det behöver utvecklas så att en bättre svarsfrekvens uppnås vid utvärderingen.

Slutsatser

Försvarets underrättelsenämnd har tillstyrkt radioanstaltens budgetunderlag. Regeringen bedömer att verksamheten kan fortsätta i enlighet med inlämnat förslag för år 1999.

D4 Försvarets forskningsanstalt

Tabell 6.12 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

År	Slagslag	Anslagskredit	Utgifterprognos
1997	Utfall	123 811	1 422
1998	Anslag	137 343 ¹	140 000
1999	Förslag	129 352	
2000	Beräknat	131 657	
2001	Beräknat	133 729	

¹ I beloppet ingår 10 000 tkr för sanering efter explosivämnesverksamhet i Ursvik.

Försvarets forskningsanstalt är en i huvudsak avgiftsfinansierad myndighet som enligt totalförsvarsbeslutet 1996 skall, med beaktande av krav på relevans och vetenskaplig kvalitet, bedriva forskning och utredningsarbete för totalförsvaret samt till stöd för nedrustning och internationell säkerhet.

Regeringens överväganden

Resultatbedömning

Det förändrade säkerhetspolitiska läget och den minskade försvarsbudgeten har påverkat inriktningen av försvarsforskningen. Ökade resurser har avdelats till försvars- och säkerhetspolitiska analyser samt forskning relaterad till elektronisk krigföring. Analys och värdering av befintliga

förband har avslutats. Totalt sett har dock efterfrågan ökat – villket synes naturligt mot bakgrund av krav på framtida handlingsfrihet. Den internationella utvecklingen vad avser nukleära, biologiska och kemiska vapen (N-, B-, och C-vapen) har resulterat i ökad efterfrågan på och behov av analyser inom dessa områden. Det säkerhetspolitiska läget och krav på industriell strukturomvandling inklusive utveckling av dual-use teknologi, ställer i förlängningen även ökat krav på samverkan mellan civil och militär forskning såväl nationellt som internationellt.

Måluppfyllelse avseende relevans och kvalitet inom uppdragsstyrd verksamhet

När det gäller den uppdragsstyrda delen av verksamheten (ca 560 miljoner kronor år 1997) så är en väl fungerande dialog med uppdragsgivarna en förutsättning för att uppnå kravet på relevans. Försvarmakten bedömer att kvaliteten på levererade tjänster är god. I kundundersökningen som Försvarets forskningsanstalt gjorde år 1996 framhålls att Forskningsanstalten är en leverantör med hög kompetens, kvalitet, trovärdighet och objektivitet. Under år 1997 har Forskningsanstalten arbetat fram ett åtgärdsprogram där det framhålls att Forskningsanstalten skall bli mer affärsmässig vid kundkontakter och under projektgenomförandet. En förbättrad projektuppföljning skall bidra till att projektverksamheten blir mer effektiv. Regeringen bedömer mot bakgrund av detta att kvaliteten och relevansen är god inom detta område.

Resultatinformation samt måluppfyllelse avseende relevans och kvalitet för anslagsfinansierad verksamhet

Den anslagsfinansierade delen av verksamheten fördelas på de två verksamhetsgrenarna Försvars- och säkerhetspolitik (ca 40 miljoner kronor år 1997) samt Skydd mot N-, B- och C-stridsmedel (ca 83 miljoner kronor år 1997).

När det gäller verksamhetsgrenen Försvars- och säkerhetspolitik, där regeringen är mottagare av forskningsresultaten, bedrivs ett 30-tal forskningsprojekt. Studier genomförs avseende försvarets möjlighet till anpassning, den breddade hotbilden, öststatsstudier, europeiska säkerhetsstrukturer och internationella insatser. En granskning av verksamhetsgrenen Försvars- och säkerhetspolitik genomfördes på Forskningsanstaltens initiativ under år 1997 av en internationell expertgrupp. Sammanfattningsvis

ansåg expertgruppen att forskning bedrivs med hög kompetens och att man förenar mycket god kundkontakt med ett vetenskapligt och oberoende arbetssätt. Regeringen bedömer mot bakgrund av ovanstående att Försvarets forskningsanstalt lever upp till målsättningen om relevans och kvalitet.

Inom verksamhetsgrenen Skydd mot N-, B- och C-stridsmedel, där regeringen såväl som myndigheterna inom totalförsvaret är mottagare av forskningsresultaten, bedrivs verksamhet inom såväl hotbildsanalys som skyddsforskning. Under budgetåret 1995/96 granskades verksamhetsområden inom skydd mot B- och C-stridsmedel av en internationell expertpanel. Granskningen visade att den vetenskapliga kompetensen och kvaliteten låg på en mycket hög nivå men att kopplingen till kundernas behov behövde förbättras. Under år 1997 har åtgärder vidtagits för att minska antalet projekt och därigenom minska tendensen till splittring i små projekt med svag kundkoppling. Regeringen bedömer att kvaliteten är god inom denna verksamhetsgren men att brister avseende relevansen kvarstår, trots de åtgärder som vidtagits.

Övrigt

Försvarets forskningsanstalt har under året vidtagit effektiviseringsåtgärder som enligt myndighetens bedömning kommer att leda till lägre timpriser under år 1998 motsvarande 25 miljoner kronor.

Försvarets forskningsanstalt kommer fr.o.m. år 1999 att övergå till s.k. milstolpsfakturering. Försvarets forskningsanstalts behov av rörelsekapital ökar därmed.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 6.13 Uppdragsverksamhet

<i>Tusental kronor</i>			
Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (Intäkt - kostnad)
Utfall 1997	558 682	-557 925	757
Prognos 1998	590 000	-587 000	3 000
Budget 1999	545 000	-545 000	0

Försvarets forskningsanstalt får disponera intäkterna från den avgiftsbelagda verksamheten.

Slutsatser

Regeringen bedömer att målen avseende relevans och kvalitet i huvudsak har uppfyllts. Relevansen när det gäller den avgiftsfinansierade verksamheten är dock relaterad till funktionsmyndigheternas, främst Försvarsmaktens och Överstyrelsens för civil beredskap, förmåga till återkoppling mellan myndigheternas mål och beställd forskning samt deras kompetens när det gäller forskningsbeställning. Regeringen avser därför att begära in underlag från berörda myndigheter och att se över denna förmåga och kompetens.

Kvaliteten men även i viss mån relevansen har granskats av återkommande internationella expertpaneler för delar av Forskningsanstaltens verksamhet. Regeringen anser att expertgranskningen utgör ett viktigt underlag för framtida bedömning av Forskningsanstaltens måluppfyllelse.

När det gäller den anslagsfinansierade forskningsverksamheten inom NBC-området är målet avseende kvalitet uppfyllt. Inför 1999 års säkerhetspolitiska kontrollstation pågår inom Regeringskansliet en översyn av den internationella utvecklingen när det gäller NBC-vapen. Översynen skall behandla konsekvenser för berörda myndigheter avseende kunskap, skydd och beredskap samt forskningsbehov och styrningen av forskning inom området.

D5 Flygtekniska försöksanstalten

Tabell 6.14 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1997	Utfall	26 336	Anslags-sparande	7 295
1998	Anslag	31 773	Utgifts-prognos	35 000
1999	Förslag	37 367		
2000	Beräknat	38 049		
2001	Beräknat	38 610		

Flygtekniska försöksanstalten är en i huvudsak avgiftsfinansierad myndighet med uppgift att främja flygtekniken i landet. Verksamheten leds av en styrelse med fullt ansvar. Enligt totalförvarsbeslutet 1996 har Flygtekniska försöksanstalten till uppgift att främja utvecklingen av flygtekniken inom landet. Utöver detta ställs i regleringsbrevet krav på att Flygtekniska

försöksanstalten skall bedriva forskning med beaktande av krav på relevans och kvalitet samt att bygga upp egen kompetens för att tillgodose framtida behov.

Anslaget för år 1998 har ökat i enlighet med 1996 års totalförvarsbeslut. Ökningen av anslaget gäller strategiska investeringar, framförallt en kompressor och en ställbar dysa i syfte att färdigställa och i viss mån vidareutveckla det tidigare beslutade vindtunnelbygget T 1500.

Regeringens överväganden

Resultatbedömning

Den internationella utvecklingen inom flygteknikområdet kan på sikt innebära väsentliga förändringar för svensk flygteknisk utveckling och forskning. Forsknings- och teknologi-programmen genomförs i samspel mellan myndigheter, forskare och industri. Flygtekniska försöksanstalten är aktiv vad gäller internationell forskningssamverkan och deltar sedan flera år i diskussioner mellan europeiska flygforskningsinstitut kring rollfördelning och strukturförändringar på europeisk nivå.

Måluppfyllelse avseende främjande av flygtekniken inom landet

Verksamheten vid Flygtekniska försöksanstalten är koncentrerad på forskning och utveckling inom flygteknikområdet och verksamheten utformas genom uppdrag från främst svenska men även utländska uppdragsgivare. Regeringen bedömer att Flygtekniska försöksanstaltens verksamhet därmed främjar utvecklingen av flygtekniken inom landet.

Måluppfyllelse avseende relevans och kvalitet

Verksamheten vid Flygtekniska försöksanstalten är avgiftsfinansierad. Det är regeringens bedömning att uppdragsstyrningen leder till att verksamheten blir relevant för uppdragsgivarna. Under år 1997 har en grupp utländska experter på Försöksanstaltens uppdrag gjort en oberoende utvärdering av forskningskvalitet och inriktning inom verksamhetsgrenen Hållfasthet. Utvärderingen visar att Försöksanstalten levererar resultat av hög kvalitet. Verksamheten fick högt betyg men expertgruppen ansåg att antalet forskare var för få. Regeringen bedömer att kvaliteten är god inom verksamhetsgrenen hållfasthet.

Måluppfyllelse avseende egen kompetens för framtida behov samt relevans och kvalitet inom denna verksamhet

Eftersom Flygtekniska försöksanstalten har många olika kunder, finns det inte en enskild beställare som kan ta ansvar för den långsiktiga kompetensutvecklingen för hela verksamheten. Uppbyggnad av kompetensen på lång sikt är anslagsfinansierad. Av anslaget finansierar ca en tredjedel kompetensuppbyggande internationell verksamhet såsom EU-projekt och projekt initierade inom samarbetsorganen Garteur och Aerea och en tredjedel Flygtekniska försöksanstaltens interna strategiska utveckling. Resterande tredjedel utgör lånefinansiering av större investeringar inom främst vindtunnelområdet. Relevansen och kvaliteten när det gäller den långsiktiga kompetensutvecklingen granskas av ett internt tekniskt-vetenskapligt råd som fördelar medel efter ansökningar. Regeringen bedömer att anslaget ger Flygtekniska försöksanstalten möjlighet att bygga upp den långsiktiga kompetensen. Regeringen bedömer att målen avseende relevans och kvalitet uppfylls godtagbart.

Övrigt

Sedan början av 1990-talet har Flygtekniska försöksanstalten genomfört omfattande rationaliseringar i verksamheten i kombination med personalreduceringar. Under år 1997 har en rad åtgärder, enligt Flygtekniska försöksanstalten, beräknats medföra en årlig nettokostnadsbesparing om fyra till fem procent.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 6.15 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (Intäkt - kostnad)
Utfall 1997	116 431	-115 341	1 090
Prognos 1998	136 200	-135 000	1 200
Budget 1999	139 000	139 000	0

Resultaträkningen visar att intäkterna av myndighetens avgiftsfinansierade verksamhet har ökat med nästan 30 procent. Resultatförbättringen inom den avgiftsfinansierade verksamheten gäller främst verksamhetsgrenen Aerodynamik, dvs. verksamhet knuten till vindtunneln.

Från och med den 1 januari 1999 övergår ansvaret för riksmätplats för tryck enligt förordningen (1989:527) om riksmätplatser till Sveriges provnings- och forskningsinstitut AB (se vidare utgiftsområde 24).

Flygtekniska försöksanstalten får disponera intäkterna från den avgiftsbelagda verksamheten.

Investeringsplan

Flygtekniska försöksanstaltens investeringsvolym ökade kraftigt under år 1997 varav hälften avsåg vindtunnelsatsningar och hälften det s.k. Simcenter, vilket finansieras enligt särskilt avtal med Försvarsmakten.

Flygtekniska försöksanstaltens investeringsplan för perioden 1999-2001 redovisas nedan

Tabell 6.16 Investeringsplan

Milljoner kronor

	Total kostnad	Anskaffat t.o.m. 1997	Prognos 1998	Budget 1999	Beräknat 2000	Beräknat 2001
- Ställbar dysa till T 1500	19,7	17,7	2,0	0	0	0
- Kompressoranläggning	65,0	10,0	50,0	10,0	0	0
- Simuleringscenter	26,0	11,0	19,2	9,0	16,5	16,5
- Övriga objekt	58,8	-	13,8	20,0	15,0	15,0
Summa investeringar	169,5	38,7	83,0	39,0	31,5	31,5
- Lån	169,5	38,7	83,0	39,0	31,5	31,5
Summa finansiering	169,5	38,7	83,0	39,0	31,5	31,5

Slutsatser

Regeringen bedömer att det övergripande målet har uppfyllts och att resultatet av verksamheten är gott. Regeringen bedömer att målen i regleringsbrevet avseende relevans och kvalitet uppfylls godtagbart. Målet att bygga upp egen kompetens för att tillgodose framtida behov möjliggörs genom det anslag myndigheten erhåller men regeringen avser höja kravet när det gäller myndighetens redovisning av anslaget. Regeringen bedömer att målet avseende kvalitet är uppfyllt för verksamhetsgrenen Hållfasthet. Regeringen anser att expertgranskningar utgör ett viktigt underlag för framtida bedömningar av målnuppfyllelsen.

D6 Stöd till frivilliga försvarsorganisationer inom totalförsvaret

Tabell 6.17 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1997	Utfall	98 770		
1998	Anslag	101 971	Utgifts- prognos	101 000
1999	Förslag	102 396		
2000	Beräknat	101 971		
2001	Beräknat	101 971		

Anslaget omfattar utgifter för stöd till den verksamhet som anges i förordningen (1994:524) om frivillig försvarsverksamhet.

Härutöver tilldelas de frivilliga försvarsorganisationerna för sin utbildningsverksamhet belopp från anslagen A1 Förbandsverksamhet och beredskap m.m., B3 Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst samt B6 Funktionen Hälso- och sjukvård m.m. Arbetsmarknadsstyrelsen tilldelas belopp under anslaget B3 Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst.

Regeringens överväganden

Resultatinformation och slutsatser

De frivilliga försvarsorganisationer som anges i bilaga till förordningen (1994:524) om frivillig försvarsverksamhet får bidrag för den del av deras verksamhet som främjar totalförsvaret och som omfattar ledning och administration, försvarsupplysning och rekrytering.

Myndigheterna Försvarsmakten och Överstyrelsen för civil beredskap disponerar och fördelar beloppen för stöd till de frivilliga försvarsorganisationerna. Bidragen ges i form av statsbidrag. Överstyrelsen för civil beredskap och Försvarsmakten skall från och med årsredovisningarna för år 1998 redovisa de frivilliga försvarsorganisationernas verksamhet.

De frivilliga försvarsorganisationerna utgör genom sitt starka engagemang och sin breda kompetens inom skilda områden i samhället en viktig resurs för landets försvar. Stödet skall även fortsättningsvis lämnas till de frivilliga försvarsorganisationerna så att deras verksamhet främjar försvarsviljan och ger försvarsverksamheten en bred förankring.

Bilaga 1

Förkortningar

Förkortningar och benämningar

Följande förkortningar och benämningar av internationella truppinsatser, övningar och samarbetsorgan samt militära vapensystem m.m. används i Försvarsdepartementets del av Budgetproposition för år 1999.

Principer för förkortningar:

Om förkortningen uttalas bokstav för bokstav används versaler (PFF, MTS). Det samma gäller för förkortningar som uttalas som ett ord och som har en eller två stavelser (PLIS).

I de fall förkortningen uttalas som ett ord och har tre eller fler stavelser används versal begynnelsebokstav (Minurso, Aerea). Under förutsättning att förkortningen är allmänt känd kan denna princip även användas för förkortningar med två stavelser och som uttalas som ett ord (Nato).

Inom Försvarsdepartementets verksamhetsområde är förkortningarna på internationella övningar och insatser samt vapensystem att betrakta som allmänt kända. Därför skrivs sådana förkortningar med versal begynnelsebokstav även om de endast har två stavelser (Arthur, Baltbat).

Tabell B1.2 Förkortningar och benämningar

Förkortningar och benämningar	Förklaring
Aerea	"Association of European Research Establishments in Aeronautics". Forum för samverkan mellan europeiska forskningsinstitut med målsättning att stärka teknologibasen för den europeiska flygindustrin.
AJS 37	Attack-, jakt- och spaningsflygplan 37 Viggen.
AJS-modifiering	Modifiering av attack- och jaktflygplan 37 Viggen till attack-, jakt- och spaningsflygplan.
Amraam	"Advanced Medium Range Air-to-Air Missile". Radarjaktrobot med medellång räckvidd
Arte 740	Bepansrad fordonsmonterad spanings- och eldledningsradar för kustförsvarsförbanden.
Arthur	Artillerilokaliseringsradar för fördelningsförbanden.
Baltbat	"Baltic Battalion". En sambaltisk fredsbevarande bataljon för internationella insatser. Verksamheten stöds av Sverige.
Baltdefcol	"Baltic Defence College". En sambaltisk försvarshögskola som kommer att ta emot sina första studenter hösten 1999. Verksamheten stöds av Sverige.
Baltron	"Baltic Naval Squadron". En sambaltisk marin styrka i första hand bestående av förband med minröjningsförmåga. Verksamheten stöds av Sverige.
Bamse	Allväders luftvärnsrobotsystem med medellång räckvidd.
Bonus	Måldetekterande artillerigranat som ger möjlighet att med indirekt eld bekämpa stridsfordon på långa avstånd.
Cimic	Civil och militär samverkan
Cooperative Banners	Internationell militär övning med svenskt deltagande inom ramen för Partnerskap för fred.
Elvira	"Effektiv ledning från vision till realitet". Tekniskt ledningssystem för det civila försvaret.
F 10	Skånska flygflottiljen i Ängelholm.
F 15	Hälsinge flygflottilj i Söderhamn.
F 7	Skaraborgs flygflottilj i Sätenäs.
FMS	"Full Mission Simulator". Simulatorutrustning till JAS 39 Gripen systemet för flygutbildning
FSR-890	Flygburet spaningsradarsystem.
Garteur	"Group for Aeronautical Research and Technology in Europe". Forum för samarbete på regeringsnivå mellan Frankrike, Storbritannien, Tyskland, Nederländerna, Spanien och Sverige med målsättning att stärka samarbetet inom flygteknisk forskning.
IG JAS	"Industrigruppen JAS". Samarbetsgrupp för produktionen av JAS 39 Gripen bestående av ett flertal svenska industrier.

IR-jakrobot	Värmesökande jakrobot
ITSEC	Internationell standard för evaluering och ackreditering av produkter och system inom informationsteknologin.
J 35	Jaktflygplan 35 Draken.
JA 37	Jakt- och attackflygplan 37 Viggen.
JAS 39	Jakt-, attack- och spaningsflygplan 39 Gripen.
JAS 39B	Jakt-, attack- och spaningsflygplan 39 Gripen, tvåsitsig version.
Matak	Marinens ledningssystem.
Minurso	Fredsbevarande FN-insats (minröjning) till stöd för genomförandet av folkomröstning i Västsahara.
MMT	"Multi Mission Simulator". Simulatorutrustning till JAS 39 Gripensystemet för utbildning på flygdivisionsnivå.
MTS	Marinens telesystem.
NBC-beredskap	Beredskap för försvar mot anfall med nukleära, biologiska och kemiska vapen.
NBC-vapen	Nukleära, biologiska och kemiska vapen.
PFF	"Partnerskap för fred". Forum för samarbete mellan Nato-medlemmar och vissa icke Nato-medlemmar.
PLIS	Totalförsvarets pliktverks informationssystem.
Projekt Q	Kvalitetsprojekt inom Försvarsmakten.
RBS 90	Luftvärnsrobotsystem med mörkerkapacitet.
Robot 99	Radarjakrobot 99.
S102B	Signalspaningsflygplan Gulfstream.
Sam-Marin 97 (Nordvart)	Marin övning med deltagande av delar av de operativa rörliga marina stridskrafterna samt vissa arméförband.
SFOR	"Stabilization Force". Natoledd multinationell fredsstyrka i Bosnien-Hercegovina.
Shirbrig	"Multinational United Nations Stand-by Forces High Readiness Brigade". Internationell snabbinsatsstyrka som är under uppbyggnad.
Sirius	Tilltänkt resursledningssystem för Försvarsmakten (regeringen avbröt utvecklingen och anskaffningen av Sirius den 20 november 1997).
SK 60	Skolflygplan 60.
Swerap	"Swedish rapid reaction force". Den svenska snabbinsatsstyrkan för internationella truppinsatser.
Taras	Taktiskt radiosystem för flygstridskrafterna.
Todakom	Totalförsvarets datakommunikationssystem.
TP 84	Transportflygplan Hercules.
TP 85	Signalspaningsflygplan Caravelle.
Unpredep	"United Nations Preventive Deployment Force". FN:s preventiva mission i f.d. jugoslaviska republiken Makedonien.
VEU	Den västeuropeiska unionen. Sverige deltar som observatör.

Bilaga 2

Beskrivning av objektsramar

Beskrivning av objektsramar

Som ett resultat av utvecklingsarbetet inom Försvarsdepartementet har regeringen beslutat att s.k. objektsramar skall införas för större materielinvesteringar.

En objektsram innebär inte en anslags-tilldelning utan är ett sätt att styra och följa upp större materielinvesteringar. En objektsram skall bestå av ett väldefinierat materielinnehåll, en ekonomisk ram samt en tidsplan. Dessa tre komponenter skall tillsammans utgöra ramen.

Objektsramarna skall årligen redovisas av Försvarsmakten till regeringen.

Regeringen har i regleringsbrevet för 1998 beslutat vilka befintliga materielprojekt som skall styras med objektsramar. Redan tidigare beslutades att anskaffningen av materiel till JAS 39 Gripen skall styras med objektsramar.

Nedan lämnas en övergripande redogörelse för de aktuella materielprojekten.

JAS 39 Gripen

JAS 39 Gripen kommer att omfatta totalt 12 divisioner och skall på sikt ersätta Viggen-systemet. JAS 39 Gripen-systemet bygger på att ett flygplan har förmågan att lösa jakt-, attack- och spaningsuppgifter.

Objektsramen omfattar tiden fr.o.m. år 1997 t.o.m. år 2006. Ramen omfattar leveranser av totalt 174 flygplan (varav 28 tvåsitsiga) samt tillhörande stödutrustning, beväpning, anpassningsprogram, utbildningsanläggningar m.m.

Måldetekterande artillerigranat (Bonus)

Granaten är en måldetekterande substridsdelsgranat för artilleriet. Den ger möjlighet att med indirekt eld bekämpa stridsfordon på långa avstånd och kompletterar därmed det direktriktade pansarbekämpande systemet. Granaten kommer att fördelas till fördelnings- och brigadhaubitsbataljonerna med haubits 77A och B. Utvecklingen sker gemensamt med Frankrike.

Objektsramen skall omfatta tiden fr.o.m. år 1994 t.o.m. år 2006. Regeringen har tidigare beslutat om utveckling av måldetekterande substridsdelsammunition samt utveckling av måldetekterande substridsdelsgranat för artille-

riet. Därutöver ingår serieförberedelser och anskaffning.

Luftvärnsrobotsystem 23 (Bamse)

Robotsystem 23 (Bamse) är ett allväders luftvärnsrobotsystem med medellång räckvidd. Systemet skall bl.a. utnyttjas för skydd av flygbaser, befolkningscentra och för understöd av markstridskrafterna. Systemet skall ingå i luftvärnsbataljoner RBS 23 med utnyttjande i hela landet. Spaningsradarn i systemet kan även komma att ingå i luftvärnsrobotsystem 77 Hawk.

Objektsramen skall omfatta tiden fr.o.m. år 1993 t.o.m. år 2008 och innefattar utveckling av luftvärnsrobotsystem 23 inklusive höjdmätande spaningsradar. Därutöver ingår serieförberedelser och anskaffning.

Stridsvagn 121/122

Systemet innehåller stridsvagn 121, stridsvagn 122, bärgningsvagn, minbrytningsutrustning samt systemmateriel (bl.a. reservdelar, dokumentation, ammunition, utbildningsanordningar).

Objektsramen skall omfatta tiden fr.o.m. år 1994 t.o.m. år 2008. Regeringen har tidigare beslutat om anskaffning av stridsvagn 121 och stridsvagn 122 samt anskaffning av visst systemmateriel. Därutöver ingår ytterligare anskaffning av systemmateriel, anskaffning av bärgningsbandvagn samt utveckling och anskaffning av minbrytningssystem.

Stridsfordon 90

Stridsfordon 90 är ett fordonssystem med lätta stridsfordon grundat på i huvudsak gemensamma komponenter med undantag av beväpning och specialutrustning.

Stridsfordon 90-systemet består av stridsfordon 90 med 40 mm automatkanon, luftvärnskanonvagn 90 med 40 mm automatkanon, stridsledningspansarbandvagn 90, eldledningspansarbandvagn 90 och bärgningspansarbandvagn 90. Därutöver omfattar materielssystemet bl.a. ammunition, dokumentation, reservmateriel och utbildningsmateriel. Systemet skall tillföras norrlandsbrigader, meka-

niserade brigader innehållande stridsvagn 122 samt Livgardesinfanteribrigaden (IB 1).

Objektsramen skall omfatta tiden fr.o.m. år 1985 t.o.m. år 2004. Regeringen har tidigare beslutat om utveckling och anskaffning av stridsfordon 90-systemet.

Korvett typ Visby

Ett stort antal ytstridsfartyg av olika typer utgår ur krigsorganisationen under 1990-talet och i början av 2000-talet och skall delvis ersättas med korvett typ Visby. Fartygen skall bl.a. kunna lösa huvuduppgifterna ubåtsjakt, minjakt, luft- och ytmålsbekämpning och skall förberedas för att utrustas med bl.a. raketsystem, robotsystem 15, torped 46, luftvärnsrobotsystem och under-vattensmotmedel.

Objektsramen skall omfatta tiden fr.o.m. år 1995 t.o.m. år 2009. Regeringen har tidigare beslutat om studier, projektering och anskaffning av fyra fartyg. Därutöver ingår anskaffning av ytterligare sex fartyg, ledningssystem, referensanläggning, motmedel, övrigt vapenmateriel, bas- och underhållssystem och reservdelar.

Torpeder

Objektsramen innehåller både lätt och tung torped. Samarbete pågår med Danmark för att utveckla en ny lätt torped 46. Avsikten är att bestycka ubåtarna och ytstridsfartygen med torped 46 för ubåtsjakt. Torped 62 (tung) kommer att utgöra huvudbeväpning för ubåt typ Västergötland och Gotland samt planeras även ingå i projekt Viking.

Objektsramen skall omfatta tiden fr.o.m. år 1994 t.o.m. år 2008. Regeringen har tidigare beslutat om en första etapp av utveckling och anskaffning av torped 62. Därutöver ingår anskaffning av bärgningsutrustning, utveckling och anskaffning av torped 46, ytterligare anskaffning av torped 62 samt anskaffning av batterier.

Spanings- och eldledningsradar för kustförsvarförbanden (Arte 740)

Inom kustförsvarförbanden föreligger behov av förmåga till ytspaning, spaning och invisning

mot luftmål samt att ersätta äldre mätstationer för sjömålseldledning. Studier har visat att det är tekniskt möjligt att tillverka en typ av radar som tillgodoser kraven på såväl spaning och invisning mot luftmål som ytspaning och eldledning mot sjömål. Arte 740 är en bepansrad fordonsmonterad radarstation. Arte 740 skall organiseras i brigader, regementen och bataljoner och skall kunna utnyttjas i hela landet samt i internationella operationer. Utveckling av radarn kommer även att samordnas med den utveckling som sker för spanings- och eldledningsradarn till korvett typ Visby.

Objektsramen skall omfatta tiden fr.o.m. år 1996 t.o.m. år 2005. Studiefasen har genomförts. Därutöver ingår utveckling, serieförberedelser och serieanskaffning. Anskaffningen omfattar tolv serieradarstationer, inklusive fordon, samt förserieexemplar och referensanläggning.

Flygburet radarsystem (FSR 890)

FSR 890 är ett flygburet radarspaningssystem som skall utgöra en integrerad del av luft- och sjöbevakningen i fred, kris och krig. Systemet medför förbättrad låghöjdstäckning, förbättrade möjligheter att upptäcka små mål och medger en flexiblare taktisk förmåga för vårt stridsledningssystem. FSR 890 krigsorganiseras i två radarflyggrupper år 2000 och år 2001.

Objektsramen skall omfatta tiden fr.o.m. år 1985 t.o.m. år 2000. Fyra system, inkluderande radar och bärarflygplan, levererades till Försvarmakten under år 1997 och resterande två skall levereras åren 1998 och 1999. Kvarvarande verksamhet åren därefter omfattar i huvudsak fortsatt uppbyggnad av underhållssystem samt integration av taktiskt radiosystem, Taras.

Stridsledningscentraler (StriC)

Systemet skall ersätta huvuddelen av nuvarande stridslednings- och luftbevakningssystem, Stril 60. Systemet skall förse totalförsvaret med luftlägesbild som underlag till bl.a. flygvarning av civilbefolkningen. Stridsledning av JAS 39 samt mottagning av radarinformation från FSR 890 genomförs i StriC. StriC skall utbyta färdplaninformation med civil flygtrafikledning samt samordna flygrörelser.

Objektsramen skall omfatta tiden fr.o.m. år 1995 t.o.m. år 2001. Regeringen har tidigare

beslutat om utvecklingen av stridsledningcentraler. Därutöver ingår anskaffning av krigsanläggningar samt anläggning för utbildning och utprovning.

IT-anskaffning

En modern förvaltning kräver ett IT-stöd som möjliggör en säker och effektiv planering, uppföljning och kontroll av verksamheten. Användning av IT utgör vidare en avgörande förutsättning för en modern försvarsmakts verksamhet. Med det särskilda behov av snabba beslutsgångar som föreligger, fordras ett datoriserat stöd för bl.a. ledning. Samtidigt innebär Försvarsmaktens uppgift att försvara vårt land särskilda krav när det gäller driftsäkerheten och integriteten i IT-systemen. Åtgärder måste därför fortlöpande vidtas för att eliminera risken för obehörig åtkomst av Försvarsmaktens IT-system.

Utveckling och anskaffning av stora IT-system har dock erfarenhetsmässigt visat sig kunna ge upphov till betydande problem beträffande tid, kostnad och kvalitet. Orsakerna härtill är bl.a. att projekten ofta varit uppgiftsmässigt alltför stora i kombination med för snäva tidsplaner. Detta har inneburit att projekten blivit kostnadsdrivande. Ett exempel är resursledningssystemet Sirius, som regeringen avbröt den 20 november 1997.

Regeringen har bedömt att det är av stor vikt att en bättre överblick och styrning erhålls beträffande kostnaderna för utveckling, anskaffning samt vidmakthållande av olika typer av IT-system. Regeringens avsikt är därför att införa en objektsram för IT-systemen. I ett regeringsbeslut den 18 december 1997 uppdrogs åt Försvarsmakten att inkomma med förslag på vilka system som skall inrymmas i objektsramen. Den 16 februari 1998 redovisade Försvarsmakten uppdraget. Förslaget kompletterades därefter av Försvarsmakten i budgetunderlaget för år 1999. I ramen hade då även drift och underhåll av olika system inkluderats. Mot bakgrund av de förändringar som Försvarsmakten bl.a. anmält för den övergripande planen för ledningssystemutvecklingen, kommer förslaget att revideras ytterligare under hösten 1998.

Den objektsram som regeringen avser att införa kommer att bestå dels av kostnader för utveckling och anskaffning, dels av vidmakthållandekostnader för olika system under perioden 1999 till 2001. I regleringsbrevet för år 1999 kommer innehållet i ramen att preciseras.

Bilaga 3

JAS 39 Gripen

Bakgrund

I enlighet med riksdagens beslut år 1982 om riktlinjer för utveckling och anskaffning av JAS 39 Gripenprojektet skall regeringen årligen redovisa läget inom projektet för riksdagen (prop. 1981/82:102, bil. 2, bet. 1981/82:FöU18, rskr. 1981/82:374).

Riksdagen beslutade år 1996 att ramstyrningen av JAS 39 Gripenprojektet skulle bibehållas genom en särskild investeringsram, den s.k. JAS-ramen. Vidare omdefinierade riksdagen JAS-ramens innehåll, tidsomfång och ekonomi. Avslutad verksamhet, såsom utvecklingsarbete samt leverans av delserie 1, utgår ur JAS-ramen fr.o.m. år 1997 (prop. 1996/97:4, bet. 1996/97:FöU1, rskr. 1996/97:109). Den från den 1 januari 1997 omdefinierade JAS-ramen inkluderar anskaffning av flygplan, utrustning m.m. till delserie 2 och delserie 3, Försvarets Materielverks interna kostnader och medel för förskott till industrin samt ränta på Försvarets materielverks rörelsekapital.

Nedan redovisas den verksamhet som är avslutad och den materiel som har slutlevererats t.o.m. år 1996.

Den årliga redovisningen av utvecklingen inom JAS 39 Gripenprojektet gjordes senast i regeringens skrivelse 1997/98:4 Totalförsvaret i förnyelse. Regeringen kommer även i fortsättningen att varje år i anslutning till budgetpropositionen skriftligen informera riksdagen om utvecklingen av JAS 39 Gripenprojektet. Därutöver genomförs särskilda redovisningar för riksdagens försvarsutskott.

Vid en eventuell export av JAS 39 Gripen kommer regeringen att informera riksdagen om eventuell påverkan på leveransplanen till Försvarmakten.

Projektredovisning

Försvarets materielverks samlade bedömning är att de tekniska kraven på egenskaper och prestanda enligt projektspecifikationen i allt väsentligt har uppfyllts.

Försvarmaktens samlade uppfattning är att JAS 39 Gripenprojektet fortsätter att utvecklas enligt den planerade inriktningen. Erfarenheterna hittills visar att systemet kommer att uppfylla ställda krav och förväntningar. Programmet som

helhet bedöms av Försvarmakten ha uppnått en god ekonomisk och teknisk säkerhet.

Regeringen delar myndigheternas bedömningar.

Den första JAS 39 Gripendivisionen krigsorganiserades efter genomförd krigsförbandsövning i oktober 1997. Den andra JAS 39 Gripendivisionen planeras att vara krigsorganiserad i december 1998. Från och med år 1999 finns därmed två utbildade JAS 39 Gripendivisioner operativa vid F 7 Såtenäs. Omskolning av den tredje JAS 39 Gripendivisionen planeras att kunna starta i oktober 1999 vid F 10 Ängelholm. Vid årsskiftet 2002/2003 beräknas åtta JAS 39 Gripendivisioner vara omskolade.

Under första halvåret 1997 blev flygtidsproduktionen vid F 7 Såtenäs något mindre än planerat beroende på en ogynnsam vädersituation och högt felutfall i kombination med ett alltför känsligt övervakningssystem som ger ett stort antal falska varningar och felindikeringar. Från och med andra halvåret 1997 har dock flygtidsproduktionen varit den förväntade.

Erfarenheterna från flygverksamheten vid F 7 Såtenäs är positiva. Enligt Försvarmakten upplever flygförarna JAS 39 Gripen som lättfluget i en bekväm och föraranpassad miljö. Flygegenskaper, prestanda och styrsystem är väl utvecklade. Erfarenheterna visar även att det är fullt genomförbart för en och samma flygförare att utöva alla tre rollerna – jakt, attack och spaning – med JAS 39 Gripen.

Leveranserna av serieflygplan från industrin följer den överenskomma leveransplanen. Fram t.o.m. augusti 1998 har totalt 54 JAS 39 A och två tvåsitsiga JAS 39 B levererats till Försvarmakten. Delserie 1 (omfattande 30 flygplan) slutlevererades i december 1996. Delserie 2 (110 flygplan) beräknas vara slutlevererad under första kvartalet år 2003 och serieleveranser av delserie 3 (64 flygplan) planeras starta andra kvartalet år 2003 och beräknas vara slutlevererade under slutet av år 2006.

Arbetet med den tvåsitsiga versionen, JAS 39B, följer uppgjorda planer. Flygutprovningen har under året avslutats och flygplanet motsvarar ställda krav.

Regeringen beslutade den 19 juni 1997 att, inom en kostnadsram om 27 913 miljoner kronor i prisläge 1997, utveckla och anskaffa flygplan, stödutrustning m.m. för ytterligare fyra divisioner JAS 39 Gripen. I beslutet anges även att speciella anpassningsprogram inom områdena flygprestanda, avionik, sensorer och framtida

vapen skall genomföras. Regeringens syfte med anpassningsprogrammen är att JAS 39 Gripen-systemet successivt skall upprätthålla förmågan att kunna anpassas till förändrade hotbilder, nya uppgifter och tillvarata ny teknikutveckling under dess minst trettioåriga operativa tjänstgöring. Programmen skall genomföras som internationella projekt där Sverige betalar delar av den totala utvecklingen. Ett antal projekt har nu påbörjats inom de angivna områdena. Regeringen bemyndigade den 11 december 1997 Försvarmakten att ingå ett samarbetsavtal med Tyskland, Italien, Grekland, Norge och Kanada omfattande deltagande i ett internationellt samarbetsprojekt avseende IR-jaktrobot.

Det gemensamma programmet för vidareutveckling av delserie 1, 2 och 3 och utvecklingsarbetet för enbart delserie 3 löper väl. Åtgärderna införs successivt i serieproduktion av flygplanen eller där Försvarmakten så beslutar som modifieringar i redan levererade flygplan.

Regeringen beslutade den 29 maj 1997 om anskaffning av ett nytt hjälpkraftssystem p g a att nuvarande hjälpmotor avger buller som överstiger de bullernivåer som tillåts enligt miljölagstiftningen. Denna anskaffning ingår i programmet för vidareutveckling. Anskaffningen finansieras med reserver inom JAS-ramen.

Den första av två beställda FMS (Full Mission Simulator) är nu i operativ drift vid F7 Gripen-centrum. Den andra beräknas bli levererad under år 1999. Fem simulatorer för utbildning på flygdivisionsnivå (MMT, Multi Mission Trainer) är beställda varav en är levererad till F7 Såtenäs. Simulatorprojektet är ungefär ett år försenat. Flygutbildningen vid F7 Såtenäs bedöms dock kunna genomföras på ett tillfredsställande sätt.

Införande och anskaffning av beställd radarjaktrobot (Amraam) pågår. Roboten har under införandefasen vissa begränsningar men kommer att vara fullt operativ från år 2001.

JAS 39 Gripen har under år 1997 demonstrerats vid mässor och utställningar i Tjeckien, Ungern och Polen. Dessutom har evalueringsflygningar genomförts i Österrike. Under denna evaluering flögs Gripen av österrikiska piloter. Därutöver har ett antal demonstrations- och evalueringsflygningar genomförts i Sverige. Saab AB har varit ansvarigt för planering och genomförande. Försvarmakten har bistått Saab AB med bl.a. uppvisningsförare och utlåning av flygplan. Exportstödsverksamheten har medfört att mindre förseningar skett i den taktiska utprovningens verksamheten.

Avslutad verksamhet

Som ovan nämnts omdefinierades JAS-ramen per den 1 januari 1997. Avslutad verksamhet, såsom utvecklingsarbete samt leverans av flygplan i delserie 1 har utgått ur ramen. I december 1997 slutreglerades grundavtalet från år 1982 avseende utveckling och tillverkning av delserie 1 mellan Försvarets materielverk och IG JAS (Industri-gruppen JAS 39).

Den verksamhet som har avslutats och den materiel som slutlevererats till Försvarmakten t.o.m. år 1996 omfattar följande

Tabell B2.1 Avslutad verksamhet

Miljoner kronor i löpande priser

Avslutad verksamhet	Kostnad
Utvecklingsarbete delserie 1	12 004
Delserie 1 (30 flygplan)	5 157
Vapensystem, integration och anskaffning	3 419
Övrig materielanknuten verksamhet	2 417
Totalt	22 997

I grundavtalet från år 1982 fastställdes en huvudtidsplan som angav tidpunkter för provflygning, slutförande av utvecklingsarbete, leverans av serieflygplan m. m. I förhållande till 1982 års huvudtidsplan har utvecklingsarbetet för grundflygplanet försenats med cirka fyra år.

Kostnadsökningen beror på behov av tekniska förändringar. Regeringen betraktar förändringarna som nödvändiga för att successivt kunna tillvarata teknikutvecklingen. Kostnadsökningarna har hanterats med avdelade reserver och genom omplaneringar inom ramen.

Vapeninnehållet har vid ett flertal tillfällen omdefinierats till både typ och antal. Ekonomiska restriktioner, ändrade hotbilder och nya tekniska förutsättningar har lett till omprovningarna.

Följande vapensystem har anskaffats inom ramen för den avslutade verksamheten:

Tabell B2.2 Anskaffade vapensystem

Miljoner kronor i löpande priser

Åtgärd	Vapentyp	Kostnad
Integration och anpassningsåtgärder för att tillvarata vapen-	Attackrobotsystem RB 75 Maverick	16
arvet från flygplanssystem 37 Viggen	IR jaktrobotsystem RB 24 J	11
	Attackraketsystem ARAK 70 B	30
Anskaffning och modifiering	IR jaktrobotsystem RB 74 Sidewinder	196
Utveckling och serieanskaffning	Sjömålsrobot-system RB 15	1 398
Utveckling och serieanskaffning	Bombkapsel M90 DWS 39	1 487
Anskaffning	Övningsammunition till automatkanon M70	33
Studier, förprojektering	Attackvapen tung bromsad bomb TBB (regeringen avbröt projektet 1988-03-29)	60
Studier, förprojektering	Tungt styrt attackvapen TSA. (TSA utgick ur JAS-ramen i samband med 1992 års omdefinition)	188
Totalt		3 419

Regeringen anser att riksdagens målsättning och inriktning, enligt definitionen i 1992 års JAS-ram, för vapenanskaffning till JAS 39 Gripen har uppnåtts.

I övrig materielanknuten verksamhet ingår bl.a. kostnader för typserviceverksamhet. Från och med 1997 års definition av JAS-ramen ingår dessa inte längre i investeringsramen.

Sammanfattningsvis konstaterar regeringen att den verksamhet som nu avslutats och den materiel som slutlevererats till Försvarmakten har följt de riktlinjer för utveckling och anskaffning av JAS 39 Gripensystemet som riksdagen lagt fast. Regeringen anser därmed att denna del av JAS 39 Gripensystemets anskaffning är avslutad och avser därför inte att i de årliga redovisningarna fortsättningsvis kommentera denna verksamhet.

Ekonomi

Försvarmakten redovisar för budgetåret 1997 avseende program 10 JAS 39 Gripen-förband följande anslagsbelastning:

Tabell B2.3 Anslagsbelastning program 10

Miljoner kronor

	Belopp
Anslagsavräkning avseende leveranser från FMV	3 897
Anslagsavräkning förbandsverksamhet	22
Totalt	3 919

Regeringen har den 26 juni 1997 beslutat om hur Försvarmakten årligen skall redovisa genomförd verksamhet inom JAS-ramen. Regeringen avser att i de årliga redovisningarna till riksdagen redovisa JAS-ramens utveckling i olika prislägen och hittills utbetalade medel i löpande priser.

Tabell B2.4 Utbetalda anslagsmedel t.o.m. 1997

Miljoner kronor i löpande priser

År/prisläge	JAS-ramens planeringsram	Belopp
1997	76 396	11 505
1998	78 998	

